LATVIA
Latvian Newspaper
Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number UNDP 196. Publisher and Editor: Valdemārs Lambergs, DP Camp Erlangen, Oberst Drausnick-Str. 1. Printer: Ulmer & Ungeheuer, Ludwigsburg, Körnerstr. 16. Published twice weekly. Circulation 11.000

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 86 (310)
Sestd., 1949. g. 27. augustā.
Iznāk trešdienās un sestdienās. Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: V. Lambergs; galv. red. vietnieki: M. Čulītis un A. Klāvsons. Redaktori: A. Bolšteins, Fr. Igals, J. Jēkabsons, B. Ķīselis, H. Mindenbergs, A. Ozols, E. Raisters, L. Švarcs. Redakcijas adrese: Esslingen/N., Uhlandstr. 8, tel. 17339.

ASV un Anglijas saimniecisko sarunu priekšvakarā

Vai šoreiz seram Kripsam būs jāpazemina mārciņas kurss?

Nelabvēlīgs noskaņojums angļu strādnieku valdībai

Vašingtona (B). — ASV finanču ministra Džona Snaidera vadībā 6. septembrī Vašingtonā sāksies saimnieciskas sarunas par Anglijas saimniecisko stāvokli, dolaru kreditiem un angļu mārciņas kursu. Informētas aprindas paredz, ka šīs sarunas turpināsies līdz 13. septembrim, kad turpat sanāks gadskārtējais starptautiskais valūtu fonda kongress.

Šīs Lielbritānijai ārkārtīgi svarīgās apspriedes priekšvakarā Vašingtonā valda saspīlēts noskaņojums. Angļu finanču ministram Stefordam Kripsam ir nesaskaņas nevien ar ASV finanču vadītāju Snaideru, bet arī ar ārlietu ministru Bevinu, kas reizē ar Kripsu ieradīsies Vašingtonā. New York Times apgalvo, ka no Vašingtonas konferences iznākuma atkarīga Anglijas strādnieku valdības turpmākā politika un arī vēlēšanu termiņu noteikšana Lielbritānijas parlamenta vēlēšanām šajā rudenī vai nākamā gada pavasarī.

27. augustā Vašingtonā sākās ASV, Lielbritānijas un Kanādas finanču speciālistu priekškonference, kuŗas uzdevums sagatavot 6. septembŗa izšķirīgās apspriedes. Galvenais jautājums, ko ASV finanču ministrs Snaiders ar sēru Stefordu Kripsu mēģinās saskaņot, būs jautājums par angļu mārciņas līdzšinējā kursa uzturēšanu vai pazemināšanu.

Kā ziņo labi informētais Le Monde saimnieciskais korespondents, Londonā Snaidera iecelšanu par Vašingtonas konferences vadītāju uzskata par sliktu zīmi Lielbritānijai. To vēl pastiprina ASV preses atkārtoti asā kritika angļu strādnieku valdības saimnieciskai politikai. It īpaši Kripsa-Hovarda koncerna laikraksti prasa, lai ASV nodokļu maksātāju dolarus pārtrauktu iepludināt „strādnieku valdības saimnieciskās politikas mucā bez dibena".

ASV preses kampaņa dabīgi izraisījusi arī atbildi Londonā. Angļu kaŗa ministrs Šinvels kādā runā šonedēļ sacīja: „Kritiķi ārzemēs aizmirst, ka Lielbritānija arvien bijusi un joprojām vēl ir viņu svarīgākais tirgus. Mēs pērkam no ASV vairāk nekā uz turieni pārdodam. Sešos kaŗa gados Lielbritānija nesusi smagus upuŗus, kas vainojami mūsu tagadējā spaidīgajā finanču situācijā. Mūsu nopelnus pagātnē daudzi aizmirst. Es tomēr domāju, ka nav labi Lielbritānijas lauvu raustīt aiz astes. Tā ir bīstama spēle, kam var būt nepatīkamas sekas."

Daudzu novērotāju domas ir, ka ASV finanču ministra Snaidera reprezentētā nelabvēlīgā nostāja pret Steforda Kripsa saimniecisko politiku, ir patiesībā ASV privātkapitāla tiešs uzbrukums Lielbritānijas strādnieku valdībai. Nav grūti iedomāties, ka nelokāmā Snaidera nostāja, liedzot Lielbritānijai ļoti nepieciešamos tālākos dolaru kreditus, Etlija valdību novedīs vēl grūtākā stāvoklī un tā ievērojami stiprinās konservātīvo izredzes nākamajās vēlēšanās uzvarēt.

Kamēr sērs Strefords Kripss un ārlietu ministrs Bevins saiņo kofeŗus un, kā dzird, joprojām neesot saskaņojuši savus viedokļus, angļu mārciņas kurss un tās zelta segums strauji turpina slīdēt uz leju. Lai gan kopš 1. jūlija Lielbritānijas finanču ministrs nav publicējis jaunākus pārskatus par sadilušajām zelta un valūtu rezervēm, kļuvis zināms, ka pēdējās divi nedēļās strauji audzis ASV zelta krājums. ASV federālās zelta rezerves birojs pagājušā nedēļā paziņoja, ka dzeltenā

(Turpinājums 8. lpp.).

80 000 somu strādnieku izslēgti no arodbiedrību apvienības

Helsinki (D). — Somu arodbiedrību apvienības izpildkomiteja izslēgusi no sava vidus četras arodbiedrības, kas apvieno 80.000 strdnieku. Tā ir transportstrādnieku, kokrūpniecības, būvstrādnieku un pārtikas rūpniecības strādnieku arodbiedrība. Ministru prezidents Fagerholms paskaidrojis, ka arodbiedrības izslēgtas nedisciplinētības dēļ un tāpēc, ka ar savu izturēšanos grāvušas autoritāti. Izpildkomitejas lēmums jāapstiprina vēl arodbiedrību delegātu sapulcē.

Kā zināms, arodbiedrību apvienība uzaicināja streikotājus atgriezties darbā līdz pag. ceturtdienai, nepaklausīgos draudot izslēgt. Tagad tas ir noticis fakts, kas lieku reizi apliecina somu tautas nelokāmo raksturu un drosmi pārvilkt svītru komūnistu nodomiem.

ANGĻU MĀRCIŅAS SARGS

Lielbritānijas finanču ministram sēram Stefordam Kripsam tiešām neklājas viegli. Pēc dažu nedēļu veseļošanās atvaļinājumā Šveices kalnos viņš atkal atgriezies savā parastajā skaitļu un diagrammu pasaulē. Mēģinot glābt iedragāto imperijas saimniecisko sistēmu, Kripss pašlaik pilda portfeli ar priekšlikumu, lūgumu un jautājumu kaudzi, lai dotos ar tiem drīzumā pie sava amerikāņu kollēgas Džona Snaidera prasīt dolaru „injekciju" britu mārciņai. Devalvācija? — Šādu iespēju sērs Stefords vēl nesen deklarēja par nediskutējamu. Tagad no tās lielā mērā atkarīgs visas valdības liktenis.

DP MĀKSLAS UN DAIĻAMATNIECĪBAS IZSTĀDE NELLIEGENĀ

Pirmdien Nellingenā pie Štutgartes atklāja deviņu tautību DP mākslas un daiļamatniecības izstādi, ko noorganizējis IRO otrs apgabals. Tā ilgs vienu nedēļu. Izstādes nolūks dot uzskatāmu pārskatu par pārvietoto personu sasniegumiem un ļaut IRO iepirkšanas komisijai iegādāties mākslas un daiļamatniecības priekšmetus vispārējai ceļojošai izstādei ārzemēs. Mūsu uzņēmumā pie latviešu novietnes redzams Štutgartes Military Post komandieris ģenerālis Funks ar savu palīgu maj. Geforosu. Aprakstu par izstādi sniegsim nāk. numurā.

IRO patur tiesības nekavējoties izraidīt no nometnēm DP, *kas atsakās klausīt padomdošanas komisiju norādījumiem*

OFICIĀLS IRO AMERIKĀŅU JOSLAS GALVENĀ ŠTĀBA PASKAIDROJUMS

IRO galvenais štābs amerikāņu joslā ziņo, ka organizācija patur sev tiesības nekavējoties izraidīt no nometnēm katru DP, kas, nevēlēdamies atgriezties savā dzimtenē, taī pašā laikā noraida izceļošanas iespējas, kas atzītas par viņam pieņemamām.

Kā zināms, pašlaik nometnēs aptaujas sāk speciālas padomdošanas komisijas, kas sastādās no apgabalu labklājības, repatriācijas un izvietošanas ierēdņiem. Tās intervē katru no apm. 45.000 ģimeņu galvām, kas vēl nav pieteikušās ne repatriācijai, ne kādai noteiktai izceļošanas programmai.

IRO štābs Bad Kisingenā norāda, ka šīs akcijas mērķis ir pirmām kārtām dot padomus DP, bet otrām kārtām arī iegūt noteiktas ziņas par to, cik daudzus DP nākotnē vēl varētu izvietot un kas būtu darāms ar pārējiem.

Par iespējamību nekavējoties izraidīt no nometnēm personas, kas atsakās izmantot par pieņemamām atzītas izceļošanas iespējamības, oficiālā štāba ziņojumā piebilsts, ka labklājības ierēdņiem vai citiem komisiju locekļiem nav tiesību darīt to pašiem uz savu iniciātīvu, bet par katru gadījumu jāziņo attiecīgam IRO kontrolcentram, kur tad pirms lēmuma pieņemšanas gadījums vēlreiz rūpīgi pārbaudāms un apsveŗams.

Tālāk štāba ziņojumā par padomdošanas programmas gaitu, norādīts, ka, pēc līdzšinējās pieredzes spriežot, jau var teikt, ka tuvākos mēnešos sagaidāma ievērojami pastiprināta DP repatriēšanās un izceļošana.

Padomdošanas komisijām uzdots analizēt katru individuālu gadījumu, vadoties no pašreiz pastāvošo izceļošanas programmu uzstādītām prasībām, un atkarībā no šīs analizes rezultāta jādod attiecīgām personām norādījumi tūlītējai un konkrētai rīcībai. Bez tam, teikts štāba ziņojumā, IRO ierēdņi sagatavoti, lai palīdzētu tiem DP iekļauties vācu saimniecībā, kas nevēlas repatriēties un nav piemēroti, lai varētu kandidēt kādā no pastāvošām izceļošanas akcijām.

IRO paredz nobeigt visu padomdošanas akciju līdz oktobŗa beigām. Organizācija cer, ka tad tai būs reālistisks pārskats par to, cik daudziem DP ir nopietnas izredzes iekļauties izceļošanas kustībā, kā arī skaitļi un raksturojošas ziņas par tiem, kam būs jāpaliek Vācijā, kad nākošā gada jūnija beigās IRO savu darbību izbeigs. Līdz ar to varēs plānot, kā vislabāk palīdzēt šai grupai iekļauties vācu saimniecībā un sagatavoties tiem apstākļiem, kas tos gaida Vācijā.

Durvis uz ASV vēl nav aizvērtas, bet ar emigrāciju jāpasteidzas

AR CHURCH WORLD SERVICE STARPNIECĪBU UZ AMERIKU VARĒS IZCEĻOT 50.000 DP

IRO sāktā aptauja dažās nometnēs izvēršas par piespiedu emigrāciju. IRO ierēdņi, intervējot DP, vairākkārt uzsvēruši, ka tiem, kas galvojumus uz ASV vēl nav saņēmuši, nav ne mazāko izredžu uz Ameriku izceļot, un tādēļ jāizšķiras par emigrēšanu uz kādu citu zemi. Tik strikti apgalvojumi neatbilst īstenībai. Lai noskaidrotu, cik īsti galvojumus vēl var gaidīt no ASV, Latvijas līdzstrādnieks ceturtdien ieradās DP komisijas galvenā štābā Frankfurtē. Precizus skaitļus DP komisija varēs ziņot vēlāk. Mūsu līdzstrādniekam Frankfurtē paskaidroja, ka galvojumi turpina pienākt, un nav arī nekas zināms, ka ASV atsevišķo štatu DP komisijas būtu galvojumu sagādi pārtraukušas. DP komisija Frankfurtē nav arī devusi norādījumus IRO darbiniekiem aptauju izdarot uzsvērt, ka tiem, kas galvojumus vēl nav saņēmuši, bet kuŗiem tie tiek gādāti, nebūtu izredzes uz ASV emigrēt.

Arī Church World Service 25. augustā paziņoja, ka tā var sagādāt galvojumus uz ASV vēl 18.000 DP ģimenēm. Church World Service direktors Landstrīts paskaidro, ka viņa birojā Frankfurtē saņemti galvojumi, ar kuŗiem uz ASV varēs izceļot 50.000 DP. Šie galvojumi savākti pēdējos 6 mēnešos no visām protestantu un pareizticīgo draudzēm Savienot. valstīs. Šajā skaitā neietilpst galvojumi, kuŗus savākušas ev. lut. draudzes, kas savus galvojumus virza caur Luterāņu pasaules federāciju. Church World Service savus galvojumus sadalīs visās trīs okupācijas joslās Vācijā un arī Austrijā un Italijā. Direktors Landstrīts vēl piebilda, ka galvojumi sa-

(Turpinājums 8. lpp.).

Tito liktenis izšķirsies tuvākās dienās

Bukaresta (D). — BBC ziņo par ārkārtēju kominforma sēdi Bukarestā, kur spriežot, kādus līdzekļus izlietot pret Tito. Šī sanāksme aizplīvurota ar Rumānijas atbrīvošanas piektās gada dienas svinībām. Bez pārējo kominforma valstu prominentiem locekļiem apspriedēs piedalās arī Padomju savienības politbiroja loceklis maršals Vorošilovs un bij. vēstnieks Belgradē ārlietu viceministrs Lavrentjevs. Politiskās aprindas Vašingtonā domā, ka Tito liktenis izšķirsies šinīs dienās.

Oficiālajās svinībās, kas bija veltītas Rumānijas atbrīvošanas piektajai gada dienai, ministru prezidenta vietnieks Georgijs Dess teica: „Tito rīkojas tā, lai aizdedzinātu Balkānu pulveŗa mucu." Šo runu noklausījās arī maršals Vorošilovs. Vēlāk viņš pats izskaidroja svinību dalībniekiem, ko nozīmē Staļina vārds un komūnisms. „Visiem īstajiem komūnistiem jāatbalsta Padomju savienība," teica Vorošilovs, „jo tā ir revolūcijas šūpulis un sargs."

AUKSTĀ KARA MANEVRI

„Tautu tēvs" sāk pieņemt rietumu sūtņus un iegūst laiku

Domājams, tagad neviens vairs nešaubīsies, ka arī konferences, svinīgas runas, notas, audiences, tirdzniecības līgumi (jauns šī laika „atradums" — tirgošanos var šķirt no politikas!) un nemitīgie miera gricas ap[illegible]ecinājumi ir tādas pat rekvizītes aukstā kaŗa arēnā kā militāri pakti, partizāni, blokāde uc. ra[illegible] izdarības. [illegible] nelabojamie teorētiķi un daži [illegible] pasugu matu skaldītāji nopūlas ap dogmatisko jautājumu par kapitālistiskās un komūnistiskās varas iespējām sadzīvot uz zemes lodes, tikmēr tās turpina savu sadzīvošanu tikpat mīlīgi kā sadzīvo vienā mājā suns ar kaķi. Mēs visi to zinām — kaķis biežāk iegūst izdevīgas situācijas, izmantodams savu vijīgumu un nagu priekšrocības, un parasti tas mēdz būt labāk paēdis par suni. Taču, ja saimnieks šajos strīdos neiejaucas, kaķim beidzot, līdz ar pēdējo nopūtu, jāizjūt suņa žokļu nāvējošais spiediens. Bet līdz šai cīņas beidzamai fazei abas puses „manevrē". Un šādi manevri, tikai komplicētāki un atbilstošāki radības kunga un tā radītās sabiedriskās iekārtas cieņai, risinās patlaban; pie tam, kā jau tas 20. gadsimtenī pienākas, līdz šim nepieredzētā mērogā.

Eiropā apturētais komūnisms turpina izplest savu varu Āzijā, nemitīgi palielinot arī savu territoriju. Vēl līdz šim te nav atrasti citi līdzekļi komūnisma apturēšanai kā prezidenta Trūmena deklarētā palīdzība atpalikušām tautām. Tā tad pirmā vietā cīņas līnijā stājas atkal n a u d a s vara. Maršala labi izplānotais un ar parasto amerikāņu vērienu un veiklību izpildītais plāns taču apturējis komūnisma izplatīšanos Eiropā. Italijas vēlēšanu iznākums, Francijā tik ilgi nepiedzīvotas vienas valdības varas ilgums, vispārīgā nomierināšanās, straujā Rietumvācijas atveseļošanās un daudzi citi panākumi neizbēgami saistās ar Maršala plānu. Dolara vara piespieda Kremli izbeigt Berlīnes blokādi un meklēt saprašanos. „Tautu tēvs" sāk pieņemt rietumu sūtņus, un, lai gan faktiski visa vara ir viņa rokās, viņš „konstitūcionāli" izvairās no tādu jautājumu tuvākas apspriešanas, kuŗi piekrīt attiecīgām ministrijām. Sāk kustēties atkal veiklie tirgotāji, un dažs labs jau aplēsis zelta kalnus, kādus sagādās nākamie līgumi. Lai gan ļoti optimistiski vērtēts, bezdarba procents Savienotajās valstīs arī spēlē savu lomu, tāpat kā lielā atkarība no dolaru varas spiež sterliņu financistus meklēt iespējas rast neatkarīgus un ienesīgus ceļus. Kādas gan te paveŗas iespējas divide et impera politikai! Pat Atlantijas pakta likumīgā reģistrēšana jau sāk just šos vējus. Bet vai te neslēpjas citi, dziļāki iemesli?

Labi vadītā politikā ikviens jauns stāvoklis diktē arī jaunus paņēmienus, lai jauno stāvokli labāk izmantotu. Stūrgalvīga turēšanās pie veciem paņēmieniem parasti noved pie bēdīga gala. Bet pats galvenais tomēr vienmēr ir bijis un būs—paturēt iniciātīvu notikumu virzīšanā un piespiest pretinieku sekot pēdās. Ar cik lielu neiecietību un sastingušu dogmatisku pieeju komūnisma svētais krēsls (kas mēdz gan mainīt nosaukumus kā chameleons krāsu, bet ne savu darbu) turas pie „nemaldīgās mācības", tik vijīgi tas rīkojas, šo pašu mācības varu izplatīdams. Labākais piemērs tam ir pašreizējais stāvoklis pasaules varu attiecībās un politikā.

Kremļa labi un pamatīgi skoloto profesionāļu vadībā, pašu ķīniešu amatieŗu pulki iekaŗoja savu zemi un valsti komūnismam, resp. Kremlim. Kas vēl atlicis no Ķīnas, ir tikai laika jautājums līdz beigu aizkaram. Kremlim tagad ir tādas pozicijas, kādas pirms šī kaŗa pat iedomāties nevarēja. Šos panākumus var salīdzināt tikai ar mērķtiecīgā Ļeņina labi izplānoto oktobri, kas nodeva komūnisma varā lielo Krieviju. Ar saviem iedzīvotāju miljoniem un lielo territoriju, dabas bagātībām un pieticīgo, pilsoņu kaŗa nomākto tautu Ķīna ir kā radīta, lai to ar visu jaudu ievilktu kā milzīga spēka komponentu jaunajā stāvoklī.

(Turpinājums 6. lpp.)

LATVIJA
LATVIAN NEWSPAPER
Nr. 86 (310) 1949. g. 27. augustā.
Ar autora parakstu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā redakcijas domas

LIETAS, KAS NEKĀRTOJAS PAŠAS

Izlasot pēdējās LCP sesijas lēmumus un atzinumus, jākonstatē, ka vēl joprojām daļa mūsu trimdas augstākās vadības domā, ka skolu lietas arī nākotnē kārtosies it kā pašas no sevis, jo sesija apmierinājusies, pieņemot zināšanai izglītības nozares vadītāja A. Dravnieka ierosinājumu, ka, no Vācijas izklīstot, latviskā gara saglabāšana jānodod baznīcas paspārnē un ka latviešu valodu, vēsturi un ģeografiju bērniem turpmāk, šķiet, varēs mācīt vienīgi svētdienas skolās un projektētā neklātienes kursā.

Četrus gadus bērni mūsu trimdas skolās smēlušies latvisko garu un dzimtenes veldzi. Daudzi viņu vidū no dzimtenes varēja atcerēties tikai savu māju, tās dzīvniekus un dārzu, bet to īsti apjaust, pazīt un iemīlēt bija sākuši tikai trimdas latviešu skolā. Tāpēc tagad, izvadot viņus tālākās trimdas gaitās, mums audzinātājiem ir sajūta, ka atstājam tikko uzdīgušus asniņus tālāk nekoptus, nelaistītus, viņiem visneizdevīgākos apstākļos. Svešu zemju dabas varenība un technika brīnum viegli var jaunajās sirdīs izdzēst tikai skolā iegūto dzimtenes vīziju, un tās var mūsu tautai zust uz visiem laikiem. Jau 5 gadi vairs nav tieša kontakta ar tēvuzemi, un tas nozīmē daudz. Tāpēc jāapsver, kas būtu jādara, lai mūsu trimdas bērni arī tālākās gaitās saņemtu latviskā gara veldzi, un lai viņus varētu saglabāt Latvijai.

Pirmais faktors ir stipra latviska ģimene. Tēva un mātes diendienā rādītais piemērs un līdzi dotais mantojums vispār ir stiprākais, kas tālākā trimdā stāvēs pretim svešajam, un ģimene daudzās vietās vispār būs vienīgā latviskā vide. Tātad tēva un mātes pienākums un atbildība pret bērniem, lai tie nezustu savai tautai un izaugtu par pilnvērtīgiem cilvēkiem, pašreiz ir ārkārtīgi liela. Tāpēc, dodoties tālāk trimdā, katras ģimenes pienākums ir ņemt līdzi visu to garīgo bagātību (grāmatas, gleznas, Latvijas skatu albūmus), kas tai palīdzētu un atvieglotu šo pienākumu veikt, bet trimdas vadībai pēdējais laiks gādāt par to, lai ši līdzņemamām garīgā manta būtu piemērota un vērtīga un lai lasāmgrāmatu „Ceļa maize" un Latvijas vēsturi tomēr vēl izdotu.

Tomēr vēl arī tad ir pamatotas bažas, vai dienišķo rūpju nomāktie tēvi un mātes visos gadījumos vieni paši spēs savus bērnus pasargāt no pazušanas. Jāievēro arī, ka daudzos jau tagad ieviesies maldīgs uzskats, ka bērnu sūtīšana svešās skolās nemaz neesot tik bīstama, jo, lūk, arī viņu tēvi kādreiz mācījušies krievu skolās, bet savai tautai neesot zuduši. Bet šie runātāji piemirst, ka toreiz visa ārpusskolas dzīve noritēja pašu zemē, latviskā sētā un ģimenē, kas bija piesūkusies latviskā gara un tradiciju. Turpretim jau tagad no trimdas dzīves Vācijas franču joslā un Zviedrijā, kur bērni dzīvo ārpus nometnēm svešā vidē un kur, trūkstot nacionālām skolām, viņi apmeklē svešautiešu bērnudārzus un skolas, netrūkst piemēru, kur vecāki nespēj vairs sarunāties paši ar saviem bērniem, vai arī var sarunāties tikai svešā valodā.

Vecākiem, kas savus bērnus grib redzēt par īstiem latviešiem, ir jāzina, ka bērnudārza un pirmo skolas gadu vecumā bērna apziņai jāsaduras ne tikai ar konkrēto, reālo, bet arī ar jēdzienisko pasauli — jāsāk domāt, un tādēļ ir ārkārtīgi svarīgi, lai bērns šajā laikā būtu pasargāts no svešas vides. Šinī vecumā sūtīt bērnus svešā skolā nozīmē ne tikai uzvelt milzīgu nastu viņa garīgai piepūlei, bet arī riskēt viņus garīgi atsvešināt no visa, kas atgādina tautību, dzimteni un izcelšanos, padarīt viņus garīgi neieaugušus nevienā tautā. Pareizi darīs tie vecāki, kas, latviešu skolai neesot, pārāk jaunus, garīgi nenobriedušus bērnus nesteigsies sūtīt svešā skolā, bet mācīs un audzinās viņus mājā. Šādām ģimenēm ļoti izpalīdzīgs varētu būt arī ceļojošais skolotājs, kas mācības pārraudzītu un dotu vajadzīgos metodiskos un paidagoģiskos norādījumus. Tātad jau tagad mūsu trimdas vadībai būtu rūpīgāk jāapsver un jāpārbauda, kā iedzīvināt šo pasākumu.

Gados vecāki bērni, kas jau pilnīgi ieauguši savā mātes valodā, kuriem jau ir latviska izjūta, var apmeklēt arī svešas skolas bez riska atsvešināties no savas tautas. Šinīs gados bērniem parasti mostās lielā lasīšanas kāre, un, ja nu ģimenē būs pietiekami daudz labu latviešu grāmatu, ir garantija, ka bērni ieaugs latviskā gara vidē un, ja tik vien būs iespēja, paši tālāk nodosies mūsu garamantu un rakstniecības studijām. Šāda vecuma, brieduma un ievirzes bērniem tad arī ļoti noderēs paredzētais neklātienes mācību kurss latviešu valodā, vēsturē un ģeografijā.

Līdzšinējā pieredze rāda, ka ne vienā zemē, kur latvieši nedzīvo nometnēs, nav izdevies noorganiz[illegible] latviešu skolu. Vienīgais, ko esa[illegible] spējuši radīt — ir svētdienas skol[illegible] bet arī tā spēj eksistēt tur, kur vi[illegible] nā pilsētā vai apgabalā dzīvo t[illegible] vumā vairāk ģimeņu. Šis iestād[illegible] jums tad nu ir vienīgais, par ko, d[illegible] doties tālākā trimdā, varētu reā[illegible] domāt, un kas līdz šim pilnīgi at[illegible] stāts savvaļā. Izsekojot pašreiz ār[illegible] pus Vācijas svētdienu skolas veido[illegible] šanās sākumus, konstatējam, ka ro[illegible] das 2 novirzieni — viens, kur svētdienas skolu pie kādas latviešu biedrības noorganizē kāds skolotājs pēc Latvijas papildu skolas principa latviešu valodas, vēstures un ģeografijas mācīšanai. Šim novirzienam ir savas grūtības, skolu nevar legālizēt un tai kā jaunatnes sanāksmei jādarbojas tikai kādas organizācijas paspārnē. Otrs novirziens— kad draudzes mācītājs pulcina bērnus kopā tikai reliģijas mācīšanai.

Lielākas izredzes un sekmes savu [illegible]nērķu sasniegšanā, šķiet, būs baz[illegible]icai, kas balstās jau uz pieredzi, un [illegible]i ir arī citās valstīs iesakņojies [illegible]esisks pamats. Bez tam, cik vēro[illegible]ms, mūsu trimdas baznīcas vadība [illegible] tālredzīgāka un aktīvāka, jo tā, [illegible]i nodrošinātu savai svētdienas sko[illegible] [illegible] darbības iespējas arī tālākās [illegible]imdas gaitās, jau maijā Berchtes[illegible]ādenā sarīkoja svētdienas skolu [illegible]kolotāju kursus, kur piedzīvojuši [illegible]aidagogi — mācītāji sagatavoja sev [illegible]alīgus šim darbam nākotnē. Pro[illegible]ams, šajos kursos bija runa gan [illegible]ienīgi par reliģiskām svētdienas [illegible]kolām. Kursus atklājot, archibīs[illegible]kaps prof. T. Grīnbergs tomēr pa[illegible]svītroja, ka, cik paredzams, baznīcas svētdienas skolā programmā turpmāk varbūt būšot jāparedz arī latviešu valodas, vēstures un ģeografijas mācīšana. Vadoties no šī motīva, kursu laikā ierosināja sasaukt baznīcas un izglītības nozares vadītāju darbinieku apspriedi un izstrādāt kopēju svētdienas skolas programmu, kas piemērota turpmākām trimdas gaitām. Liekas, ka līdz šim tāda apspriede nav notikusi. Bez tam, cik zināms, baznīca drīzumā iespiedīs reliģiskās svētdienas skolu skolotāju rokas grāmatu kopā ar reliģijas mācības programmu. Vai nebūtu lietderīgāk tādu iespiest pilnīgi izplānotai svētdienas skolai? Jau tagad ir skaidrs, ka eksistēt tālākās trimdas gaitās varēs tikai tādas svētdienas skolas, kas legāli pastāvēs pie kādas draudzes un kurās bez reliģijas mācīs arī latviešu valodu, Latvijas vēsturi un ģeografiju. Bez latviešu valodas arī baznīcas svētdienas skola nevarēs pastāvēt. Domāju, ka šis jautājums ir jānokārto vēl Vācijā, iekām nav izklīduši visos vējos izglītības un baznīcas vadītāju darbinieki, lai viņi visi tālākās gaitās varētu paņemt līdzi noteiktu programmu šī pienākuma veikšanai.

T. Sīlis,
tautskolu inspektors.

Uzlaboti apstākļi Ventorfas transitnometnē

KAS JĀZINA IZCEĻOTĀJIEM NO BRITU JOSLAS

Baltijas centrālās padomes locekļi vairākkārt apmeklējuši Ventorfas transitnometni — emigrācijas centru izceļotājiem no britu joslas uz ASV. Pārrunu rezultātā ar emigrācijas centra vadību panāktas pārmaiņas veselības pārbaudes procedūrā, kā arī radikāli pārkārtota bagāžas pārbaude.

Pārmainot ārstu sastāvu un pārveidojot pārbaudes technisko norisi, Ventorfas transitcentra vadība panākusi, ka veselības pārbaudes norit lietišķi, pēc higiēnas prasībām. Ievērojot imigrācijas valsts prasības, izceļotāju veselību gan nopietni pārbauda, izdarot arī dažādas analizes, bet tagad tas norit bez dažādiem nelegāliem paņēmieniem, kādus agrāk lietoja daži ārsti. Šie ārsti tagad atlaisti. Piezīmējams, ka bērniem līdz 10 gadiem parasti netaisa plaušu rentgenuzņēmumus, ne arī iekšējas analizes.

Bagāžas kontrolē agrāk bija pastāvējusi prakse atņemt bēgļiem zelta un sudraba izstrādājumus, ieskaitot zelta pulksteņus, bez tam foto un radio aparātus uc. Kopš pāris nedēļām bagāžas kontrole Ventorfā pārkārtota un personīgas mantas (personal property) vairs izceļotājiem neatņem, atskaitot ASV parauga armijas segas, kas skaitās armijas īpašums. Bez privātām segām parasti atļauj ņemt līdzi tikai vienu nometnē izsniegtu segu uz personu. Ko DP drīkst iegādāt un izceļojot ņemt līdzi, par to BCP pārstāvība vēl arvien apspiežas ar kontrolkomisijas instancēm. Pagaidām vēl nav izdevies panākt 56. instrukcijas formālu atcelšanu, kaut gan praksē tās piemērošana jau ievērojami mīkstināta. Šī instrukcija noteic, kādas mantas DP var ņemt līdzi no Vācijas. Līdz jaunas labvēlīgākas instrukcijas publicēšanai ieteicams ievērot sekojošos norādījumus:

Par visām no Latvijas līdzatvestām vērtslietām, foto un radio aparātiem, personīgiem darba rīkiem (piem., ārstu, zobārstu uc.) sagatavot oficiālas apliecības, ko uz liecinieku apliecinājumu pamata izsniedz DPACC komandieris, vai BCP reģionālā pārstāvība.

Par Vācijā iegādātiem priekšmetiem ieteicams nodrošināties ar pārdevējas firmas oficiālu rēķinu, ar darba apliecību — pieradījumam, ka šie priekšmeti iegādāti par darba algu, un ar 2 liecinieku apliecinājumu (angļu val.) rēķina mugurpusē vai uz atsevišķas lapas, ka mantu iegādājusi rēķinā minētā persona. Liecinieku parakstus apstiprina DPACC komandieris. Šādus jaunieegādātus priekšmetus visgrūtāk izvest, tamdēļ daudzkārt praktizē vēl papildus nodrošinājumu — vietējais birģermeistars dod pircēja paraksta apliecinājumu. Jāievēro, ka bagāža var būt DM 3000 vērtībā uz ģimenes galvu un DM 250 vērtībā uz ģimenes locekli. Nav vēlams, ka iepriekš minētie jauniegādātie priekšmeti vērtībā pārsniedz DM 250 katrs.

Svarīgi ir arī kastes un citus bagāžas iesaiņojumus pareizi apzīmēt un dot tiem līdzi satura sarakstu pēc noteiktas formas. Katrai kastei vienā pusē jāraksta: Box Nr. . . . (numerācijas kārtībā), Exp.: Transit Camp Wentorf, Block . . . Room . . ., nosūtītāja vārds un Identity Card Nr. . . . Kastes pretējā sānā jāraksta: To: USA (un sīkāka nākošā adrese). Bagāžai līdzi jādod ar lieliem blokburtiem angliski rakstīts noteikta parauga saraksts 3 eksemplāros (Baggage Declaration), kurā atsevišķi jāuzskaita katras atsevišķas numurētās kastes pilnīgs saturs.

Izvedot grāmatas, arī par tām jāsastāda saraksti 3 eksemplāros, katrai grāmatai minot izdevēju (publisher), autora vārdu (authors name), nosaukumu (title of the book) un valodu (language), un iekavās jāatzīmē saturs (contents): techniska (technical), reliģiska (religious), beletristika (fiction), politiska (political), bērnu (children's) uc. Tiklīdz kontrolkomisija izdos prasīto jauno insrukciju par mantām, kuras atļauts izvest saraksta kārtībā, bez sevišķiem apliecinājumiem un formālitātēm, Baltijas centrālā padome sniegs tālākus norādījumus.

A. Trapāns

Tautieši!

Visi, kas vēl neesat reģistrējušies IRO, lai iegūtu tās juridisko un politisko aizsardzību, aprūpi un palīdzību izceļošanā,

DARIET TO LĪDZ 31. AUG.,

pieteicaties vienā no sekojošiem IRO kontrolcentriem: Area 1— **Hanau,** DP Camp, Lamboystrasse; Area 2 — **Nellingen,** IRO HQs, Esslingen-Strassenbahn; Area 3 — **Würzburg,** Nordkaserne; Area 4 — **Amberg,** Möhl - Kaserne, IRO HQs; Area 5 — **Augsburg,** Haunstetterstr. 12, IRO HQs 1; Area 6 — **München,** Luitpoldkaserne; **Berlinē** — IRO HQs, Fischerhütterstrasse 24.

Pamazām sāk pieprasīt DP speciālistus

Apmēram 750 DP no Vācijas un Austrijas nometnēm izceļošanai Čīlē izraudzījis Čīles imigrācijas misijas priekšsēdis Fantini, kas pirms atgriešanās mājās intervēja DP ieceļošanas kandidātus arī Italijā.

Ar Argentīnas pārstāvjiem IRO panākusi vienošanos par DP ieceļošanas paplašināšanu. Izceļotājus pēc visai stingriem noteikumiem, saskaņā ar argentīniešu norādījumiem izraudzīs IRO individuālās imigrācijas daļas darbinieki, bet vīzas izsniegs Argentīnas konsuls, kas pastāvīgi uzturas Frankfurtē. Jau sagatavota pirmo 850 personu dokumentācija. Nolemts, ka divas trešdaļas ieceļotāju Argentīna uzņems no amerikāņu, bet vienu trešdaļu no angļu joslas.

Joprojām turpina pieaugt dažādu valstu piedāvājumi uzņemt atsevišķus DP speciālistus. Tā, piemēram, Abesīnija jūlijā pēdējā nedēļā uzņēmusi četrus kandidātus speciālam techniskam dienestam Hararras transporta sabiedrībā, un vēl divus veterinārārstus. Bolīvija pieņēmusi darbam kādā naftas sabiedrībā vienu DP inženieri, kas dzīvoja nometnē Austrijā. Starptautiskais darba birojs paziņojis IRO, ka Kolumbijā atvērta jauna universitāte, kurai būtu vajadzīgi 16 profesori speciālisti matēmatikā, ķīmijā, tautsaimniecībā, fizikā, filoloģijā, bioloģijā, elektrotechnikā, vēsturē, kā arī pa vienam skolotājam mūzikā un sportā. Bez tam vēl Kolumbijai vajadzīgi trīs elektroinženieri un Bogotas universitāte meklē sevišķi augsti kvalificētu ķīmijas inženieri, kas veiktu pētīšanas darbus un varētu tai pašā laikā palīdzēt ķīmiskās fakultātes pārorganizēšanā.

Jūlija beigās tvaikonis S. S. Usodimare aizveda pavisam kopā 80 individuāli izvietotus DP uz Kolumbiju, Ekvadoru, Peru un Čīli.

„Mājiens ar mietu"

„ . . . IRO patur tiesības n e k a v ē j o t i e s atraut aprūpi un tālāku palīdzību katram DP, kas, nevēlēdamies atgriezties savā dzimtenē, noraida par pieņemamām atzītas iespējas izceļot."

Jau vairākas nedēļas amerikāņu joslas nometņu iemītnieku prātus, it sevišķi IRO 2. apgabalā ap Štutgarti, satrauca ziņas par tā sauktō „padomdošanas komisiju" rīkošanos nometnēs.

Cik no malas var spriest, tad šīs komisijas 2. apgabalā vismaz daudzos gadījumos ir „šāvušas pār strīpu", arī no IRO direktīvu viedokļa raugoties. Bet — tas nāk kā smags un nepatīkams pārsteigums — tikai vairākas nedēļas pēc akcijas sākšanās IRO štābs Bad Kisingenā pēc laikraksta Latvija speciāla pieprasījuma publicējis oficiālu paskaidrojumu par šo padomdošanas akciju norādot, ka zināmos gadījumos tiešām var DP atņemt aprūpi un tālākas izceļošanas iespējas — n e k a v ē j o t i e s.

Ir jānožēlo, ka šis IRO lēmums, kā daudzi citi, pieņemts vai ticis publicēts tik piepeši un strauji, ka pat daudzām parasti informētām personām pārsteigumā bijis jānolaiž rokas. Ir skaidrs, ka nevien latviešu, bet visu DP pārstāvjiem jācīnās un viņi arī cīnīsies par to, lai šo jauno noteikumu grozītu, vai lai to vismaz praksē piemērotu nevis iespējami skarbākā, bet iespējami mīkstākā formā. Spriežot pēc līdzšinējās prakses sadarbībā ar IRO, kaut ko varēs panākt, bet jārēķinās arī ar to, ka noteikumu iespējami mīksta piemērošana laikam gan būs labvēlīgākais atrisinājums. Bet arī tad, protams, paliks bīstamais moments, ka individuālo gadījumu izšķiršana paliks samērā zemāku ierēdņu rokās, kas ne vienmēr ir pietiekami objektīvi vai labvēlīgi pret sev padotajiem DP.

Nepavisam neattaisnojot IRO rīcību — piepeši nostādot DP tik skarba „notikuša fakta priekšā", tomēr liekas nepieciešami paskatīties arī uz mūsu pašu rindām (es te domāju ne tikai latviešus, bet visus DP), jo, cik zināms, viens no iemesliem, kādēļ IRO akcija izvērtusies tik skarba, ir pašu DP nostāja — „ek, būs labi".

Diemžēl ne tikai pašiem DP, bet arī IRO vadībai ir labi zināms, ka līdz pat pēdējam laikam vai katrā DP nometnē bijuši cilvēki, kas atzinuši par savu „pienākumu" sludināt, ka, pēc viņu „informācijas", nav ko uztraukties, nav izceļošanas ziņā nekur jāsteidzas, jo tik un tā „pēc IRO jau jānāk kādai citai organizācijai". Par mums pašiem — latviešiem — runājot, ar šādu „sludināšanu" daudzos gadījumos nodarbojušās sabiedrībā labi pazīstamas personas.

Tas, protams, nav vienīgais, bet katrā ziņā viens no iemesliem, kādēļ IRO nolēmusi parādīt, ka nometņu laiks tiešām iet uz beigām, dodot DP „mājienu ar mietu". Daļa organizācijas vadītāju, cik zināms, motīvē šo rīcību ar to, ka „lielākā daļa no tiem, kas turas nometnēs un negrib nekur reģistrēties, acīm redzot, ir cilvēki, kam nometņu dzīve liekas ērtāka un labāka par jebkuru citu iespēju. Kaut arī mēs nekādā gadījumā nevaram šim viedoklim pievienoties, tā nostiprināšanos veicinājušas arī nemitīgās runas par to, ka „pēc IRO nāks kas cits".

Traģiski ir tas, ka tagad par šī „mieta" akcijas upuriem jākļūs taisni tādiem cilvēkiem, kas to vismazāk pelnījuši un kas daudzos gadījumos tiešām nonāks absolūtā bezizejas stāvoklī. Mūsu pārstāvjiem atkal ar visu enerģiju un sakostiem zobiem jāķeras pie grūtā darba glābt, kas vēl glābjams.

Vērotājs

Nometņu dzīve

ESLINGENAS latviešu kolonijas vecākā iemītniece, 94 g. v. Lote Kalniņa, mirusi. Viņa bija arī viena no vecākajām tautietēm trimdā.

AUGSBURGAS nometnes ev.-lut. draudze apgādājusi un uzstādījusi latviskā stilā veidotas piemiņas plāksnes mirušajiem tautiešiem, kas atdusas pilsētas rietumu un ziemeļu kapsētā. Rietumu kapsētā piemiņas zīmes uzstādītas sekojošiem tautiešiem: Vilim Saknem, Alfredam Pelčeram, Pēterim Kvēpam, Kārlim Gludiņam, Tenim Grīviņam, Valdim Porietim un Edai Lapiņai, bet ziemeļu kapsētā — Kristīnei Jaunozolai. Jauko pasākumu sevišķi rosīgi atbalstīja nometnes kooperātīvs Zemgale, Baltijas techniskā biroja vad. inž. Zoltners, arch. Silzars un draudzes dāmu komiteja.

PLĒNĀ (Holšt.) 14. augustā beidzās Vidzemes apgabala skautu nometne. Latviešu skautu un gaidu kopskaits nometnē sasniedza 500. Uz nometnes noslēguma ugunskuru ieradās latviešu skautu priekšnieks A. Raiskums un gaidu priekšniece Pavasare.

NORDŠTEMMENAS nometni pie Hanoveras šinīs dienās likvidē, izvietojot iemītniekus pa vairākām citām nometnēm. 4 ģimenes, to starpā māc. Hermani, pārvieto uz Augustdorfu. Tāpat uz Augustdorfu pārvietota daļa sardžu vīru ģimeņu no Bevernas un Eversburgas.

Vai jūs varētu atbildēt steidzamas telefona sarunas?

Tiem, kas vēl nav izšķīrušies pa[illegible] angļu valodas iemācīšanos, derēt[illegible] izlasīt izvilkumu no kādas vēstule[illegible] kas šinīs dienās saņemta IRO štābā Bad Kisingenā.

Eiropas saimnieciskās sadarbība[illegible] komisijas loceklis Malkolms Valt[illegible] kas pēc apmeklējuma IRO šābā i[illegible] interesējies par DP problēmu u[illegible] pats lūkojis sagādāt darbu un ap[illegible] mešanos DP ieceļotājiem Savieno[illegible] valstīs, tagad vēstulē žēlojas pa[illegible] speciālas dabas grūtībām, kas viņam šajā darbā radušās.

Starp citu viņš savā vēstulē rak[illegible] sta: „Pūloties sagādāt kādam prec[illegible] tam DP pārim darbu uz laukie[illegible] mūsu mājvietā, izrādījies, ka ir grū[illegible] sameklēt laulātu pāri, kas runāt[illegible] vasmaz parastam darbam nepiecie[illegible] šamo angļu valodu. Mums tas šķie[illegible] ļoti svarīgi, un tāpat, laikam, t[illegible] liksies visiem lauksaimniekiem ze[illegible] mēs, kur runā angliski. Mums šķie[illegible] ka tāds laukstrādnieku pāris, k[illegible] neprot valodu, būtu ārkārtīgi kavēt[illegible] veikt savu uzdevumu. Tā, piemēram[illegible] viņiem nebūtu iespējams atbildēt, j[illegible] kāds piezvanītu pa telefonu, un ti[illegible] paši nevarētu paziņot par sīkākām klizmām, kādas lauku dzīvē atgadā[illegible] tik ļoti bieži."

—pa.

VĒSTULES REDAKCIJAI

RŪGTA PATIESĪBA

Lasot „Latvijas" 74. num. lasītāj[illegible] vēstuli „Kur palikuši krāšņie piemi[illegible] nekļi?", pārdomas radīja teikums[illegible] „Arī trimdas ceļos mēs savus varo[illegible] ņus pieminam un godinām gan svi[illegible] nīgos aktos, gan lielāku sanāksmju[illegible] brīžos." Ir gan tiesa, šādus godinā[illegible] jumus mēs rīkojam, bet daudzkār[illegible] tie ir bāli, maz apmeklēti un vis[illegible] kailumā atsedz, cik trulli esam pal[illegible] kuši, ka dzīvojam tikai savam „e[illegible] un patiesi vairs neprotam cienīt n[illegible] savus varoņus, ne cietējus, ne a[illegible] latviskās tradicijas.

Ilustrācijai mazs pārskats par De[illegible] delstorfas nometnes latviešu saim[illegible] rīcību un uzvedību. 14. jūnijā svi[illegible] nīgajā karoga pacelšanas brīdī kl[illegible] bija nepilns simts tautiešu, kau[illegible] gan nometnē ir ap 1.100 iemītnieku[illegible] Cēsu kauju piemiņas aktā bez prog[illegible] rammas izpildītājiem bija tikai [illegible] apmeklētāju, bet tad pat kino izrād[illegible] šis skaits bija daudz, daudz lielāk[illegible] Abos aktos skolu jaunatnes tikpa[illegible] kā nemaz nebija, bet deju vakaro[illegible] un bumbiņas dzenāšanā tā nav ti[illegible] pasīva. Arī Līgo vakarā pēc prog[illegible] rammas izpildīšanas tūlīt sākās mo[illegible] dernās dejas, bet latviskās līgošana[illegible] nemaz nebija.

Un tā nav tikai šajā nometnē vien[illegible] Tas ir bezgala sāpīgi, jo rāda, k[illegible] mēs domājam tikai par savām ēr[illegible] tībām, priekiem un pilno vēderu, be[illegible] aizmirstam tos, kas par Latviju at[illegible] devuši savas dzīvības, tāpat tos, ka[illegible] zem sarkanā jūga cieš un iet mo[illegible] cekļu ceļu. Tas ir nevien sāpīgi, be[illegible] arī bezgala apkaunojoši. Tā ir patiesība, kaut arī rūgta.

J. Mētra, Dedelstorfā

1949. g. 27. augustā.

LATVIEŠU MĀCĪTĀJU KON[illegible]

„LAI DIEVS SVĒ[illegible]

Viņi mūs piespiedusi raudzīties

Prof. P. Derm[illegible] liņš darbā lau[illegible] nāša

Sestdien, 1949. g. 27. augustā.

ar mietu"

pašu DP nostāja — „ek, būs labi".

Diemžēl ne tikai pašiem DP, bet arī IRO vadībai ir labi zināms, ka līdz pat pēdējam laikam vai katrā DP nometnē bijuši cilvēki, kas atzinuši par savu „pienākumu" sludināt, ka, pēc viņu „informācijas", nav ko uztraukties, nav izceļošanas ziņā nekur jāsteidzas, jo tik un tā „pēc IRO jau jānāk kādai citai organizācijai". Par mums pašiem — latviešiem — runājot, ar šādu „sludināšanu" daudzos gadījumos nodarbojušās sabiedrībā labi pazīstamas personas.

Tas, protams, nav vienīgais, bet katrā ziņā viens no iemesliem, kādēļ IRO nolēmusi parādīt, ka nometņu laiks tiešām iet uz beigām, dodot DP „mājienu ar mietu". Daļa organizācijas vadītāju, cik zināms, motīvē šo rīcību ar to, ka „lielākā daļa no tiem, kas turas nometnēs un negrib nekur reģistrēties, acīm redzot, ir cilvēki, kam nometņu dzīve liekas ērtāka un labāka par jebkuru citu iespēju. Kaut arī mēs nekādā gadījumā nevaram šim viedoklim pievienoties, tā nostiprināšanos veicinājušas arī nemitīgās runas par to, ka „pēc IRO nāks kas cits".

Traģiski ir tas, ka tagad par šī „mieta" akcijas upuriem jākļūst taisni tādiem cilvēkiem, kas to vismazāk pelnījuši un kas daudzos gadījumos tiešām nonāks absolūtā bezizejas stāvoklī. Mūsu pārstāvjiem atkal ar visu enerģiju un sakostiem zobiem jāķeras pie grūtā darba glābt, kas vēl glābjams.

Vērotājs

Vai jūs varētu atbildēt steidzamas telefona sarunas?

Tiem, kas vēl nav izšķīrušies par angļu valodas iemācīšanos, derētu izlasīt izvilkumu no kādas vēstules, kas šinīs dienās saņemta IRO štābā Bad Kisingenā.

Eiropas saimnieciskās sadarbības komisijas loceklis Malkolms Valts, kas pēc apmeklējuma IRO štābā ieinteresējies par DP problēmu un pats lūkojis sagādāt darbu un apmešanos DP ieceļotājiem Savienotās valstīs, tagad vēstulē žēlojas par speciālas dabas grūtībām, kas viņam šajā darbā radušās.

Starp citu viņš savā vēstulē raksta: „Pūloties sagādāt kādam precētam DP pārim darbu uz laukiem mūsu mājvietā, izrādījies, ka ir grūti sameklēt laulātu pāri, kas runātu vasmaz parastam darbam nepieciešamo angļu valodu. Mums tas šķiet ļoti svarīgi, un tāpat, laikam, tas liksies visiem lauksaimniekiem šeit mēs, kur runā angliski. Mums šķiet, ka tāds laukstrādnieku pāris, kas neprot valodu, būtu ārkārtīgi kavēts veikt savu uzdevumu. Tā, piemēram, viņiem nebūtu iespējams atbildēt, ja kāds piezvanītu pa telefonu, un tie paši nevarētu paziņot par sīkākām klizmām, kādas lauku dzīvē atgadās tik ļoti bieži." —pa.

VĒSTULES REDAKCIJAI

RŪGTA PATIESĪBA

Lasot „Latvijas" 74. num. lasītāja vēstuli „Kur palikuši krāšņie piemiekļi?", pārdomas radīja teikums: „Arī trimdas ceļos mēs savus varoņus pieminam un godinām gan svinīgos aktos, gan lielāku sanāksmju brīžos." Ir gan tiesa, šādus godinājumus mēs rīkojam, bet daudzkārt tie ir bāli, maz apmeklēti un visā kailumā atsedz, cik trulli esam palikuši, ka dzīvojam tikai savam „es" un patiesi vairs neprotam cienīt ne savus varoņus, ne cietējus, ne arī latviskās tradicijas.

Ilustrācijai mazs pārskats par Dedelstorfas nometnes latviešu saimes rīcību un uzvedību. 14. jūnijā svinīgajā karoga paceļšanas brīdī klāt bija nepilns simts tautiešu, kaut gan nometnē ir ap 1.100 iemītnieku. Cēsu kauju piemiņas aktā bez programmas izpildītājiem bija tikai 4 apmeklētāju, bet tad pat kino izrādēs šis skaits bija daudz, daudz lielāks. Abos aktos skolu jaunatnes tikpat kā nemaz nebija, bet deju vakarā un bumbiņas dzenāšanā tā nav tā pasīva. Arī Līgo vakarā, pēc programmas izpildīšanas tūlīt sākās modernās dejas, bet latviskās līgodziesmas nemaz nebija.

Un tā nav tikai šajā nometnē vien. Tas ir bezgala sāpīgi, jo rāda, ka mēs domājam tikai par savām ērtībām, priekiem un pilno vēderu, bet aizmirstam tos, kas par Latviju atdevuši savas dzīvības, tāpat tos, kas zem sarkanā jūga cieš un iet moku ceļu. Tas ir nevien sāpīgi, bet arī bezgala apkaunojoši. Tā ir patiesība, kaut arī rūgta.

J. Mētra, Dedelstorfā

LATVIEŠU MĀCĪTĀJU KONFERENCES

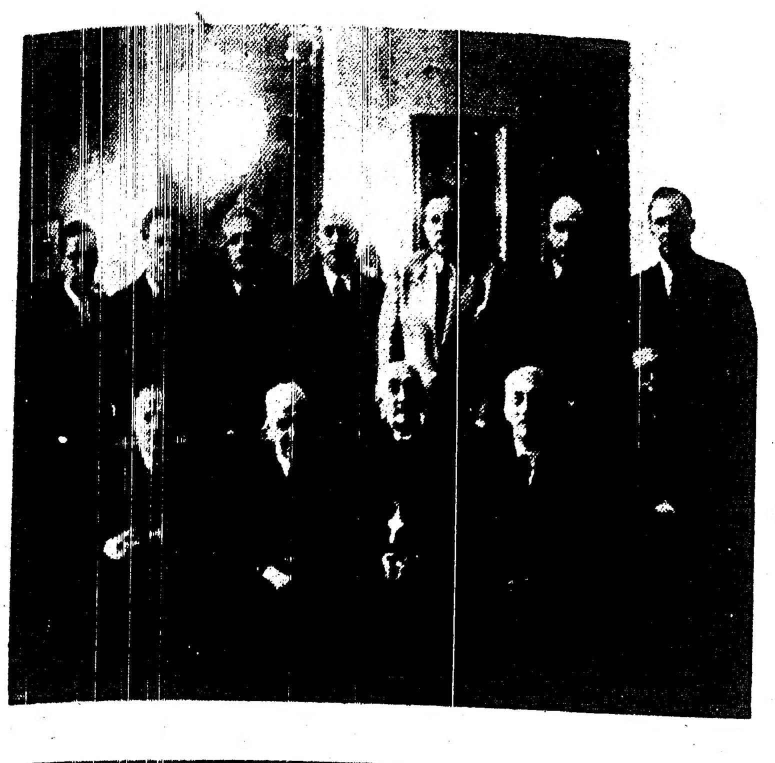

dalībnieki Latvijas sūtniecībā Londonā 19. aug. Uzņēmumā 1. r. no kr.: māc. R. Slokenbergs, prāv. E. Bergs, archibīskaps prof. Dr. T. Grīnbergs, sūtnis K. Zariņš, māc. E. Sarkanbārdis; 2. r. baznīcas pašvald. sekr. R. Pavasars, stud. theol. Z. Sapietis, māc. P. Namgauds, māc. A. Dzenītis, māc. E. Rozītis, māc. E. Bergmanis, māc. R. Āboliņš.

R. Sīmaņa uzņēm. Latvijai.

„LAI DIEVS SVĒTĪ DP"

Viņi mūs piespieduši raudzīties spogulī...

Ar virsrakstu „Kas teica — izredzētā zeme" žurnālā Collier's Helēne H. Šmite apraksta DP likteni Luiziānas cukurniedru apgabalā. Kā zināms, pirms kāda laika pasaules presē parādījās ziņojumi par to, ka jaunie imigranti aiziet no sava darba Luiziānas cukurniedru apgabalā un dodas uz citiem ziemeļu štatiem. DP darba atstāšanas gadījumu noskaidrošanai nodibināja pat īpašu kongresa komisiju.

Šīs problēmas iznākumu labi raksturo Šmites ziņojuma apakšvirsraksts, kurā teikts, ka šie eiropieši Luiziānā atguvās no mānīgām cerībām, „bet viņu traģēdijas dēļ daļa amerikāņu kādā dienā baudīs labāku dzīvi."

Šmite raksta par veselu sūdzību virkni, kas parādījušās ASV poļu un lietuvju laikrakstos un iesniegtas NCWC (National Catholic Welfare Conference). Visas šīs sūdzības ievērotas un to iznākumā:

1) United Lithuanian Relief Fund paziņoja, ka tā pārved 19 DP uz citiem štatiem un aprādīja, ka apstākļi, kādos šie cilvēki dzīvoja, bijuši sliktāki nekā DP nometnēs Vācijā.

2) NCWC pārveda 50 pārvietotās personas no Ņuorlinsas apgabala uz citiem štatiem, jo izrādījās, ka šie cilvēki atradušies maksātnespējīgo darba devēju verdzībā.

Helēne H. Šmite raksta: Neapmierinātība Luiziānā ir izņēmums vispārējā laimīgajā DP kopainā. 27.000 bēgļu jau izvietoti ASV, un visi no viņiem, izņemot niecīgu daļiņu, apmierināti ar savu dzīvi. Arī viņu darba devēji ar tiem apmierināti un bērni iegūst godalgas Amerikas skolās. Kādēļ tad šādas grūtības vienā atsevišķā apgabalā? Atbildi uz šo jautājumu varam meklēt kādas jaunas inteliģentas sievietes izteicienos, kas dzīvojusi visciešākā saskarē ar šīm grūtībām. Viņa saka: „Tā ir Dieva svētība, ka šeit ieradās DP. Tagad varbūt darīs kaut ko arī mūsu cilvēku labā."

Tālāk rakstā uzsvērts, ka 20. gadsimtenis nav līdz šim vēl pievērsis savu kritizētāju skatu Luiziānas cukurniedru plantācijām. Ja tagad to darīja sakarā ar DP jautājumu, tad tas reizē izraisīja slavinājumus un pārmetumus, jo beigu beigās tā nav tikai DP problēma vien, bet skar visus tos, kas nodarbināti Luiziānas cukurniedru laukos.

Alga tur noteikta 2,90 dolaru dienā, bet strādnieks to saņem tikai tad, kad nelīst. Un tur līst ļoti bieži. Traktoru vadītāji saņem pļaujas laikā 3,65 dolaru dienā un speciālistu atlīdzība sniedzas pat līdz 4,50 dolaru. Strādā tik ilgi, kamēr to atļauj gaisma, un nevis tikai 8 stundas. Šīs minimālās algu likmes noteiktas ar īpašiem rīkojumiem, bet tās arī ir augstākās kādas jebkad tur saņemtas. Algu jautājumā slēpjas visa Luiziānas cukurrūpniecības problēma — iespējami lētāka ražošana.

„Apciemoju veselu virkni cukurniedru plantāciju 60—75 jūdžu radiusā ap Ņuorlinsu un guvu pārliecību, ka neatkarīgi no tā, kur vaina slēptos, pārvietotās personas n a v vainojamas," raksta autore un turpina: „Viņi visi bez izņēmuma bija enerģiski un krietni cilvēki. Kas attiecas uz tīrību, tad viņi bija gluži slimi uz tīrīšanu... Tie cilvēki bija tieši tādi, kādi mums ASV vajadzīgi."

H. H. Šmite apciemojusi daudzas DP ģimenes un atradusi tikai slavinātājus vārdus savos vērtējumos. Galu galā vaina slēpjoties tanī apstāklī, ka Luiziānas cukurniedru laukos maksā viszemākās algas visā Savienoto valstu cukurrūpniecībā. Tādēļ strādnieki, iepērkoties plantāciju veikalos, ieslīgst parādos un netiek no tiem vairs tik viegli vaļā.

Raksta nobeigumā Šmite uzsver, ka DP uz Ameriku pārvesti galvenokārt tādēļ, lai apkarotu darba roku trūkumu uz laukiem. Bet kādēļ vispār novērojams šis darba roku trūkums? Tāpēc, ka vispārējie dzīves apstākļi un iespējas uz laukiem daudz vairāk atpalikušas nekā rūpniecības centros. Kad šie jaunie imigranti būs amerikānizējušies, viņi tā kā tā aizies no farmām, tāpat kā to dara katrs amerikānis.

Sakarā ar šo jautājumu DP mūs piespieduši pacelt spoguli un tajā ieskatīties un, ja nenotiks nekas vairāk, kā tikai šo apstākļu cēloņu noskaidrošana, arī tad varam saukt reizē ar inteliģento luiziānieti: „Lai Dievs svētī DP." (š)

Valeva Ulbopū romāna

Neviens mūs nedzird

iesieti eksemplāri par

DM 12.—.

vēl dabūjami nelielā skaitā.

Izsūtām ar pilnu pēcmaksu, pieskaitot pasta izdevumus.

LCK apgāds LATVIJA,

Esslingen/N., Uhlandstr. 8.

Kā klājas kuģu gaidītājiem Italijā

SVARĪGS STARPPOSMS BRAUCIENĀ UZ AUSTRĀLIJU

Dodoties tālajā ceļā uz Austrāliju vai Jaunzēlandi, DP no Vācijas nometnēm parasti vispirms nonāk Italijā, no kuras ostām pēc ilgāka vai īsāka laika sākas tālākais jūras brauciens. Uzturēšanās emigrācijas nometnēs Italijā bieži vien saistīta ar diezgan nepatīkamiem piedzīvojumiem, kādēļ par šo svarīgo starpposmu noderēs tuvāka informācija tiem, kas vēl turpmāk dosies savās izceļotāju gaitās pa minēto maršrutu. Redakcija pēdējo mēnešu laikā saņēmusi no Italijas nometnēm veselu virkni vēstuļu, ko raksta mūsu Austrālijas braucēji, un kas kopsavilkumā sniedz pietiekami objektīvu ainu par šo nometņu apstākļiem. Tā kā telpu trūkuma dēļ nevaram iespiest katru vēstuli atsevišķi, izmantojam raksturīgākos izvilkumus brīvā pārstrādājumā.

DP dzelzceļa transporti, kas nāk no dažādām Vācijas emigrācijas nometnēm, visi tomēr parasti šķērso Italijas robežu vienā vietā — pie Brennera. Tur tad nu notiek arī

MUITAS KONTROLE

Vienbalsīgs rakstītāju atzinums: itaļu muitas ierēdņi ļoti laipni un korrekti, pati bagāžas kontrole pavirša. Parasti vienīgi apjautājas, vai braucēji neved radio aparātus (tos liek nodot bagāžas vagonā), sudrabu, lielākus daudzumus cigarešu.

Atkarībā no katrreizējiem transporta plāniem, izceļotājs Italijā nonāk vienā vai otrā nometnē, kur tam jāpaliek līdz tam laikam, kamēr sagaidīts attiecīgais kuģis. Bieži vien, gaidīšanas laikam ieilgstot, DP dabū izdzīvoties arī vairākās nometnēs, bet gluži reti ir gadījumi, kad var nokļūt tieši no vilciena uz kuģa. Galvenās nometnes ir Senigallijā, Kapuā, Aversā un Baņoli (Bagnoli). Jāpiezīmē, ka braucieni no vienas nometnes uz otru Italijā vairākkārt bijuši ļoti slikti noorganizēti, un DP grupām dažreiz bijis jāpavada pat 18 stundas pieblīvētos lopu vagonos. Caurbraucēju nometne

SENIGALLIJĀ

atrodas pašā Adrijas jūras krastā. Parastais uzturēšanās laiks 1—5 dienas, kamēr izdara medicīnisko pārbaudi un nokārto policijas formālitātes. Jādzīvo skārda barakās, ģimenes nešķir. Ar izsniegto pārtiku var apmierināties, bērni saņem arī augļus. Vispār nometnes organizācija laba. Šajā nometnē ilgu laiku dabūja palikt vairākas baltiešu ģimenes, kas saslimušo bērnu dēļ bija svītrotas no transporta sarakstiem. Šādā gadījumā stāvoklis neapskaužams, jo stingri ierobežotās rokas bagāžas dēļ nav iespējams radīt kaut cik normālus dzīves apstākļus ilgākam laikam, un arī atpakaļceļš uz Vāciju slēgts.

KAPUAS

nometnē izceļotājiem pa lielākai daļai jādzīvo teltīs ar dēļu grīdu. Ikvienai ģimenei ierāda savu telti. Uzturēšanās laikā izdod katram 3 segas, nepieciešamos traukus un gultas maisu salmiem. Nometnē ir kantīne, kino, šuvēju un kurpnieku darbnīca, frizētava un lasītava (trūkst latviešu grāmatu). Darbojas veļas gludinātava, bet personīgos gludekļus lietot aizliegts. Veļa jāmazgā aukstā ūdenī (noderīgs veļas pulveris!). Ūdens patēriņš vispār ierobežots, kādēļ karstā laikā, kad temperatūra dažkārt pārsniedz 50 gr. C., grūtības lielas. Augļu cenas kantīnē 4—5 reizes augstākas nekā pilsētā, bet iepirkties ārpus nometnes labprāt neļauj. Ārkārtīgi nepatīkama parādība ir biežie zagšanas gadījumi, pret ko gandrīz nav iespējams cīnīties tādēļ, ka zagļi atrodami arī pašu nometnes policistu vidū. Kādai latviešu ģimenei naktī nozagts koferis, kurā atradušās visas virsdrēbes, tā ka tie palikuši burtiski peldkostīmos. Katrā ziņā izceļotājiem nevien Kapuā, bet arī citās Italijas nomenēs nepieciešama liela modrība, jo tur vienmēr sastopami daudzi apšaubāmi elementi.

Pašā Neapoles pievārtē, dabas jaukumiem izšķērdīgi apveltītā vietā atrodas

BAŅOLI

nometne, caur kuŗu iet lielākais latviešu Austrālijas braucēju skaits un kur arī jāuzturas visilgāk. „Pavadījām te veselu mēnesi," kādā no vēstulēm raksta tautietis J. P. „Dzīvošanai mums ierādīja telpas milzīgās zālēs, kas pilnas divstāvu gultām. Vienā pašā šādā telpā mitinājās 600 personas. Vīriešus un sievietes izšķira." Kā visur, tā arī Baņoli nometnē smagākais stāvoklis ģimenēm ar bērniem, jo, lai uzlabotu nometnes ārkārtīgi vienmuļo un dažkārt arī bojāto pārtiku, tā jāpapildina apmaiņas ceļā, un, dzīvojot te ilgāku laiku, stipri vien jāpatukšo jau tā trūcīgie rokas bagāžas koferi. Tautietis K. L. savai ģimenei (vīrs, sieva un 2 bērni) viena mēneša laikā Baņoli nometnē par papildu pārtiku aizdevis prom šādas lietas: 4 kungu virskreklus, pāri kurpju, 4 kg ziepju, 50 bārdas skujamos asmenīšus, dozi šņaucamās tabakas, 8 pāŗus gumijas pazoļu, zelta gredzenu, 100 vācu DM un 2 Austrālijas mārciņas. Rezultātā tomēr visi ģimenes locekļi bijuši vēl nokritušies svarā.

Tīrība un kārtība Baņoli nometnē visumā apmierina. Par traukiem, segām un citiem pirmās nepieciešamības priekšmetiem gādāts uz vietas, vienīgi bērniem derētu paņemt līdzi dažas neplīstošas krūzītes dzeršanai. Nometnes lasītavā atrodami gan igauņu un lietuviešu izdevumi, bet atkal — trūkst latviešu grāmatu (vēstule rakstīta jūlijā — varbūt tagad stāvoklis uzlabojies?)

Vairāk par materiālas dabas rūpēm emigrantus Baņoli nometnē nomāc kas cits. Daži vēstuļu rakstītāji to apzīmē vārdiem

„MORĀLISKAIS TERRORS"

Kad pēc nedēļām un pat mēnešiem ilgas gaidīšanas mūžīgu baumu sakarsētā vidē beidzot pienācis brīdis doties uz kuģa, aizvien atkārtojas sekojošā aina: transportā uzņemtie cilvēki izdara ārsta pārbaudi, saņem kuģa karti, nodod visu nometnes inventāru un arī savu rokas bagāžu, bet, kāpjot jau automašīnās, lai brauktu uz ostu, transporta vadītājs pēdējā mirklī daļu braucēju aiztur. Iemeslus reti kad izdodas uzzināt, parasti attiecīgajiem cilvēkiem pasaka, ka noticis pārpratums, un tie varēšot braukt ar nākamo transportu. Tagad noraidītajiem atkal jāizņem segas, trauki, ēdiena karte utt. Otrā dienā tiem izdod rokas bagāžas koferus, kas parasti ir uzlauzti un iztukšoti, jo „ostā notikusi muitas kontrole, un aizslēgto koferu īpašnieks nav bijis klāt . . ." Uz solīto „nākamo transportu" nelaimīgie gaida atkal mēnešiem, un dažs aizlaiž garām pat 7 citus transportus. Ilgi Italijā nīkst arī tie izceļotāji, ko uz Austrāliju izsaukuši tuvinieki, jo transportos priekšroku dod personām, kas pašas dodas darbā.

Despotiski rīkojas nometnes policija un pārējā administrācija, sodot iedzīvotājus par dažādiem niecīgiem „pārkāpumiem". Norīkojumi darbā uz 5—7 dienām ārpus kārtas, vai arī emigrācijas atlikšana uz 3—6 mēnešiem nav nekas neparasts. Praktiski par administrācijas rīcību sūdzēties nav iespējams, jo nometne padota tieši IRO centram Ženēvā, un atbildes uz eventuālām DP sūdzībām nepienāk. Pie tam jāpiezīmē, ka nometņu policija parasti mēdz visvairāk nodarboties arī ar „tirdzniecību", izmantojot emigrantu smago situāciju un iedzīvojoties uz to konta gan naudā, gan mantās. Vispār

MAIŅAS TIRDZNIECĪBA UN CENAS

ir jautājums, ar ko tiešā un bieži vien nepatīkamā pieredzē itaļu nometnēs jāiepazīstas laikam gan ikvienam DP izceļotājam, gādājot sev papildu pārtiku. Pārdodamo un pērkamo objektu cenas ļoti svārstīgas, tomēr zināmu ainu par tām sniedz sekojošā caurmēra aplēse no dažādām vēstulēm (protams, jāievēro krietni lielā starpība pērkot un pārdodot): 1 pac. amerikāņu cigarešu maksā 160—250 liras, „Diamond" 100—150 l., turku cigaretes 40—50 l., skujamie asmenīši 3—6 l. gab., tūba zobu pastas 50—60 l., apavi sākot ar 3000 l. pāris, rokas pulkstenis Omega 20—30.000 l., vidēja labuma radio aparāts 30.000 l., 1 kg apelsīnu 130 l., plūmes un bumbieri 60—80 l., tomāti 80 l., citroni 50—60 l., speķis 500—1000 l., cukurs 280 l., olas 25 l. gabalā. Strādnieka caurmēra mēneša izpeļņa Italijā ir 25—30.000 liras. Lirās var iemainīt arī citu zemju valūtu, piem., vācu markas caurmēra kurss ir 1 DM pret 30 lirām. Darījumos ar itaļiem der ievērot lielu piesardzību un nepārsteigties, jo citādi var ātri vien piekrāpties.

Ja izceļotājam laimējies izvairīties no visām iepriekš aprakstītajām nepatīkamajām parādībām, tad dzīve Italijas nometnēs visumā gluži jauka. Par dažām kārbiņām cigarešu iespējams izbraukāt krāšņo Neapoli un Kapri salu, iepazīties ar itaļu operu utt. Nometnēs tagad noorganizēti arī angļu valodas kursi, dodot izceļotājiem iespēju jau laikus sagatavoties šai ziņā tālākajam darbam un eksistences cīņai aizjūrā.

Darbs savā arodā un savās pasa mājās

Vēstule Latvijai par divu latviešu agronomu veiksmīgajām sākuma gaitām ASV

„Katrs pats ir savas laimes kalējs," ir latviešiem sakāmvārds. Neparasti veiksmīgs „kalējs" emigrācijas gaitās izrādījies latviešu prof. Dr. P. Dermanis, kas Vācijā mita DP nometnē Minchenē un kopš aprīļa atrodas Vašingtonas štatā. Viņam ne tikai palaimējies atrast darbu savā arodā Vašingtonas lauksaimniecības izmēģināšanas stacijā Pjualapā, bet nepilnu 2 mēn. laikā piedzīvojušais latviešu lauksaimniecības speciālists jau bija kļuvis par 5500 dol. vērtīgas mājas īpašnieku.

Kā tas iespējams? „Patiesība, kā jau vienmēr, ir pavisam vienkārša," stāsta profesors. „Kad ierados Takomā, galvotāja luterāņu baznīca sāka man meklēt apmešanos darba vietas tuvumā, bet, ievērojot visai nopietno dzīvokļu problēmu, tas pagalam negribēja veikties. Kad šķita, ka viss būs laimīgi atrisināts, sameklētā 2 istabu dzīvokļa īpašnieks, uzzinājis manu ģimenes sastāvu (4 cilvēki), atteicās „ielaist savā īpašumā masas". Tuvojās brīdis, kad gaidīja šeit ierodamies arī agr. A. Āboliņa 8 cilvēku lielo ģimeni, kam darbs bija paredzēts turpat, kur man. Baznīcas organizācijas pārstāvji, neparedzēdami neko labu, tādēļ izšķīrās par mājas pirkšanu, resp. iemaksājamās summas asignēšanu. Par mājas oficiālo īpašnieku kļuvu es, bet agr. Āboliņš bez kādiem sarežģījumiem tūliņ tika šeit grūti sasniedzamā īrnieka godā.

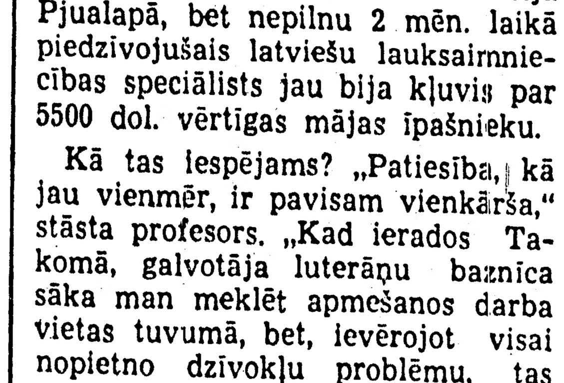

Prof. P. Dermanis un agr. A. Āboliņš darbā lauksaimniecības izmēģināšanas stacijā.

Vērojot vai ik pārdienas šo 12 galvu lielo latviešu „koloniju", šķiet, apmierinātas ir abas ģimenes, jo viena ir tikusi pie makam piemērotas apmetnes, bet otra, maksājot katru mēnesi summu, kas atbilst dzīvokļa īres maksai, pamazām spēj nolīdzināt visai lielo parādu, lai ar laiku kļūtu par īstu mājas īpašnieku.

Nākamais pārrunu temats dabiski kļūst profesora vērojumi par ASV lauksaimniecību. „Latviešu lauksaimnieks šeit var strādāt bez sevišķām grūtībām. Tiem, kas maz darbojušies ar mašīnām, ļoti ieteicams pastudēt iekšdedzes motorus un mazliet pavingrināties to vadīšanā, jo zirgus, vismaz šeit Vašingtonas štata rietumos, tikpat kā neredz. Samērā viegli uzsākt arī patstāvīgu saimniecību, jo zemes īpašumu var iegūt jau par ļoti nelielu iemaksu un bieži arī bez tās. Nedrīkstētu vienīgi pārsteigties, kamēr nav apzināti šejienes apstākļi, klimats, darba paņēmieni, tirgus utt. Un šajā gadījumā vienīgā recepte ir zināmu laika sprīdi uzmanīgi vērot un mācīties valodu."

„Sevišķi izšķīrējs ir pēdējais apstāklis," turpina prof. Dermanis. „Kamēr vēl nevar pilnam saprasties no angļu valodas tik ļoti atšķirīgajā amerikāņu dialektā, uz citu kā vienkāršu laukstrādnieka vietu nav ko cerēt arī nevienam mūsu agronomiskam darbiniekam, kaut viņa zināšanas un pieredze būtu vislabākā." Raksturīgs piemērs šajā ziņā ir profesora „pušelnieka" agr. Āboliņa ģimene. Kaut tēvs beidzis augstskolu un ilgus gadus strādājis savā nozarē, bet 18 g. v. dēls beidzis tikai trimdas ģimnaziju un lauksaimniecību redzējis vienīgi pa gabalu, abi veic izmēģināšanas stacijā apmēram vienādu darbu un saņem vienādu atalgojumu.

„Būs labi," īsi saka profesors, vaicāts par nākotnes izredzēm. Un kamdēļ lai arī tā nebūtu, ja visa ģimene ar latvisku neatlaidību un sīkstumu iesaistījusies darbā. Kundze — agronome pa dienu lasa ogas, bet naktīs dažkārt vēl strādā augļu pārstrādāšanas fabrikā. To pašu, pat ar vēl lielāku sparu, dara 18 g. v. meita Ināra, ko Vācijā pazinām kā daudzsolītāju jaunās paaudzes īso distanču skrējēju sporta laukumā. „Man līdz rudenim jāpelna nauda studijām, jo apmeklēšu luterāņu kolledžas zobārstniecības nodaļu," saka uzņēmīgā latviešu meitene. „Darbs mani nebaida, tajā gūstu ne tikai materiālu labumu, bet tas ir man arī labs treniņš nākamām sporta gaitām cīņā ar amerikāņu jaunietēm." 16 g. v. dēls Paulis savukārt strādā kādā putnkopības farmā, bet vakaros gatavojas uzņemšanas pārbaudījumiem vidusskolas pēdējā klasē.

Bet ko tad saka agr. Āboliņš, kam ģimenē 8 cilvēki? „Man klājas labāk nekā cerēju. Strādājam visi, ieskaitot arī 6 g. v. Uldi, kas, lasot ogas, regulāri nopelna sev kabatas naudu. Cilvēki šeit tik laipni un pretimnācīgi, ka reizēm pat var nonākt strupceļā. Tā es tikai ar lielām grūtībām atradu veidu, kā atteikties no 5,5 akru lielas ogu farmas pirkšanas, par kuŗu nepieciešamo iemaksu gribēja izlikt kāda kaimiņu luterāņu draudze. Kamdēļ šo priekšlikumu noraidīju? Tas vienkārši bija mazliet par ātru. Vispirms gribu iepazīties ar apstākļiem, lai pie šejienes svārstīgās konjunktūras neizputētu."

Vašingtonas štatā, jūlijā. C.

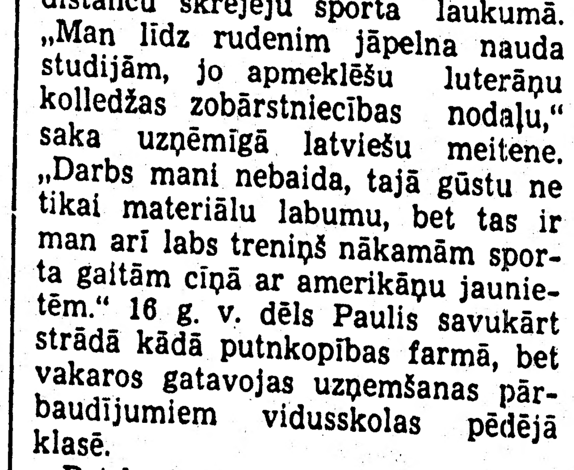

Prof. P. Dermaņa jaunlegūtā māja.

Privāti dzīvojošiem jāatbild aptauja līdz 12. septembrim

Lai IRO lielā „inventūras uzņemšana" būtu pilnīga, šinīs dienās arī visiem amerikāņu joslā privāti dzīvojošiem DP izdara speciālu aptauju. Kopš IRO dibināšanas, amerikāņu joslā reģistrēti apmēram 105.000 privāti dzīvojošu DP, kam tiesības uz IRO palīdzību. Tā kā IRO nezina, cik no šām personām jau izceļojušas, repatriējušās, mirušas, vai citādu iemeslu dēļ vairs nav ieinteresētas saņemt IRO palīdzību, visu reģistrējušos ģimeņu galvām šinīs dienās izsūta pastkartes ar pasakni atbildēm, kas jāiesūta IRO līdz 12. septembrim. Privāti dzīvojošos DP, kas līdz šim termiņam nebūs atbildējuši, uzskatīs par neesošiem vai par tādiem, kam IRO palīdzība vairs nav vajadzīga. Tāpēc katram, kas šādu pastkarti saņem, ieteicams nekavējoties abildēt. Aptaujā ir tikai 5 jautājumi, no kuriem pirmie divi: Es vēlos repatriēties vai, es vēlos, lai mani ieraksta IRO izceļotāju sarakstos, jāatbild ar jā vai nē. Tālākais jautājums: ko persona darījusi, lai varētu izceļot. Ceturtais jautājums, vai vēlas palikt Vācijā, atkal jāatbild ar jā vai nē, bet, atbildot uz piekto jautājumu jāpaziņo, cik ģimenē ir personu.

Latvijas bēgļi Berlinē

Zviedru laikraksts Dagens Nyheter ziņo, ka augusta mēneša pirmā pusē Berlīnes britu joslā ieradušies bēgļi no Baltijas valstīm, kas stāsta par jauniem deportāciju viļņiem dzimtenē un par pieaugušo pretestību komūnistiskam terroram. Saprotamu iemeslu dēļ laikraksts nepublicē pārbēdzēju vārdus, jo tiem palikuši radi dzimtenē. Cik zināms, jaunie bēgļi nākot no Lietuvas un Latvijas.

Kāds no bēgļiem pastāstījis, ka reizē ar cietumnieku un deportēto transportu pieaugšanu palielinoties arī pretestības kustība. Paši krievi vērtējot Lietuvas partizānu skaitu lielāku par 20.000 vīriem. Tāpat spēcīgas partizānu grupas darbojoties Latvijā un Igaunijā, kas bieži riskējot ar pārgalvīgiem pasākumiem un sagādājot lielus zaudējumus un grūtības vietējiem varasvīriem. Pēdējā laikā partizāni galvenokārt sastādoties no zemniekiem, kam draud deportācijas, jo tie negrib pievienoties kolhozu sistēmai. Ja vēl kādā stūrī palicis kāds brīvs zemnieks, tad tam piespiedu kārtā jānodod 85 proc. no savas ražas valstij. (š)

Vai esi bez vainas?

Slepeni noklausīta saruna

Man ir trīs tēvoči. Vecākam vārds Jānis, viņš ir galdnieks un strādā izceļošanas centrā, pielabodams logus un durvis un reizēm izgatavodams pa plauktam. Vidējais, Mārtiņš ir skolotājs mūsu nometnes skolā un pa vakariem tulko apliecības angļu valodā. Jaunākais, Kārlis, ir šoferis un strādā pie mūsu apgabala IRO izceļošanas daļas vadītājas.

Pāris reizes nedēļā visi trīs tēvoči mēdz satikties un pārrunāt jaunākos notikumus. Nereti šīs tikšanās notiek manā istabā. Tā arī aizvakar tēvoči bija atnākuši pie manis parunāties. Biju izgājis aiz barakas ģimenes dārziņā, kad izdzirdu viņu balsis. Istabas logs bija vaļā un skaidri dzirdēju tēvoča Jāņa vārdus, ka tā esot neredzēta cūcība. Man acumirklī radās ideja neiejaukties un noklausīties, par ko viņi spriež. Piegājis pie barakas sienas, dzirdēju visu, it kā sēdētu istabā pie galda.

„Nu, ko tad viņš tev prasīja?" ievaicājās Mārtiņš.

„E, ko nu prasīja! Kur esot galvojums? Vai no Vašingtonas jau izsūtīts? Ja neesot, tad arī nebūšot," un tēvocis Jānis iesmējās mazu smiekliņu, „teica, lai padomājot par kādu citu zemi. Lai braucot uz Austrāliju."

„Un tu?"

„Atbildēju, ka nevaru tādu karstumu izturēt. Te, Bavārijā, man jau sirds stājas. Tad noprasīja, ko darīšot, ja tomēr netikšot uz Ameriku. Teicu, ka pakāršos. Uzreiz bija mute ciet."

Sapratu, ka viņi runā par emigrācijas pārbaudi, kas jau turpat trīs nedēļas turpinās mūsu nometnē. Kuram nav galvojumu vai pierādījumu, ka tāds būs, tam divu mēnešu laikā liek parūpēties, lai būtu aizbraucis kaut kur citur. Vienbrīd pat likās, ka varbūt jau rīt katru mūsu nometnes iemītnieku aiztrieks uz savu pusi.

„Bet visi uz Ameriku tikt nevarēs — tas skaidrs. Vai tev ir galvojums, vai Mārtiņam ir, vai man ir?" iejaucās Kārlis. „Nav," viņš pats atbildēja, uzsizdams delnu uz galda, „un nebūs. Kas sūtīs? Eņģeļi vai Trūmens? Nē, kas nokavēts, to vairs ķerdams nesaķersi!"

„Nokavēts ir, bet vēl nav par vēlu," iebilda Mārtiņš. „Šovakar pat aizrakstīsim K. uz Dakotu, lai parunā pie farmeriem."

„Aizraksti labāk mūsu mācītājam, kas aizbrauca uz Viskonsinu. Tikai viņš pie visa vainīgs! Kad varēja reģistrēties uz Ameriku, izturējās tā, it kā nupat būtu vērušies vaļā visi vārti un mūs tūlīt rautin raus iekšā. Kas notika? No mūsu nometnes aizbraukušas savas desmit ģimenes, bet simts vēl gaida."

„Nesagrozi faktus. No latviešiem aizbraukušas ģimenes trīsdesmit," nepiekrita Mārtiņš.

„Nu, tās divdesmit no baznīcas galvojumus nav dabūjušas, bet no paziņām," tā Jānis.

„Tas taču ir neredzēts stulbums!" iesaucās tēvocis Mārtiņš itin bargi. „Kas jums liedz dabūt galvojumu no paziņām? Bet vai jūs kādam esat rakstījuši? Nē, tātad nepīkstiet, ja esat peklē, bet rīkojieties. Rakstiet, atgādiniet, lūdziet."

Neviens neatbildēja. Es gandrīz gribēju iet, kad piepeši lēnām ierunājās tēvocis Kārlis.

„Ja tu nebūtu mans brālis, es teiktu skarbus vārdus, jo nedomā, ka tev taisnība. Tikai pa daļai. Ar rakstīšanu vien visu nevar izdarīt. Es lasu avīzē gan, ka mūsu centrālās iestādes kaut ko dara un pūlas, bet kā neredz, tā neredz panākumus. Es saprotu, ka viņas nav tik varenas, lai varētu pateikt amerikāņu kungiem: jums jādara tā un tā. Bet kaut ko darīt viņas var. No sākuma bija vēlams palikt Eiropā, tad braukt uz Kanādu, arī Ameriku, un beigās mēs būsim visur, tikai ne daudzmaz vienā vietā. Kādēļ? Tādēļ, ka mēs par vēlu atķeramies.

Redzi, kā igauņiem. Te pie mums, Augsburgā, jau pirms vesela gada atbrauca kāds igauņu organizācijas vadītājs un pateica saviem tautiešiem: „Jums visiem jābrauc uz Savienotajām valstīm." Viņiem lika rakstīt, teica adreses, kur lai sūta vēstules, un reģistrēja sarakstos. Panākumi laikam nav izpalikuši, jo Haunštetenes nometnē, piemēram, tikai 6 igauņu ģimenēm nav galvojumu, bet arī jau apsolīti. Ar rakstīšanu vien to izdarīt nevarēja — tur nāca talkā arī organizēta rīcība."

Klusums.

„Tāpat lietuviešiem. Vai tikai bagātie radi sagādājuši viņiem galvojumus? Nē, mīļo brāli, radi un arī rūpīgi izplānota rīcība. Es nevainoju mūsu organizācijas, jo mēs visi savlaicīgi neķērāmies emigrācijas vēršim pie ragiem, lolodami cerības par drīzu atgriešanos. Tāpat vai tagad mūsu tautieši, kas nonākuši viņā krastā, par savu pirmo uzdevumu uzskata sagādāt galvojumu paziņām? Lietuvieši aizbraucot to svēti apsola un arī cenšas izpildīt. Tiesa, lielai daļai mūsējo nav angļu mēles, viņi nevar jaunajos apstākļos izlietot visu savu enerģiju, bet vai tomēr visi varētu likt roku uz sirds un teikt: es darīju, ko varēju. Šaubos. Bet ka darīt var un panākumi neizpaliek, pierāda atsevišķas nometnes. Ingolštatē ir aizbraukuši un nāk galvojumi jauniem braucējiem. Bet pie mums Augsburgā? Maz, gaužām maz."

„Tev taisnība," turpat pie loga dzirdēju Mārtiņa balsi, „bet tā jau vienmēr bijusi mūsu lielākā nelaime, ka ievelkamies it kā čaulā un neliekamies par pārējiem ne zinis."

„Lai nu kā citiem un lai es izvaicātājam teicu, ka pakāršos, bet ja no Dakotas galvojuma nebūs, teikšos tūlīt uz Austrāliju. Te vairs nav ko nagus saldēt. Izceļošanas centrs pilns ar ukraiņiem. Mēs brīnāmies, ko tie poļi un ukraiņi skrien, ka citi netiek. Ukraiņiem Mitenvaldē komitejas vīri norādījuši: kam nav galvojuma un tādu necer saņemt, cik ātri vien iespējams prom uz Austrāliju. Konsuls smaidot vien, jaunos cilvēkus redzēdams. Nekas cits neatliks, būs jābrauc arī mums. Man jau vienalga kur, žēl tikai, ka izklīstam, un par to sāp sirds. Bet es neticu, ka mūsu centrālās komitejas sagādās kaut vēl vienu galvojumu."

Ar to pārrunas bija cauri. Mārtiņš vēl kaut ko bubināja par neizpratni, bet tad noklusa arī. It kā nekā nedzirdējis, es gāju istabā.

Tovakar mani tēvoči uzrakstīja garu vēstuli K. uz Dakotu. Tagad tā vēstule droši vien ir galā. Es lūdzu Dievu, kaut K. laimētos galvojumus sagādāt, jo mani tēvoči nekāro daudz — jumtu virs galvas un darbu rokām. Bet es lūdzu arī Dievu, lai mani tēvoči nedusmotos, šo rakstu izlasījuši, jo tik tiešām viņi tā runāja. Un es esmu dzirdējis, ka ir vēl citi latvieši, kas nododas šādām pārrunām.

Bet ir gaužām netaisni saskatīt skabargu otra acī un nemanīt baļķi savējā. Nākotne tikai rādīs, kā Dievs nospraudis mūsu tautas ceļus. Gādāsim, lai vēlāk mums nebūtu jākaunas, atbildot uz jautājumu: Vai tu darīji visu, lai palīdzētu tautiešiem? Un kas sēžam vēl šajā krastā, padomāsim, vai esam darījuši visu, lai izkļūtu no nometnes šaurības. Netiesāsim otru, ja paši esam tikpat vainīgi. **Elmars Aide.**

Kāds nepatīkams atgādinājums Padomju savienībai

23. augustā pagāja tieši 10 gadi, kopš Maskavā parakstīja bēdīgi slaveno Vācijas-Padomju savienības neuzbrukšanas līgumu, kam pēc dažām dienām sekoja Vācijas un Krievijas iebrukums Polijā. Šo gada dienu plaši atzīmējis amerikāņu armijas laikraksts The Stars and Stripes (20. 8.), veltījot nodevīgā līguma iztirzājumam visu 7. lappusi. Laikraksts pāri visām slejām ievietojis arī populāro līguma parakstīšanas ainas uzņēmumu, kura centrā redzami Molotovs, Ribentrops un Staļins. Otrā uzņēmumā parādīts Ribentrops ierodamies Maskavas centrālajā lidostā.

Uzņēmumiem pievienotajā rakstā attēlota pazīstamā vācu-krievu pakta rašanās vēsture un tās tumšās aizkulises, norādot starp citu arī uz pakta slepenajām klauzulām, kuru rezultātā Vācija nodeva PSRS iespaida sfairai Somiju, Igauniju, Latviju, Lietuvu un daļu Besarābijas. Raksta autors Arturs Noijess beigās citē kādreizējos Staļina vārdus pēc šī līguma parakstīšanas: „Stipra Vācija ir absolūts priekšnoteikums Eiropas mieram... Tādēļ Padomju savienība nevar piekrist rietumvalstīm, kas vēlas Vāciju vājināt... Šajā apstāklī slēpjas Vācijas un Padomju savienības interešu kopība." (j)

*

Vairākos turpinājumos vācu-krievu pakta vēsturi aplūko vācu valodā iznākošais amerikāņu dienas laikraksts Die Neue Zeitung (sākot ar 23. un 24. 8.), ievietojot arī uzņēmumu, kurā redzama pakta parakstīšanas aina. Sniedzam tulkojumā dažus zīmīgus šī raksta izvilkumus, kas apgaismo abu diktātūru sarunu gaitu, par cik tās skar Baltijas valstis.

„Pēdējās nedēļās līdz pakta noslēgšanai galvenais neoficiālo sarunu punkts bija iespaida sfairu sadalīšana Austrumeiropā. Domstarpības bija vairs tikai attiecībā uz Lietuvu, ko Vācija gribēja ietilpināt savā interešu lokā... Kad 23. augustā Maskavā sākās (oficiālās) sarunas, piedaloties Staļinam, Molotovam, Ribentropam, Šūlenburgam un vēstniecības padomniekam Hilgeram, — Staļins tūliņ pieprasīja Liepājas un Ventspils ostas. Hitlers telefoniski šai prasībai piekrita...

Slepenajā popildu protokolā, apsverot eventuālās „teritoriāli politiskās pārvērtības Baltijas valstīs", Lietuvas ziemeļu robeža tika noteikta par Vācijas un Padomju savienības interešu loka robežu. Viļņas apgabalu pie tam piešķīra Lietuvai.

Pēc Polijas kara gājiena beigām bija jāizlemj iegūtās teritorijas liktenis... 25. septembrī Molotovs ielūdza pie sevis vēstnieku Šūlenburgu un ieteica tam jaunu priekšlikumu: Vācija varētu saņemt visu Ļubļinas apgabalu un Varšavas apgabalu līdz Bugai. Kā kompensāciju Staļins vēloties iegūt Lietuvu... Šādā veidā trim Baltijas valstīm bija jānonāk Padomju savienības pārvaldīšanā, un krievi tanī pašā laikā varēja atbrīvoties no neērtajām, tīri poliskajām provincēm, atdodot tās Vācijai.

Teritoriālos jautājumus galīgā veidā nokārtoja 29. septembrī parakstītais „vācu-padomju robežu un draudzības līgums". Jauns slepens papildu protokols pārgrozīja 23. augustā noteiktās interešu sfairas, piešķirot Lietuvu Padomju savienībai. „Tiklīdz Padomju savienības valdība izšķirtos par sevišķiem soļiem savu interešu aizsardzībai Lietuvas teritorijā, Vācija nekavējoties saņem Suvalku apgabalu."

1000 ungaru neatgriežas

Seula (E). — Trešdien Dienvidkorejas valdības informācijas birojs oficiāli paziņoja, ka vairāk nekā 100.000 ziemeļkorejiešu atrodas Sibirijā. Šie ļaudis jau divus gadus strādā spaidu darbus Padomju savienībā. — INS ziņo no Stokholmas, ka Ungārijas valdība uzteikusi līgumu, pēc kura ungāru laukstrādnieki varēja piedalīties lauksaimniecības darbos Zviedrijā. Šai sakarībā zviedru darba departaments paskaidro, ka atgriezties mājās izteikuši gatavību tikai nedaudzi ungāri. Vairāk nekā 1000 laukstrādnieku lūguši atļauju palikt Zviedrijā. Viņiem šī atļauja tikšot dota.

Vuda kundze žāvājas

PĀVILS KLĀNS

„Pusnaktī jūs nomainīs," sacīja naktssargu brigādes priekšnieks, kad biju pārlēcis pār automobiļa malu. Viņš izdarīja kaut ko, kas demilitārizētajā Vācijā bija aizliegts — viņš pielika divus pirkstus pie balti lakotās papes bruņu cepures, kā toreiz, savu rotu komandēdams, bija darījis, pasmaidīja, piedeva gāzi, un smagais automobilis gāzelēdamies aizgrabēja pa ielu.

Šis bija pēdējais postenis M 6 kvadrātā un vistīkamākais, jo sargs šeit drīkstēja — nē, tas bija viņa pienākums, — uzkavēties spožī apgaismotā bāra priekštelpā, kur centrālās apkures vadi knikšķēdami un tinkšēdami izplatīja mājīgu siltumu.

No bāra pa kāpnēm lejup nāca ļaudis. Un citi, janvāra spirgtajā gaisā nosaluši, spraucās iekšā no āra; priekštelpā viņi sadūrās, jaucās cits caur citu, manījās viens otram garām, drūzmējās un stumdījās, kuldamies kā ledus gabali straumes virpulī, un gaiss ap viņiem virmoja sarunās un smieklos. Es dzirdēju dažus spāņu valodā sacītus vārdus, how are you jaucās ar Mon Dieu, un no kādas blondas virtembergietes mutes izlauzās Menschi — tik spalgi un priecīgi, ka dažas amerikānietes uz viņu atskatījās.

Šī dzīve sākās, šī dīvainā, tikai dažas stundas ilgā dzīve, kurā, nemierīgi murdēdami, savu kūsājošo vitālitāti šķiezdami, savas aizturētās nopūtas apvaldīdami, savu negausību un alkatību, piesardzību un gudrību, bērnišķību un viltību klaji pasaulē nesdami, garām aizslīdēja simti un simti cilvēku likteņu. Dažbrīd es jutos kā ietves akmens, gar kuru aizburbuļo noteku ūdens pēc lietus. Bet ja būtu augstprātīgs, es varētu justies kā gars, kas visiem notikumiem ir klāt un visu redz un zina. Jo uz mani neviens neskatījās un neviens nejuta manu klātieni. Viņiem es biju lieta, forma, pie kuras pierasts, ko redz vienmēr vienā un tai pašā vietā — mēnešiem, gadiem ilgi.

Dīvaini, ka man ne reizi neienāca prātā noraisīt plecu siksnu, atsliet karabīnu kaktā un pievienoties ņirbošajai likteņu drūzmai. Kāds bija iekārtojis un sadalījis vietas šai dzīvē, — viņa roku juta arī burzmā, kas aizslīdēja gar mani tuva, pat taustāma. Es samanīju nēģeru pārspīlēto smaržošanu, es ielūkojos ierēdņu apātiskajās sejās, dažreiz es saskāros rokām ar kādu no vācu meitenēm, kurai man ienāca prātā pajautāt ieejas atļauju. Šīs dzīves druskas, šie likteņa izgriezumi, šīs nejaušās atblāzmas no nezināmu ļaužu mūžiem — tās aizslīdēja it kā aiz stikla sienas, nāca un pagaisa un tikai retumis atstāja kādu pēdu vai zīmi.

Bet šai drūzmā bija sava kārtība, ar laiku es to iemācījos redzēt. Šī drūzma nebija arī anonīma. Pulši, kas šinī pašā vietā bija kvernējuši tās pašas garās stundas pirms un pēc manis — tie lasīja daudzgalvainā pūlī kā grāmatā. Viņi bija dzirdējuši kādu nejaušu vārdu, bija redzējuši kādu sīku notikumu vai uzminējuši kādu vaibstu spēlī un, garlaicības mocīti, gluži kā rotaļu klucīšus kopā likdami, bija izveidojuši no tā sakarīgas ainas. Ik reizes noteiktajā postenī atgriezdamies, viņi papildināja tās jauniem novērojumiem. Paši neievēroti, neuzskatīti gluži kā ielas akmeņi zem gājēju soļiem palikdami, viņi piedalījās daž(ā) dzīvē, kas, tepat nedaudz soļu attālumā aizslīdēdama, tomēr ritēja kā aiz nepārkāpjama, tūkstošiem kilometru tāla sliekšņa.

„Tā ir Etele Brauna kundze," sacīja uzraugs Dadzis, viens no nedaudzajiem latviešiem naktssargu brigādē. „Viņa tikko ieradusies no Ņujorkas pie sava vīra."

Un Etele Brauna kundze uzreiz kļuva pazīstama un likās pat simp tiska ar visu savu zemo, ārkārtīgi resno augumu, ko pārmērīgi platais baltais mētelis vērta līdzīgu pudelei ar košu melnu aizbāzni galā. — viņa bija nēģeriete. Abas ar sav(u) mazo melno apaļo meiteni, bā(rā) priekštelpā tēvu gaidīdamas, viņ(as) paklusām sarunājās un ar nevarī(gu) padošanos liktenim pacieta eiropie(šu) skatus, kas likās tiecamies ieurbti(es) līdz pašām viņu svešajām eksotiska(jām) dvēselēm.

Arī misteru Džefriju Vudu bi(ju) kaut kādā veidā vārda pēc iepazin(is) un tiku vairākkārt redzējis. Vi(ņš) bija ļoti kalsns, ļoti gaŗa auguma (un) nēsāja acenes niķeļa ietvaros. Vi(ņš) bija bāra pārzinis. Uz viņa svār(ku) atlokiem zibēja kapteiņa diene(sta) pakāpes nozīmes, un pats viņš izsk(a)tījās itin simpatisks. Tas bija vi(ss), ko par viņu zināju.

„Un tā ir viņa sieva," mani n(o)mainīt ierazdamies, teica naktssa(rgs) Hozē Rivera Garçia, viens no abi(em) brigādes spāņiem.

Stikla durvis plaši atvāzušas, ļaudama tām brīvi zvelties atpa(kaļ) savās atsperu virās, vestibilam c(auri) izgāja jauna sieviete brūniem, (gan)drīz iesarkaniem, pakausī sasu(ku)tiem matiem.

„Viņa patiesībā ir īstā bāra sai(m)niece," Hozē reizē skeptiski un (iro)zignēti savilka muti un domīgi (pa)šūpoja galvu. Kad es jautādams (ie)lūkojos viņā, spānietis pamāja s(avu) četrdesmitgadīgo, rūpju sagrau(zto) vaigu ar lielo ērgļu degunu un ni(cīgi) pasmaidīja: „Kas tas par vīru? V(iņš) ļauj tai dancot sev pa galvu un (pa)cieš — pacieš visu . . . Ja tas (no)tiktu Spānijā!"

Es neuzzināju, kas notiktu Spā(ni)jā — uz ielas nepacietīgi taurēja b(ri)gādes automobilis. Nodevu karab(īni) Hozē Riveram Garçiam un atva(dī)jos, — mans dienests bija galā, (un) es atgriezos atkal. Pēc divi nedē(ļām) mani norīkoja tai pašā vietā, (un) sargu maiņas priekšnieks kā pa(rasti) aizbraukdams pielika divus pirk(stus) pie cepures. Neraugoties uz aiz(lie)gumu, viņš nevarēja citādi; vi(ņam) likās, ka tur, kur darīšana ar ie(ro)čiem, piederas arī militāri tikumi.

„Pusnaktī jūs nomainīs."

Tagad es uzzināju, ko viņš īsti (pa)cieš, simpatiskais misters Vuds. T(aisnī)nību sakot, šais divi nedēļās šad(u) tad biju viņu iedomājies. Viņš š(ķita) vairāk eiropietis, nekā viņa bie(di) — tas bija samanāms viņa profilā, (v)nervozo un smalko pirkstu kustī(bās), kad viņš piebāza pīpi un aizkūpi(nā)ja to — jā, pat grūti tveŗamajā, acenēm noslēptajā skatā, kad v(iņš) bāra priekšā iznācis, rokas kaba(tās) sabāzis, un, nezina, ko domāda(ms), vērās pilsētas jumtos, pār kur(iem) karājās lēveraina, kodīga un s(ī) janvāŗa migla.

Šie daži sīkumi darīja viņu it tuvāku, saprotamāku un dīvaini dalīja no lielā ļaužu bara, kas daudz stundās aizslīdēja gar po(stenī) ni M 6 kvadrātā. Es atkal biju k(opā) ar viņiem, ar šiem liktens izgrie(zu)miem, es atkal biju kā akmens, kuru aizburbuļoja no jumtiem notekām noplūduši ūdeņi. Un m(ans) akmens sirds noteikti un skaidri meta dažus pulsa sitienus par l(abu) misteram Vudam, kad es redzēju, Hozē Rivera Garçiam ir taisnība.

Vispirms es ieraudzīju Vuda k(un)dzi, un, nezina kādēļ, pēkšņi un nēmīgi aizstājos viņai ceļā. Es likos, ka nepazīstu viņu, un ma(nas) tiesības atļāva noprasīt ieejas atļ(au)ju ikvienam, kam tik iepatikās, vien tas nav armijas formā. Bet V(uda) kundze nebija armijas formā. Viņa paskatījās uz mani tā, it kā visp(irmo) pirmo reizi mūžā redzētu naktssa(r)gu. Un pēkšņi uzliesmoja negant(ās) dusmās.

(Turpinājums sekos).

Svarīga rokas grāmata invalidiem

LCK izdevumā iznākuši Likumi un noteikumi par palīdzību karā cietušiem, kas aptver ASV un britu joslā izdotās instrukcijas un rīkojumus par invalidu rentes izprasīšanas veidu un procedūru, pabalstu likmēm un vispārējo noteikumu attiecināšanu uz baltiešu karavīriem. Pilnā publicētajiem rīkojumiem un instrukcijām pievienoti paskaidrojumi latviešu valodā. Grāmata palīdzēs invalidiem viņu pabalsta tiesību iegūšanā, izdarot iesniegumus un pārsūdzības vācu iestādēm, kā arī mūsu bij. karavīru organizācijām un nometņu komitejām, kas šajā ziņā sniegušas un sniegs viņiem palīdzīgu roku.

Grāmata dabūjama pie LCK apgabalu pārstāvjiem, Daugavas Vanagu nodaļās un LCK britu joslas kancelejā. To izsūta arī pret DM 2 samaksu, kas ar pārvedumu iemaksājama kancelejas pārzinim R. Rakovskim (21a) Augustdorf bei Detmold, Latvian DP Camp. **Ē. R.**

Paskaidrojums prāvesta V. Šķiliņa lietā

Sengvardenas Latvijas pareizticīgo draudzes priekšnieks N. Rudzītis un Oldenburgas draudžu pārstāvji A. Gailītis un A. Gončarovs mums piesūtījuši paskaidrojumu, kuru lūdz publicēt: „Par Latvijas pareizticīgās baznīcas pilntiesīgu vadītāju Vācijas britu joslā atzīstam vienīgi prāvestu V. Šķiliņu, jo paši viņu par tādu esam izvēlējuši kanoniskā draudžu delegātu sanāksmē. Viņš kā vienīgais vadošais garīdznieks mūsu labā strādā jau vairākus gadus, un mēs noraidām līdzdalību draudžu dzīvē tādiem, kas par mums līdz šim nav izrādījuši interesi.

Prāvests V. Šķiliņš bauda britu joslas draudžu pilnu uzticību, ko apliecina mums piesūtītie draudžu lēmumi. Viņš saņem arī britu joslas visaugstāko likumīgo iestāžu un starptautisko organizāciju atzīšanu un atbalstu kā LPB britu joslas vadītājs, tāpat kā joslas koordinācijas komisijas loceklis emigrācijas lietas kārtojot. Prāvests V. Šķiliņš ir ne tikai pašaizliedzīgs Dieva kalps, bet arī sabiedrisks darbinieks ar patiesu tēvzemes mīlestību. Tamdēļ jebkuru necienīgu izturēšanos pret viņu vai viņa svētīgās darbības apkarošanu mēs nosodām."

Karola Dāle

Laiks pēdējais

Ko tu kā murgos zūdies, taujā:
Kur citu rītu saule lēks?
Un kādos laukos iesi pļaujā
Un kur tev gurdums acis slēgs? —

Vai nav vienalga kādā ostā
Tavs kuģis reizi reidā stās?!
Jo kamēr tava zeme postā,
Pat roze krāšņā tevi rās,

Un nebūs miera tev ne brīdi —
Tu tekulis un bēglis vien —
Un jo tu tālāk, tālāk slīdi,
Posts briesmīgāks tev pēdās brien.

Jel mosties reiz un vaigu vaigā
Ar savu Dievu tiesā ej,
Gan balsī skarbā, balsī maigā
Liec trūkties aklai pasaulei.

Un zvani kā ar zvana mēli,
Un zvani tā, lai nodreb gaiss:
„Laiks pēdējais, jaukt velnam spēli!
Laiks pēdējais! Laiks pēdējais!"

Minchenē, 1949. g. 12. aug.

Libekas latviešu teātra viesizrādes amerikāņu joslā

Ja gribam būt pilnīgi objektīvi un vēlamies Libekas teātrim piemērot stingrāku mērauklu — kāda, protams, būtu jāpiemēro katrai trupai, kas jūtās tiesīga doties turnejā, — tad blakus cildinājumiem būtu arī jāsaka, ka Libekas teātra mākslinieciskā seja ir šimbrīžam vēl diezgan divdabīga. Ar to gribēts teikt, ka Libekas teātris ar vienu kāju ir gan jau aizsniedzis itin solīdu, respektējamu profesionāla teātra līmeni, ar otru turpretim joprojām vēl balstās uz amatierisma sākotnēji primitīvajiem pamatiem, un tas izraisa divdabīgumu, kas izrādē no vienas puses gan nereti liek skatītājam iedegties patiesā mākslas priekā, taču citur liek vērot tikai rezervēti un mazliet skeptiski.

Tas varbūt ir vienīgais iebildums, ko par iebildumu varētu saukt, citādi Libekas teātra viesizrādes Eslingenā uzņemamas un arī tika uzņemtas ar gandarījumu un prieku.

Neteiksim, ka lībekieši šimbrīžam varētu lepoties ar kādu spilgtāku aktiera personību, bet katrā ziņā viņu vidū ir tēlotāji ar talantu, apdāvināti aktieri, kas izveidojuši arī krietni izlīdzinātu un kontakta spējīgu ansambli. Tā ir nenoliedzama lībekiešu priekšrocība, un labam režisoram te būtu auglīgs un pateicīgs darba lauks.

Pirmā izrāde — Raiņa Pūt, vējiņi! visvairāk patika tieši no režijas viedokļa. Režisors Jānis Zariņš, sevišķi lugas pirmajās ainās, strādājis ļoti nopietni un rūpīgi, un panākumi arī radušies. Raiņa tēlu specifiskā monumentālitāte, paša tēlojuma pacelšana Rainim raksturīgajās, it kā paplašinātu dimensiju sfairās tēlotājiem padevās vietām ne bez grūtībām, taču gandrīz visi ļoti zīmīgi skandēja Raiņa dzeju, un tas ir ievērības cienīgs panākums.

Otra izrāde — Brigaderes Sprīdītis bija caurmērā varbūt par daudz reāli traktēta (pie kam ķēniņa pils aina savukārt bija nostabilizēta pārāk ākstīgā tonī), taču, nevērojot to, atsevišķi pasaku tēli šai izrādē bija tverti ļoti raksturīgi un krāsaini.

Visvairāk savas akcijas lībekieši tomēr pacēla ar pēdējo izrādi — igauņa Eduarda Vildes interesanto komēdiju Pūķis. Tas bija uzvedums, ar kuru varētu būt mierā arī dažs labs prominents lielāka centra teātris, — katrā ziņā tas pierādīja, ka rezerves, kas slēpjas lībekiešu ansamblī, nav gluži ikdienišķas. Atliek tikai cerēt, ka Libekas teātris arī turpmāk neturēs sveci zem pūra un šīs rezerves neatstās neizmantotas — Visas trīs izrādes Eslingenā bija izpārdotas.

V. Dārziņš

GRĀMATNIECĪBA

Iznācis Latviešu studentu centrālās savienības biļetena 9. numurs. Ļoti noskaņotajā un rūpīgi sastādītajā saturā atrodam gan pašu studentu, gan mācības spēku apcerējumus par kultūras un zinātnes problēmām, dzejas un prozas pielikumu, un plašajā apskata daļā ziņas un norādījumus par latviešu kultūras dzīvi dažādās emigrācijas zemēs.

Iznācis Baltiešu kristīgo studentu apvienības latviešu nozares mēnešraksta Dzirkstele 7./8. numurs. Nelielajā, glītajā žurnālītī, kas lasītājus apciemo otro gadu, raksta nevien teologi un kristīgie jaunieši, bet autoru vidū atrodami arī Klāras Zāles, Lidijas Pērļupes un citu latviešu dzejnieku un rakstnieku vārdi. Kristīgās mīlestības un pateicības avotu meklētājiem Dzirkstele ar saviem apcerējumiem un informāciju sniedz daudz vērtīgu atziņu, kurām pašreiz bieži vien nevērīgi paiet garām.

Veimāras olimpietis

GĒTES 200. DZIMUMDIENĀ

Pols Valerī, viens no visticīgākajiem Gētes draudzē, godinādams vācu literātūras lielākā ģenija 100. nāves dienas piemiņu, savā skaistajā runā 1932. gadā ierindo viņu starp tiem nedaudzajiem 18. gadsimtā dzimušiem vīriem, ar ko visā civilizācijā izbeidzoties kāds noteikts laikmets. Tas ir laikmets, kas sakņojas skaistuma mītā un skaistuma izpratnē, — laikmets, kam šūpulis kārts se-

najā Grieķijā. Pēc Gētes Valerī neredz neviena, kas būtu mediījs priekšstatam par pasauli un jo īpaši par Eiropu, kāda tā varētu izveidoties, ja politiskā vara un gara valdonība, savstarpīgi iedarbojoties, ietu roku rokā. Tādējādi Gēte ir kļuvis par nozīmīgu robežstabu pasaules vēsturē.

Valerī atzinumam piešķirams jo lielāks patiesums tagad pēc 17 gadiem, kad pienākusi Gētes 200. dzimumdiena, bet aiz muguras otrs pasaules karš, kura krāšņākos uzvaras laurus guvis chaoss. Hellādā dzimusī Eiropa, šķiet, galīgi zaudējusi savas sejas vaibstus, un ar baigi simbolisku nozīmi pāri drupām un tautām līdz mūsu ausīm atskan Gētes pēdējie vārdi: „Vairāk gaismas!" Šīs gaismas alkstot, 28. augustā intellektuālās pasaules domas vēršas uz vīru, kas piedzima un mira kā vācietis, bet bija izaudzis par eiropieti šā vārda cēlākajā nozīmē. Gētes 200. dzimumdienas svinības, kas plašākā vai šaurākā apjomā notiek visās Rietumu kultūras tautās, pašreizējos apstākļos varētu salīdzināt ar cilvēces grēksūdzi.

Kultūrvēsturiskā aspektā Gēte ir „vētras un dziņu laikmeta" bērns, viņa darbos kondensējies tas, ko šis laikmets devis vācu tautai un Eiropai. Taču vētras un dziņu laikmeta ietvarā Gēte no nesavaldīga un brīžiem arī sentimentāla romantiķa izaudzis par apskaidrotu klasiķi ar harmoniska olimpieša garīgo struktūru, kas bez pozes apzinās savu ģenialitāti, vienādā mērā orientēdamies dzejas mākslā, politikā, zinātnē un dzīves filozofijā. Te lai piebilstam, ka Herders pēc iepazīšanās ar 21 gadu veco Gēti Strasburgā, bija teicis, ka tas esot patīkams jauneklis, bet tikai vēl mazliet par vieglu un gaisīgu (spatzenhaft). Herderu tad arī vācu literātūras vēsturnieks Oskars Valcels kādā vietā dēvē par Gētes Jāni Kristītāju. Viņš tiešām kļūst par „vieglā un gaisīgā jaunekļa" norūdītāju. Vispār, reti kāda cita personība Eiropas kultūras vēsturē pratusi tikdaudz gūt savai augšanai un briešanai no draugu pulka, tāpat no garīgajiem strāvojumiem un citām lielām personībām gan paša tautā, gan ārpus tās kā Gēte. Tas pats Herders un Cesvainē dzimušais Reinholds Lencs ir tie, kas Strasburgas laikā Gētes intereses pievērš Šekspīram. Sekas no tā ļoti ievērojamas. Pēc Šekspīra parauga nu arī Gēte vēlas savos skatuves darbos rādīt kolosālus cilvēkus, viņš sāk domāt ne vien par leģendāro Faustu, bet arī par Jūliju Cēzaru, Sokratu. Ir aizrādījumi, ka Šekspīra Hamleta ietekmē radušās dramas Klavigo, Stella, Torkvato Taso. Ar interesēm par franču kultūru resp. Ruso saistās Jaunā Vertera ciešanas. Intimai draudzībai ar Šarloti fon Šteinu var pateikties vismaz par Ifigeniju Tauridā. Tūliņ pieminēsim Itālijas ceļojumu, kurā Gētes personībā noskaidrojas varbūt visvairāk, neatraujami sasaistoties ar antikās kultūras garu. Sastapšanos ar Napoleonu Erfurtē 1808. gadā, kur viņi viens otru godina par cilvēku, Gēte, liekas, nav aizmirsis līdz mūža beigām. Ne ar ko neaizstājama nozīme Gētes darbā un dzīvē brieduma gadu draudzība ar Šilleru.

Ne jau arī Gēte radījis tikai nemirstīgus darbus. Eiropas slavu viņš vispirms ieguva ar Jaunā Vertera ciešanām. Šis 18. gadsimta sentimentālismam tik raksturīgais romāns tika tā apbrīnots, ka tam radās vairākas parodijas un pakaļdarinājumi gan Vācijā, gan Francijā un Itālijā. Bet — Vertera dēļ tagad mēs Gēti vairs nepieminētu. Nebūtu sevišķas vajadzības to darīt arī citu Gētes daiļprozas darbu dēļ. Galvenokārt tikai vācu tautai iemesls daudzināt poēmu Hermanis un Doroteja. Pamazām ievērību zaudē tādas drāmas kā Gecs Berlichingenietis, Klavigo, Stella, arī Taso. Gētes nemirstība bažējas viņa lirikā, nepārspējamā meistarībā komponētās balādēs, Egmontā, Ifigenijā un beidzot — Fausta traģēdijā.

Gēte nav ne pirmais, ne pēdējais, kas izmantojis nostāstus par savādo dakteri Faustu. Visjaunākajos laikos to darījuši Valerī un Tomass Manns. Tai laikā, kad Gēte pabeidz savas traģēdijas I daļu, Vācijā saskaitāms vesels pudris citu Faustu. Ja nu tomēr tieši Gētes Fausts, šis ģeniālā rakstnieka mūža darbs un dzīves filozofijas atziņu kopojums, vēl līdz šim mirdz pilnā spožumā, tad tas ir tādēļ, ka tikai Gēte radis Fausta problēmai pilnīgāko un vispārcilvēciskāko atrisinājumu mākslinieciskā formā. Ir tā, kā to teicis Dr. G. Ipišs Vīnes Fausta izdevuma priekšvārdos: „16. gadsimta Vācija dāvāja dzīvību vīram, kas kļuva par problēmas nesēju; 18. un 19. gadsimta lielākais dzejnieks piešķīra vielai nemirstības svētību. Divi laikmeti literātūrā sveicina viens otru: No tautas joku stāstu dziļākajiem dziļumiem paceļas problēma līdz dzejas mākslas augstākajiem augstumiem."

Un vēl ir, kas nezaudē nemirstību, ja domājam par Gēti. Tas ir viņa tīri cilvēciskais tēls, varētu teikt — parauga tēls ģeniāla gara bagātai dzīvei. Dzīves baudītājs un dzīves svētītājs, augsti mācīts un izsmalcināti galants, Apolona un Dionīsa kalps, lai būtu kā būdams, viņš ir tas, kas grib dzīvot un saprast, un nav viņam nevienas atziņas, ko tas nevarētu aizstāvēt, balstoties uz pieredzes dzīvē un pārdzīvojumos. — Šis Gēte vistiešāk parādās Dzejā un patiesībā un Ekermaņa Sarunās.

Andrē Žids, blakus Polam Valerī otrs lielākais Gētes cienītājs jaunāko laiku Francijā, teic, ka „Gētes ģenijs lielā mērā ir didaktiskas dabas. Vajadzība citus mācīt, viņiem nodot visu gudrību, ko viņš savā dzīvē varējis iemantot, paliek par valdonīgāko vilcienu viņa būtībā." — Šim didaktiskajam ģenijam bijusi un arvien vēl ir ārkārtīga suģestija, kas tālu izpletusies ārpus vācu tautas robežām.

Mums, latviešiem, nav ko slēpt, ka mūsu literātūrā un vispār mūsu gara kultūrā Gētem ir tik liela nozīme kā reti kādam citam pasaules rakstniecības ģenijam. Būtu te lieki minēt vēlreiz visus Gētes darbu tulkojumus latviešu valodā, kas veikti no Hugenbergera līdz Cedriņam. Daudz svarīgāk jau ir atzīmēt, ka ar Raiņa tulkoto Faustu 1897. gadā sākas mūsu literārās valodas jaunie laiki. Vēl svarīgāk atzīties, ka bez Gētes mums vispār nebūtu bijis Raiņa. Bet arī vairāki citi latviešu ievērojamākie rakstnieki ar godbijību raudzījušies uz Veimāras olimpieti, gan ar tulkojumiem, gan apcerēm darīdami viņu tuvu latviešu tautai. Poruks ir pats pirmais Gētes gara vēstnesis Latvijā, jo Gēte bija viņa studiju speciālpriekšmets Drēzdenē. Viņš ir arī tas, kas sagatavo latviešu publiku, kad Mājas Viesa mēnešraksts nodomājis iespiest Fausta tulkojumu. Latvijas universitātē studentu simti, ja ne tūkstoši auguši prof. A. Dauges un prof. L. Bērziņa lekciju ietekmē, kurās allaž atskanējis Gētes vārds, minot viņu kā piemēru cilvēka lielumam un ilustrējot sacīto raksturīgiem citātiem. Veselas rakstnieku paaudzes garīgais vadītājs Viktors Eglītis tāpat nezināja cēlāka parauga par Gēti. Fricim Bārdam Gēte ir romantisma pilnīgākais iemiesojums, kas aizsniedzis šī mākslas virziena augstāko pakāpi — klasicismu. Ar Gētes garu vairākkārt saskārušies latviešu komponisti un gleznotāji — grafiķi. Gētes personības un mākslas popularizēšanā visplašākajās aprindās ļoti daudz darījusi esejiste Zenta Mauriņa.

Gētes 200. dzimumdienas svinībās mēs, diemžēl, esam palikuši tikai klusu vērotāju lomā. Bet kurš gan vēl cits spētu būtiskāk pateikt mūsu augstāko vēlmi kā Gētes Fausts sava mūža vakarā:

Solch ein Gewimmel möcht' ich sehn,
Auf freiem Grund mit freiem Volke stehn.
Zum Augenblicke dürft' ich sagen:
Verweile doch, du bist so schön!

Jānis Rudzītis

Grāmatu krize Francijā

Par spīti izdevēju lielajām pūlēm, franču lasītājs arvien vēl paliek vienaldzīgs pret ts. nopietno lasāmvielu. Šo neparasto parādību mēģina izskaidrot ar grāmatu pārmērīgo dārdzību. Tā, piemēram, par to pašu grāmatu, kas 1939. gadā maksāja 10 franku, tagad jāizdod 300—400 franku, resp 8—10 vācu marku. Papīra un iespiešanas cenu celšanās sadārdzinājusi pat avīžu maksu un radījusi krizi, kurai par upuri kritis dažs labs mazāks grāmatu apgāds. Lielie apgādi turas virs ūdens vienīgi tādēļ, ka tiem ir līgumi ar pazīstamiem autoriem, kuru darbus lasa par spīti visai dārdzībai.

Taču arī tiem grūti jācīnās savas eksistences dēļ, kā to liecina pazīstamā Gastona Galimāra apgāda piemērs. Tā izdoto autoru vidū atrodami Sartra, Kami, Žida un Marlo vārdi, minot šeit tikai pašus pazīstamākos. Bez tam šim apgādam ir tiesības izdot arī Prusta, Valerī un Apolinēra darbus, vārdu sakot — ap to pulcējas dzīvo un mirušo autoru vārdi, kas pieder Nouvelle Revue Française aprindām. Arī pats apgāda īpašnieks nāk no šīm aprindām, — viņš reiz bijis teātra direktors, — un par apgāda sekmēm viņam īstenībā jāpateicas saviem līdzstrādniekiem, kuru uzdevums — sameklēt un atklāt ģenijus. Taču izradās, ka Francijas grāmatu tirgus pašreizējos apstākļos ar ģenijiem vien nepietiek; publika lasa tikai tās grāmatas, ko tā spēj nopirkt. Tādēļ tām jābūt lētām.

Galimārs atradis izeju tādā veidā, ka atvēris jaunu apgāda nodaļu — kriminālromāniem un spoku stāstiem. Tās ir nelielas, veikli uzrakstītas, nervus kutinošas grāmatiņas, un maksā tikai 80—150 franku. Turklāt apgāds rūpīgi raugās arī uz šo darbu stilu un māksliniecisko kvalitāti, izvairoties no lubu literātūras. Parasti šie darbi ir angļu vai amerikāņu autoru ražojums. Šīs nodaļas redaktoriem spīdoši jāpārvalda angļu valoda un viņu uzdevums ir — atrast šiem darbiem pēc iespējas intriģējošus virsrakstus. Pats Galimārs apgalvo, ka šāda veida grāmatu izdošana dodot iespēju turpināt arī nopietnas lasāmvielas apgādāšanu, līdz ar to paverot iespējas arī nepazīstamiem autoriem. Agrākos gados Galimārs paguvis izdot katru dienu pa grāmatai, bet tagad apmierinās ar 120 tituliem gadā. Vienīgā viņa „dārgo" grāmatu vidū, kas iznākusi 150.000 eks., ir romāns Vējiem līdzi. Tā maksā 700 franku. Romāns izpārdots īsā laikā un liecina, ka patiesi svaiga un interesanta grāmata rod lasītājus arī pašreizējā franču grāmatniecības krizes laikā.

Friča Strazdiņa 40 darba gadi žurnalistikā

Latviešu preses veterānu mūsu vidū palicis maz. Viens no retajiem ir Fricis Strazdiņš, kas nupat var atskatīties uz 40 žurnālista darbā pavadītiem gadiem. Strazdiņš, kas šī gada sākumā kļuva 60 gadu vecs, avīžnieka gaitas sācis kā Liepājas Atbalss līdzstrādnieks, pirmā pasaules kara laikā no Pēterpils darbojies A. Smilgas vadītajā Latvijā, bet sevišķi intensīvi žurnālista darbu atsācis pirmajos valsts patstāvības gados Liepājā, kopā ar Mārtiņu Jansonu vadīdams atjaunoto Jauno Dienas Lapu. Ilgāko un ražīgāko darba posmu Strazdiņš pavadījis Brīvajā Zemē, strādādams tajā kopš 1924. g., sākumā būdams ziņotājs, vēlāk redaktors ilustrāciju, pēc tam ārlietu nodaļā. Viņš krietni pārzina mūsu žurnālistikas dažādos attīstības posmus un darbiniekus un veidojis līdzi tās techniku. Kādu laiku bijis arī Pašvaldības Dzīves redaktors. No kopēja darba laikiem redakcijā labi pazīst Aleksandru Grīnu un Edvartu Virzu, par kuriem Strazdiņam daudz atmiņu.

Pašreiz piedzīvojušais žurnālists mīt Lībekā, bet mēs nešaubīgi ceram, ka viņa bagātīgās zināšanas un darba spējas vēl būs vajadzīgas brīvās Latvijas presei.

Olģerts Liepiņš

KULTŪRAS CHRONIKA

Vijolnieks Georgs Lapensons tagad dzīvo un strādā Kanādā, kur katru otrdienu mūzicē „Transcanada Network" raidītāja stacijām C.B.M. un C.F.C., kurām pieslēgtas 42 citas Kanādas raidāmstacijas. 15 septembrī plkst. 17.30 pēc Montreālas laika (plkst. 23,30 pēc Viduseiropas laika) Lapensons spēlēs speciālā raidījumā Eiropai, atskaņojot arī latviešu komponistu darbus.

Herta Lūse un Ludmilla Sepe pagājušā nedēļā no Vācijas ieradās Londonā, kur 20. augustā dziedāja pirmajā koncertā. No turienes izcilās dziedones dosies pa Angliju Latviešu biedrības Lielbritānijā un Daugavas Vanagu fonda kopīgi noorganizētā vairāk nekā mēnesi ilgā turnejā, koncertējot katrā vietā, kur vien lielākā skaitā mīt latvieši. Herta Lūse pēc atgriešanās no Anglijas izceļos uz Kanādu.

Rita Liepa devusies uz ASV, kur strādās kādā suņu audzētāju farmā.

Angļu joslā izplatītākais laikraksts Hamburgas Die Welt 22. augusta izdevumā ievietojis sleju garu rakstu par Zentu Mauriņu — Vēstījums no Latvijas — kopā ar rakstnieces attēlu. Raksta autore Gertrūde Šarfenorta ar lielu sirsnību zīmējusi Mauriņas rakstnieces, īpaši esejistes vaibstus, nosaukdama viņu par šī gadsimta eiropejiskāko latvieti, kas tomēr nekad nav aizmirsusi ciešās saites ar savu dzimteni un tās ilgas pēc brīvības. Pieminēti arī Mauriņas darbu izdevumi vācu valodā, kuriem vēl šogad Ditricha apgādā Memingenā pievienošoties Dostojevska biografija.

No Eitīnas latviešu saimes šajās dienās atvadījās flautists un koŗa diriģents Arnolds Šturms, kas drīz dodas uz ASV. Eitīnas latviešu kultūrālās dzīves rosināšanā Šturmam bijusi ievērojama nozīme, sevišķi līdz pat pēdējam laikam vadot un uzturot mākslinieciski spirgtu vienu no retajiem koriem angļu joslā. Doc. Šturma atvadīšanās vakarā programmā piedalījās pats aizbraucējs, viņa vadītais koris, dziedātāja Irma Kolberga un pianists Vladislavs Višķelis.

Viduvēji rezultāti teicamam pasākumam

8252. LATVIEŠU DARBA ROTAS SACENSĪBĀ GODALGOTS VIĻA LESIŅA DARBS

8252. latviešu darba rota, sava komandieŗa H. Vītola ierosināta, tautas sēru dienā 14. jūnijā izsludināja sacensības darbu par tematu Latviešu mocekļi padomju jūgā, saziedojot labākā darba godalgošanai DM 500. Darbiem varēja būt politisks, juridisks vai aprakstītājs raksturs, un tie bija jāiesniedz līdz 1. augustam.

Līdz minētajam termiņam bija iesniegti 12 darbi, to vidū 2 no Anglijas; 2 autores bija sievietes. Vērtēšanas komisija, kurā bija rotas komandieris un 4 rotas vīri, iesniegtos sacerējumus novērtēja pēc punktu sistēmas. Trīs par labākajiem atzītos darbus nolasīja visas rotas sanāksmē, kurā pēc tam balsojot izšķīra galīgo vietu kārtību. Pirmo godalgu un DM 500 balvu piesprieda Viļa Lesiņa darbam Klausies pasaule, še runā cilvēks!, par otru atzina Raimunda Čaka sacerējumu Latviešu tauta tic un iet bojā, par trešo — Voldemāra Ozoliņa darbu.

Labākos sacerējumus rota nolēmusi nodot LCK informācijas nozarei, kas tos tulkotus pēc saviem ieskatiem izlietotu propagandai un citu tautu iepazīstināšanai ar latviešu sāpju ceļu.

Godalgotā darba autors Vilis Lesiņš savu sacerējumu rakstījis literāri publicistiskā formā. Viņa pamatdoma: kaut mēs esam tikai poga pie pasaules lielā svārka, tomēr arī mēs negribam tikt izkausēti. Mēs ejam bojā un nevaram vairs ne brīdi gaidīt, lai mūs pavisam neiznīcinātu. Spilgtos salīdzinājumos autors klauvē pie lielo tautu sirdsapziņas, atgādinādams, ka neko nepalīdz skaistās deklarācijas un solījumi, bet mūs var glābt tikai darbi.

Iepazīstoties ar iesūtīto darbu saturu un kvalitāti vispār, tomēr jāsaka, ka darba vīru krietnais un vienprātīgais pasākums, diemžēl, nav guvis ne pelnīto atsaucību, ne gaidītos rezultātus. No visiem 12 sacerējumiem, atskaitot vienīgi Lesiņu un pa daļai Čaku, kas gan arī nepasaka nekā jauna, neviens cits nav izmantojams mērķim, kādam sacensība bija domāta — propagandai. Lielākā daļa nepārsniedz visai viduvēju jaunāko ģimnazijas klašu domrakstu līmeni, pie kam vairākiem pat trūkst jebkādas pamatdomas. Neviens no sacensības dalībniekiem nav apstrādājis tematus, kas taisni demokratisko ārzemnieku ļoti interesē un satrauc — saimnieciskos un garīgos spaidus un terroru mūsu dzimtenē. Otrkārt, pārsteidz arī tas, ka sacensībā bez Viļa Lesiņa, kura darbs arī nav tīri literārs, nav piedalījies neviens cits rakstnieks. Kaut arī laiks no sacensības izsludināšanas līdz darbu iesniegšanai bija samērā īss, to tomēr varēja cerēt. Sacensības dalībnieku vidū trūkst arī mūsu pazīstamāko publicistu vārdu Vācijā, Zviedrijā un citur. Viņu darbi bija visvairāk gaidīti.

Arv. B.

AUKSTĀ KAŖA MANEVRI

(Turpinājums no 1. lpp.).

Padomju savienība tagad var sev atļauties miera politiku, un mēs nebūsim nemaz pārsteigti, kad no turienes atskanēs tiešām viskarstākās (kom. valodā viskvēlākās) ilgas pēc miera. Greizsirdīgi Padomju savienība tagad sargās mieru. Jo ar jauno stāvokli ir radušās iespējas ļaut kaŗot tās vietā citiem. Tāpēc arī Eiropā vēl neviens satelīts nav noilgojies pēc tā uzņemšanas komūnisma mātes klēpī. Oficiāli tagad ir neatkarīgas valstis un, saprotams, arī neatkarīga politika. Lai gan Sav. valstu štatiem un Francijas departamentiem ir lielāka izrīcības brīvība nekā Padomju savienības satelītiem, tomēr stāvokli maz izprotošo rietumu tautu apziņā, te darīšana ar patstāvīgām valstīm.

Tādēļ tagad komūnisma māte var atļauties (kad pienāks laiks) likt izmēģināt savus ieročus citiem, pašai paliekot par miera eņģeli un sargu. Kad sarkanā Ķīna būs daudzmaz savesta kārtībā, sāksies (pa daļai tas jau sācies) tās brālības un vienības jūtu izplūdums pret citām Āzijas tautām. Japānā atgriežas no Padomju savienības labi ietērptie un vēl labāk apmācītie šo jūtu izpratnei un atbalstīšanai, bij. japāņu armijas kaŗavīri, kas krita sarkanarmijas gūstā Mandžūrijā 1945. g. Jau tagad Japānā vērtē ap 3 milj. „noskaņoto". Kamēr kapitālistiskā pasaule cenšas atbalstīt ģimenes dzīvi milošā japāņu tautā dzimstību kontroli, komūnisms nemitīgi sludina, ka Āzija pieder āziātiem, un tās tuvumā taču ir vāji apdzīvotas zemes... Nav vajadzīgs būt pravietim, lai saprastu, kuŗai pusei būs panākumi.

Kāds cits tausteklis kutina tuksnešu dēlu beduīnu sirdis ar pazīstamo saukli — laupi salaupīto, t. i. to, kas pieder šeichiem un rietumu civilizācijas skartajiem. Ar tiem savas attiecības kombinē rietumu varas, taņi pat laikā ļoti uzmanīgi raugoties vīena otrai uz pirkstiem, jo te plūst viņu mašīnu asinis, nafta. Bet beduīnu skaits daudzkārt pārsniedz šeichu skaitu, un viņu tūkstošgadīgie instinkti vēl vienmēr ir dzīvi.

Miera laikā un nominālī paklausot vienam ķēniņa kronim, divas kaimiņu valstis Indijā tura tik lielus bruņotus spēkus, ka to uzturēšana izmaksā katrai pusei no tās budžeta. Bet tani pat laikā miljoniem to pavalstnieku ir visai trūcīga... tepat jau ar badu robežota iztika. Kļūst saprotams, ka intereses bija par apvienību stāvošā Gandija nāve. Šī izlīdzinātāja vairs nav un, tukšumu neciešot, arī te spiežas iekšā kāda cita ticība, sludinot līdz ar savu atnākšanu maizi par brīvu.

Ar šiem piemēriem vien jau kļūst saprotams, kāpēc tādi miera milestības un izlīguma jūtu uzplūdi pārņēmuši kā tautu tēvu, tā viņa apustuļus. Pārvēršot sevi par neviena neapdraudētu bazi un arsenālu, Padomju savienība var, ja tas vajadzīgs, jebkur izraisīt konfliktu kaut vai visus savus satelītus, pašai paliekot ārpusē un sludinot mieru. Ja Padomju savienībai ir jeb būs atombumba vai citi jaunveida iedarbīgie ieroči, nebrīnīsimies, ka arī Ķīnas revolūcijai būs izdevies pēkšņi tos arī it kā pagatavot. Ja tad, ar laiku, gribot negribot būs jastājas komūnisma plūdiem preti, lai tad izmēģina, kuŗa bumba ir iedarbīgāka — pirmo auturo jeb „trešo" sekotāju. Otrais īpašnieks tad var nogaidīt savu kārtu un laiku. Tam tad būs ar ko rīkoties, pašam paliekot izdevīgi palikušo diegu raustītāja lomā.

Tādas, īsumā ņemot, ir šo manevru priekšrocības austrumu pusē. Nemazinot iespaidu, kādu panākusi Eiropā amerikāņu saimnieciskā palīdzība, bet tani pat laikā to izmantojot savā labā, lai aizmiglotu īstos nolūkus ar it kā neērtu „piekāpšanos" dolara varas priekšā un atstājot šķietamās uzvaras priekus citiem, Kremlis rūpīgi kaļ un asina savu cirvi. Šad un tad tautu tēvs pablenž savu skatu uz kapitālisma kaklu un pamēģina ar matu — vai vēl jātrin. Viņš, acis nepamirkšķinājis, pastiepj arī savu roku pēc rietumu aizdevuma (saprotams, uz labiem noteikumiem) trinamo mašīnu iegādei. Viņam tas nav neērti.

Diemžēl, šāds stāvokļa vērtējums ir jādod, ja skatāmies ar vaļējām acīm. Jāceŗ, ka to redz un saprot arī tie, kam jāsargā sava un cilvēces brīvība. Bet tai draud nopietnas briesmas. **Robus.**

ZVIEDRU SAKĀMVĀRDI

Vecums ir slimība ar nāvīgām sekām.

*

Slimība ierodas jāšus uz zirga, bet iet projām kājām.

*

Velnam ir vairāk nekā divpadsmit apustuļu.

*

Taurenis bieži aizmirst, ka viņš kādreiz bijis tārps.

*

Labo saka un nedara, slikto dara un nesaka.

Tāpat kā padomju Latvijā

Ungarijā padomju važas — „labais rūķis" Staļins

Retajiem pārbēdzējiem, kam izdodas izkļūt no Ungārijas, šodien nav noslēpums, ka Ungārijas padomizēšana norit straujā tempā. Vecā ungāru komūnista Rajka ātrā atmaskošana un spīdzināšana aizkavēja Ungārijā izveidoties nacionālkomūnismam pēc Tito priekšzīmes. Rajku neglāba arī tas apstāklis, ka viņu atbalstīja spēcīga grupa komūnistisko opozicionāru; paša izveidotā slepenpolicija palīdzēja viņam sapīties tīklos, kuŗos viņš kā Ungārijas iekšlietu ministrs bija tik daudzus notvēris.

Spēcīgā opozicija arī pēdējās vēlēšanās nepaguva sevi atklāti izpaust. Valsts vara bija gādājusi, lai vēlēšanās nebūtu nekādu pārsteigumu. Pēc ziņām no Dienvidungārijas, kāda ciema vēlēšanu komisija atklājusi, ka no 288 nodotām balsīm tikai 17 bijušas par komūnistisko Nacionālo fronti, bet pārējās nederīgas. Šīs nederīgās vēlēšanu zīmes uz pavēli no augšas tomēr atzītas par „jā", kaut gan uz tām atradušās stipri kodīgas piezīmes par pastāvošo iekārtu, kuŗai pēc lietpratēju domām simpatizē tikai 3—5 proc. iedzīvotāju.

Ienākot sarkanai armijai, ungāru zemnieki nebija sākotnēji noskaņoti naidīgi jaunajai iekārtai. 1945. gada agrārreforma, kas likvidēja lielos zemes īpašumus, zemnieku aprindās guva pat piekritējus. Jaunsaimnieki uz jaunpiešķirtās zemes sāka celt māla būdiņas un jau pirmajā saimniekošanas gadā prata iegādāties dažus lopus un nepieciešamos darba rīkus. Tagad no pilsētas sūtīti aģitātori apbraukā jaunsaimniekus un aicina tos iestāties kolhozos pēc padomju zemnieku parauga, jo sīksaimniecības neesot eksistences spējīgas. Vienīgie, kas šajās sapulcēs uzdrošinās runāt pretīm aģitātoriem, ir no krievu gūsta pārnākušie ungāru kaŗavīri, kas paši savām acīm redzējuši kolhozu paradīzi. Bieži gadās, ka saniknotais pūlis ar dakšām un mietiem padzen kolhozu sludinātāju. Šai pretestībai tomēr nav taustāmas nozīmes. Kolhozu ciemu celšanai ir jau sagatavoti materiāli un mazajām māla būdiņām vajadzēs pazust no zemes virsus, lai ļautu kolhoza traktoriem brīvu gaitu „brīvās Ungārijas" laukos.

Budži jau saņēmuši „nāvīgu" triecienu. Par budžiem atzīti visi lauksaimnieki, kas izmanto algotu darba spēku, kā arī muižu centru īpašnieki, bijušie muižnieki, kam bija atstāti 50 ha no viņu zemes. Visi budži uzaicināti līdz š. g. 1. septembrim savus īpašumus „brīvprātīgi" nodot valstij. Saimniecības inventārs, traktori, pajūgi un lauksaimniecības mašīnas jau tagad „jānodod nomā" kooperātīvām mašīnu koplietošanas stacijām, kas ir kolhozu priekšteces.

Saimnieciskā dzīvē padomizēšana tomēr vēl nav jūtama tik skarbi kā citās zemēs aiz dzelzs priekškara. Ungāru rūpniecība ražo pietiekamā daudzumā plaša patēriņa preces, kaut arī pircēji sūrojas par preču zemo kvalitāti. Vairākas traktoru fabrikas strādā ar pilnu jaudu. Ungārija pati savām vajadzībām ražo arī smagos auto un autobusus, turpretim vieglās mašīnas jāieved. Valdības un partijas greznie limuzīni visi ir amerikāņu markas. Par nesamērīgi augstām cenām dabūjamas arī baudvielas — tēja, kafija un šokolāde. Tā kā masu pirktspēja ir zema, tad preču liekas pietiekami. Strādnieka vidusmēra alga ir 60—70 florintu nedēļā. Par šo algu var nopirkt apmēram 3 kg taukvielu vai nepilnu kilo kafijas. Līdzās dārzeņiem lēta vēl ir maize, kas maksā 2 florintus kilo. Uzvalkam strādnieks izdod divu mēnešu algu. Florinta oficiālais kurss — 1 dolars— 10 florinti, bet melnā tirgū — 12 florinti.

Visa Ungārijas rūpniecība ir bez atlīdzības atsavināta un pārņemta valsts īpašumā. Pilsētu galvenajās ielās ir tikai „valsts veikali", tirgotāju un amatnieku aprindas top nobīdītas no skatuves. Viņiem tāpat kā budžiem nav nekādu izredžu uz vietām valsts pasākumos, jo visur priekšroka „darba ļaužu" pārstāvjiem.

Sagrautās galvaspilsētas jaunuzbūves darbi ir pavirzījušies diezgan tālu uz priekšu. Donavas tilti atkal atjaunoti, satiksme norit kā miera laikos. Vagonu fabrikas ir parūpējušās par jauniem vilcienu sastāviem. Bet neviens no pasažieriem nezina, cik ilgi varēs baudīt šos civilizācijas sasniegumus. Maskavas vara ar katru nedēļu top jaužamāka, brīvības paliekas aizstāj atmiņas par brīvību.

Laikraksti, kas atrodas pilnīgā Maskavas ietekmē, tāpat kā filmas, tautā nav populāri. Abonentu tomēr netrūkst, jo abonēšanas maksu atskaita strādniekiem un ierēdņiem no algas. Avīžu nelasītājus uzlūko kā valsts ienaidniekus. Un tāds, vismaz atklāti, tikai retais vēlas būt.

Skolas visā valstī ir vienādotas un atrodas komūnistu partijas kontrolē. Bērnus jau pirmskolā ar literātūru un bilžu grāmatām mēģina ieinteresēt par vectētiņu Staļinu, kam piedēvē visas „labā rūķa" īpašības. Vidusskolas budžu bērniem nav pieejamas; par to rūpējas sevišķi noteikumi. Skolotāji pastāvīgi atrodas zem politiskas uzraudzības, turpretīm uz laukiem par valdības līnijas turēšanu tauta tos dažkārt piepeŗ, sevišķi, ja skolotājs ļāvis klasē pakārt Staļina ģīmetni.

Līdzīgā stāvoklī atrodas garīdznieki. No tiem prasīja rakstisku nostāšanos pret Mindcentiju. Katoļu baznīca pretojas komūnistiem intensīvi, turpretīm kādreizējais Ungārijas lepnums, Reformētā baznīca, jau sašķēlusies valdības piekritējos un pretiniekos.

Lielas rūpes ungāru sabiedrībai dara attiecības ar Jugoslaviju. Pastāv uzskats, ja gadījumā aicinās gāzt nodevēju Tito, tad ungāru kaŗaspēkam vajadzēs nest kauju smaguma lielāko daļu. Jau tagad uz robežām nav mierīgi. Sargu torņu apkalpēm tikai ar grūtībām var savervēt kaŗavīrus, jo posteņus pastāvīgi nošauj dienvidslavu snaiperi. No Segedas apkārtnes pienāk ziņas, ka pāri robežai diezgan bieži ielaužas apbruņotas „fašistu" bandas, kas pierobežas ciemos izrēķinās ar komūnistiskajiem varas vīriem, vai aizved tos kā ķīlniekus. Šīs „robežu operācijas" ik dienu prasa ap 60 kritušu un ievainotu.

Tā liekas prelūdija sarkanajam čardašam, ko Maskavas „balets" grib dejot Eiropā. **J. J.**

„F" zīmes austrumu joslā

Austrumu joslā populārās F zīmes (vārda Freiheit sākuma burts) turpina sagādāt daudz galvas sāpju komūnistu funkcionāriem. Lieli sarkani F šīs nedēļas sākumā bija uzkrāsoti uz durvīm komūnistu partijas galvenajā mītnē Berlīnē, kā arī partijas nodaļās visā Berlīnes austrumu sektorā, „Padomju kultūras namā" un arodbiedrību centrālē. Tāpat šis nepatīkamais burts, ko pēc kaŗalaika V (Victory) parauga sākusi lietot austrumjoslas „Cīņas grupa pret necilvēcību", pirmdien greznoja daudzu austrumu sektora dzelzceļa staciju sienas. Padomju administrācijai bija jānoorganizē F burtu izdzēšanai vesela strādnieku brigāde.

Pāri Berlīnes universitātes galvenajam portālam, kas arī atrodas pilsētas padomju sektorā, nezināmas personas naktī bija piestiprinājušas apm. 20 metrus platu transparentu ar uzrakstu krievu valodā: „Atbrīvojiet nevainīgos koncentrācijas nometņu upuŗus un kaŗa gūstekņus!" Dīvainā kārtā šis transparents palika karājoties visu nākamo dienu, kamēr kāds par to paziņoja padomju komandantūras galvenajai mītnei, kas steidzīgi izsūtīja sevišķu MVD komandu tā novākšanai. Laikr. Die Neue Zeitung, rakstot par šo notikumu, piezīmē, ka labāk būtu bijis uzkrāsot šo uzrakstu uz ietvēm, kur to drīz vien būtu ievērojuši ielas gājēji, jo ļaudis austrumu sektorā, acīm redzot, vienmēr ejot ar nodurtām galvām un nespējot tik augstu novietotus transparentus saredzēt... (j)

Ar pieri sienā

Ģenerālis Franko ir kaislīgs makšķernieks. Šajā nodarbībā viņu nesen ievilka ūdenī piekodusies turpat 2 m gaŗa zivs. Ģenerālis ienira, taču peldus spēja sasniegt laivu un nokļūt atkal sausumā. Kāds Spānijas ārlietu ministrijas ierēdnis pēc šī notikuma oficiāli paskaidroja, ka šoreiz nevarot būt runa par šķietamu atentātu pret ģenerāli Franko.

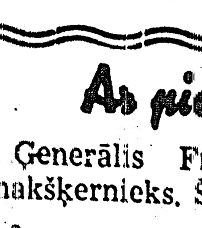

Kādā Maskavas skolā dažiem sevišķi čakliem audzēkņiem par atzinību pasniedza Staļina ģīmetnes, mudinot tās pakārt mājās pie sienas. Kad skolotājs pēc pāris dienām apvaicājās, vai ģīmetnes pienācīgajā vietā pieliktas, mazais Ivans atbildēja — nē. „Bet Ivan," uztraucās skolotājs, „vai tad tu nemīli mūsu lielo tēvu?" — „Mīlu, ļoti mīlu," atbildēja zēns, „bet mums mājās nav nevienas sienas. Mēs dzīvojam istabas vidū."

Norvēģijas galvaspilsēta Oslo, uz kurieni sākusi raudzīties arī DP

Pēdējā laikā arī uz Norvēģiju vēršas mūsu tautiešu skati, ar cerībām rast tur jaunu mājvietu. Patlaban Norvēģijā jau dzīvo ap 40 latviešu, un vairāki no tiem apmetušies fjordu zemes galvaspilsētā Oslo. Tādēļ interesanti ieskatīties šīs ziemeļu pilsētas pēckaŗa ikdienā.

Jau iebraucot Norvēģijas lielākās pilsētas dzelzceļa stacijā, ārzemnieka skatam paveŗas tipiski norvēģiskas ainas. Simtiem cilvēku kustas stacijā, bet šķiet, ka nevienam no tiem nav nekur jāsteidzas. Ar stoisku mieru un smaidu lūpu kaktos tie pie kioskiem, kas pārpilni dažādiem angļu un amerikāņu žurnāliem un laikrakstiem, nopērk jaunāko rīta laikraksta izdevumu vai paciņu cigarešu un lēnā gaitā dodas uz peronu. Pat vienkāršo nesēju sejām pārlaidies apmierināts smaids, kas nepazūd arī tad, kad pasažieri noraida viņu palīdzības piedāvājumus.

Stacijas laukumā kustība ļoti dzīva. Tramvaju vagoni, autobusi un automobiļi, kuŗu kustību vada policists, tāpat bez steigas un lielā mierā, gandrīz bez izņēmuma ir amerikāņu ražojumi. Interesanti pie tam, ka tie visi pieder pēckaŗa produkcijai (1945. g. un jaunāki modeļi). Nebeidzama braucamo līdzekļu virkne virzās pa ielas kreiso pusi— kaut gan kontinenta pārējā daļā, izņemot Zviedriju, braukšana notiek pa labo pusi — uz Oslo galveno ielu Karl-Johan gāti.

No rīta līdz vakaram šis Oslo tirdzniecības centrs ir gājēju un pircēju pārpildīts. Lielajos, amerikāniski iekārtotos skatlogos var atrast preces no visiem pasaules stūŗiem. Norvēģis vispār viegli aizraujas no visa modernā, sevišķi amerikāniskā. Arī Holivudas filmas ir lielā cieņā. Norvēģu modes seko amerikāņu modes pārmaiņām.

Svešnieku pārsteidz priekšzīmīgā tīrība ļaužu pārpildītajā galvenajā ielā. Neviens šeit nesviež zemē tukšu cigarešu kārbiņu vai izlasītu laikrakstu. Šajā ziņā norvēģi ir pilnīgs pretstats amerikāņiem. Otra tradicionāla norvēģu īpašība ir draudzība un godīgums. Daudzus citu tautu pārstāvjus pārsteidz piemēram tas, ka viņš var atstāt savu nesamo vai citu mantu uz ielas un atrast to vairākas stundas pēc tam pamestā vietā.

Johangātes šķērsielā liels ļaužu pūlis katru dienu uz namu sienām spožā neona burtu rakstā lasa pasaules jaunākos notikumus. Tur atrodas lielākā norvēģu laikraksta Morgenbladet nams.

*

Lielākā norvēģu partija ir sociāldemokratiskā strādnieku partija. Norvēģu parlamentā — stortingā sociālistiem ir vairākums. Mazākuma partijām pieder kristīgi demokratiskā kustība, konservātīvie, komūnisti, zemnieku un liberāļu nogrupējumi. Arī Norvēģijas ministru prezidents Gerhardsens ir sociālists. Bet sociāldemokratiskā strādnieku partija ir tālu no tā, lai ar savu vairākumu apspiestu opozicijas grupu izpausmes vai vērtējumus, jo norvēģiem tolerance jau iedzimta. Ideoloģisko pretišķību un politisko cīņu dēļ tie nekad neaizmirst praktiskās politikas un darba problēmas. Strādnieku partijas programmā pirmā vietā ir cīņa pret inflāciju, saimnieciskā uzbūve un cenu stabilizēšana.

*

Vakarā, kad pulkstenis nosit vienpadsmit, Oslo iestājās pilnīgs miers. Nakts dzīvi ar bāriem un dažādām uzdzīves vietām šī pilsēta nepazīst. Vienīgais pilsētas kabarē aizveŗ savas durvis, tumsai iestājoties. Ja kāds slimo ar miega trūkumu, tad vienīgā iespēja izklaidēties daudzajos privātos klubos vai vienkārši pie paziņām.

Dzīvokļu krize Norvēģijas galvaspilsētā ļoti jūtama. Pasaules kaŗa dienās, evakuējot Norvēģijas ziemeļu daļu, invāzijas ietekmē daudz cilvēku saplūda Oslo. Dzīvokļu krizi palīdzējusi vairot arī jaunā izceļotāju kvotes samazināšana.

Ārzemnieku Oslo ielās pārsteidz liels skaits gājēju formas tērpos — tie ir t. s. zemes sargi. Norvēģija daudz mācījusies no pēdējā kaŗa piedzīvojumiem un tādēļ jau laikus ķeŗas pie dažādiem piesardzības līdzekļiem, lai otrreiz neieskrietu, aizsietām acīm, kaŗa briesmās. Norvēģijas aizsargi pauž tautas modernos ieskatus zemes aizsardzībā.

*

Lēnām grimst saule Johangātes augšējā galā, kur fjorda tuvumā uz pakalna atrodas karaļa pils. No šķērsieliņas iznāk kāds vīrs stingrā gaitu. Vēl pirms dažām dienām viņš sēdējis „Nr. 19" — tā Oslo iedzīvotāji iesaukuši Melergātes cietumu. Vīrs ieslodzīts uz pāris dienām tādēļ vien, ka iedrošinājies atklāti uz ielas atkorķēt pudeli un iedzert malku degvīna, izraisīdams nepatiku ielas gājējos. Bet gabaliņu tālāk kādā mazā viesnīcā jauns mīlas pāris noīrē sev istabu, un nevienam cilvēkam nav pret to ko iebilst. Tā dzīvo pēckaŗa pretešķību bagātajā fjordu zemes galvaspilsētā. (š).

Krustvārdu mīkla

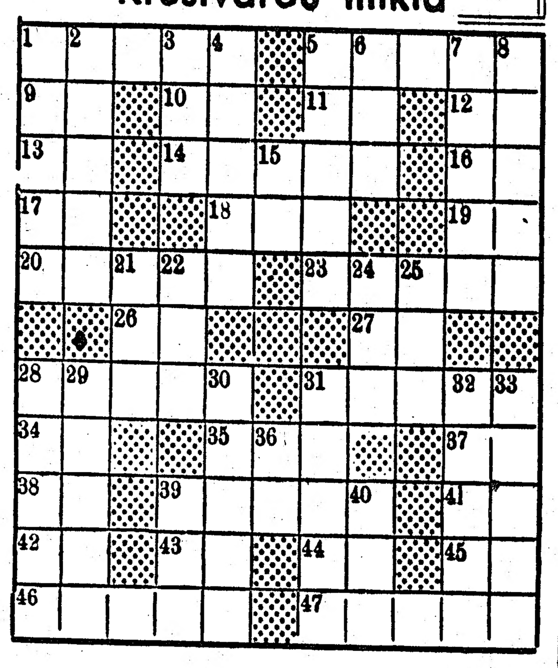

Līmeniski: 1. Gaismas avots. 5. Nievas. 9. Izcila latviešu ziemas sportista iniciāļi. 10. Aicinājums lietot degunu. 11. Satiksmes vārds. 12. Satiksmes vārds. 13. Franču artikuls. 14. Pilsēta Vācijā. 16. Naudas vienība. 17. Elements. 18. Pārvietoties. 19. Vietniekvārds. 20. Iznākums. 23. Slaukāmais. 26. Saiklis. 27. Strādā lauku darbu. 28. Termins kāršu spēlē. 31. Lopbarība. 34. Barojas. 35. Sievietes vārds. 37. Saīsināts apzīmējums mūzikā. 38. Vietniekvārds. 39. Caur to var iekļūt telpā. 41. Ēģiptiešu dievs. 42. Tas, angliski. 43. Pats. 44. Valsts iniciāļi. 45. Angļu uzruna saīsinājumā. 46. Īpatna cilvēku kopa. 47. Celiņi.

Stateniski: 1. Dabas veidojumi. 2. Pirmais zinību avots. 3. Dzer. 4. Kaulu kaite tautas valodā. 5. Dzejoļa daļa. 6. Pilsēta Vidzemē. 7. Sagatavot tīrumu ražai. 8. Izžuvusi. 15. Nots. 21. Vietniekvārds. 22. Lauks. 24. Saiklis. 25. Rati. 28. Censties izzināt. 29. Darba rīks. 30. Valsts varas organs. 31. Mana. 32. Mēraukla, noteikums. 33. Enerģija. 39. Staigāt. 40. Dzēlīga.

Iepriekšējās krustvārdu mīklas atrisinājums.

1—2. Auns 3—4. Alva. 5—8. Abinieks. 9—12. Kovārnis. 13—14. Sāls. 15 —16. Sēļi. 1—5. Abra. 9—13. Kaps. 2—14. Sienāzis. 3—15. Aspirīns. 4—8. Atis. 12—16. Somi. 1—6. Amen. 5—2. Akrs. 3—8. Auss. 7—4. Iela. 9—14. Koks. 13—10. Silā. 15—12. Sams. 11—16. Rati.

Sasniegts 1500 metru zem jūŗas līmeņa

Dziļjūŗas pētniekam amerikānim Dr. Otim Bartonam pēc vairākiem veltīgiem mēģinājumiem Santa Krucas salas līcī, Kalifornijas piekrastē, 16. augustā izdevās nonirt 1500 m zem jūŗas līmeņa un sasniegt jaunu pasaules rekordu. Ar to Bartons ievērojami pārsniedzis pats savu līdzšinējo rekordu — 923 m, ko viņš kopā ar Viljemu Bību veica tieši pirms 15 gadiem, 1934. g. 16. augustā, pie Bermudu salām.

1500 m dziļumu Bartons sasniedzis 57 minūtēs, palikdams dzelmē 8 minūtes un tikai tad dodams zīmi uzniršanai. 1370 m dziļumā viņa bumbveidīgajā nirstamajā aparātā pēkšņi izdzisusi elektriskā gaisma, taču Bartons pastāvējis, lai viņu laiž lejā tālāk. No savas bumbas, kas nosaukta par „Benthoskop" un ir tikai 1,5 m caurmērā, Bartons varējis novērot lielus zivju barus, kas mirdzējuši pasakaini raibās fosforiscejošās krāsās. 1200 m dziļumā viņš licis bumbu pieturēt un izdarījis dažus uzņēmumus, pēc kam telefonējis pavadoņiem uz augšu: „Gar manu logu plūst garām tik daudzi veidojumi, ka es gluži apreibstu." Niršanas laikā Bartons žēlojies, ka bumbu ļoti spēcīgi mētā un šūpo uz visām pusēm, bez tam, par spīti biezajam apģērbam, pētnieks cietis no lielā aukstuma. Pēc uzniršanas viņš paskaidrojis, ka grib turpināt savus niršanas mēģinājumus Kalifornijas piekrastē un cerot tur sasniegt 2000 m dziļumu.

Prof. Ogists Pikars, kas sasniedzis lielāko augstumu, kādu viens cilvēks spējis, un pagājušā pavasarī mēģināja sasniegt arī lielāko dziļumu, cerot nonirt vairākus kilometrus jūŗas dzelmē, taču aparāta nepilnību dēļ cieta neveiksmi, pašreiz atkal nodarbojas ar jaunām idejām un pētījumiem. Tagad gan viņa plāni nesaistās ne ar augstumu, ne dziļumu, bet nenogurstošais profesors domā būvēt jaunveida lidmašīnas un zemūdenes, kas ar niecīgu enerģijas patēriņu varētu sasniegt ļoti lielu ātrumu. Tādam nolūkam lidmašīnām un zemūdenēm pludlīnijas formas būtu jāpārveido tā, lai tās spētu piekļauties katram gaisa vai ūdens strāvojumam līdzīgi kā to Pikars novērojis pie delfīniem un ātri lidojošiem putniem. (b)

Paidagogu akadēmija pārveršas parlamentā

Bonna (I). — Rietumvācijas jaunievēlētais parlaments sanāks savā pirmajā sesijā 7. septembrī Bonnā pie Reinas. Turpat Bonnā kopš pagājušā septembra jau darbojās satversmes sapulce un kārtējo lietu izlemšanai sastapās arī vācu premjēri. Satversmes sapulces vajadzībām savā laikā iekārtoja vietējo paidagoģisko akadēmiju, pie kam sapulces plenārsēdes notika telpā, kas bija domāta zooloģijas mūzejam. Bet tā kā parlamenta locekļu skaits pārsniedz 400, tad šīs telpas tik lielai sanāksmei izrādījušās par šaurām un akadēmijā patlaban notiek steidzami pārbūves darbi, kuŗus tomēr cer nobeigt līdz parlamenta sanākšanas dienai.

Pēc tam, kad satversmes sapulce bija izvēlējusies Bonnu par Rietumvācijas nākošās valdības pagaidu sēdekli, zemju valdības atvēlēja 2,6 milj. vācu markas būvdarbiem un telpu iekārtai. Bet drīz pēc darbu sākšanas izrādījās, ka tie izmaksās droši vien divtik lielu summu. Sākumā bija domāts izbūvēt tikai jaunu sēžu telpu parlamenta plēnumam un restorānu. Tagad ceļ divi lielas piebūves akadēmijas vecās ēkas abos galos, ar ko šīs ēkas garums pagarinās par 108 metriem.

Vislielākā vērība piegriezta plenārzāles izbūvei. Desmit metru augstā, 30 m platā un garā telpa rotāta ornamentiem zelta un baltā krāsā, kas atstāj ļoti svinīgu iespaidu. Delegāti, kas šeit ieradīsies 7. septembrī, tomēr atradīs ne tikai greznu, bet arī plašu un gaišu darba vietu. Divi sēžu zāles sienas aizņemtas gandrīz tikai ar milzīgiem logiem. Pārējās sienas apvilktas ar baltu audumu, kuŗā ar zeltu izveidoti 11 vācu federācijas valstu un Berlīnes ģērboņi. Abās pusēs no prezidenta un viņa divu vietnieku sēdekļiem iekārtoti 36 krēsli ministriem un citiem valdības pārstāvjiem. Bez deputātu sēdekļiem zālē iekārtoti vēl 74 rezerves sēdekļi un krēsli 66 diplomātiem. Lielās telpas parketā tā tad paredzēts novietot pavisam 560 personas. Deputātu sēdekļi nav gaŗās rindās, bet ik pa divi blakus, tā ka katrs parlamenta loceklis var brīvi iziet starpgaitenī, netraucējot savu kaimiņu. Šādu gaiteņu sēžu zālē ir pavisam 17. Vajadzības gadījumos šajos gaiteņos varēs novietot papildus sēdekļus. Tas, piem., būs darāms jau 9. septembrī, kad parlaments kopā ar atsevišķo valstu pārstāvjiem vēlēs Rietumvācijas prezidentu.

Galvenā gaiteņa galā ir jaunais restorāns, par kuŗu viņa būvētāji apgalvo, ka tas ir modernākais ne tikai Vācijā, bet visā Eiropā. Vienīgi viesmīļi jau tagad izrēķinājuši, ka lielo attālumu dēļ viņiem nāksies mērot vairākus kilometrus.

Gaiteņa otrajā galā ir bibliotēka, kas iekārtota 120.000 sējumiem, lasāmā istaba un telpas rakstīšanai. Tālāk seko prezidenta un viceprezidentu kabineti, komisiju istabas, frakciju telpas, sekretāriāta un pārvaldes biroji, stenografu birojs, spiestuve un grāmatu sietuve. Telpas, kur līdz šim notika satversmes sapulces sēdes, turpmāk izmantos federācijas padomes sēdēm, kuŗās piedalīsies atsevišķo valstu landtāgu pārstāvji. Katras valsts un Berlīnes pārstāvjiem tiek iekārtota īpaša darba istaba. Bez tam katrai valstij Bonnas pilsētā vai tās apkārtnē būs īpaša ēka. Kaut telpu iekārtošanai jaunās federācijas parlamentam jau tagad izdotas daudz lielākas summas, nekā iepriekšējos aprēķinos paredzēts, architekti paskaidro, ko vajadzības gadījumā visas izbūves viegli paplašināmas. Ja parlaments atradīšot par vajadzīgu paplašināt tagadējās sēžu telpas, tad šādam gadījumam jau tagad izstrādāti plāni jaunas sēžu zāles būvei.

Imants Mežraups sasniedz jaunu rekordu pieccīņā

Divas nedēļas pēc Brencīša sasniegtā jaunā trimdas rekorda pieccīņā — 2383 punktiem, pārbaudes sacīkstēs Hanavā šo rezultātu laboja Imants Mežraups. Tāllēkšanā Mežraups sasniedza 5,81, šķēpā 42,91, diskā 38,52, 200 m skrējienā 23,9 un 1500 m veica 4:54,0, kas kopsummā dod 2574 p. Žēl, ka konkurencē ar Mežraupu nestartēja viens no mūsu vispusīgākajiem vieglatlētiem trimdā Jānis Plīsis, kuŗa atsevišķās sacensībās sasniegtie rezultāti dod pārliecību, ka Plīsis pieccīņā punktu kopskaitu varētu panākt vēl labāku.

Noldis Millers vieglatlētikas sacīkstēs Neiminsterā sasniedzis diskā savu š. g. labāko rezultātu 41,37 un lodē 14,12. Circenis jau pirmā metienā salauza šķēpu un pirmo reizi zaudēja vācu šķēpraidim Vilam, kas spēja 60,39. Circeņa rezultāts 60,20. Diskā Circenis sasniedza 35,27 m.

Memingenā, vācu rīkotās sacīkstēs piedalījās arī daži latviešu nometnes sportisti. Sievietēm 80 m skrējienā uzvarēja Nora Ozoliņa 11,5, 2. J. Reinberga 11,6 un 3. un 4. vietā ierindojās V. Dzidruma un M. Sviestiņa veicot distanci 12,0. Latviešu sportistes uzvarēja arī 4×60 m stafetskrējienā 34,6 sek. 100 m skrējienā vīriešiem 26 dalībnieku konkurencē uzvarēja E. Gangnuss, veicot distanci 11,8. Latvieši pirmo reizi piedalījās arī īpatnējā vācu sacensībā — dūres bumbas spēlē un uzvarēja vācu vienību ar 56:43. **E. M.**

Sengvardenas tautskolas 12—14 g. vecās audzēknes sacentušās internās sacīkstēs, 14 g. vecā Larisa Rozentāle uzvarējusi visās sacensībās, veicot 60 m 9,4, augstlēkšanā 1,32, tāllēkšanā 4,50. Dažas dienas vēlāk L. Rozentāle 60 m veica 8,8. Zēnu sacensībā G. Grīslītis 60 m veica 7,8 sek. **G. G.**

Jauns Eslingenas basketbolistu panākums

Emigrācijas gaitā, mūsu izlases basketbolistu saimei klīstot, Eslingenas vienība aizvien noteiktāki pierāda sevi par labāko latviešu izlasi trimdā. Ar sevišķu atzinību jāmin eslingiešu organizātoriskā rosme. Svētdien Eslingenas basketbolisti piedalījās vācu rīkotā basketbola propagandas sarīkojumā Štutgartē, izpelnoties vairāk nekā 2000 skatītāju apbrīnošanu.

Sacensības notika Stutgartes pils laukumā, kur rīkotāji galvenās satiksmes ielas malā uz asfaltētā pamata bija iekārtojuši spēļu laukumu. Labi zinot latviešu basketbolistu spējas, vācieši Eslingenas vienību pielaida vienīgi ārpus konkurences.

Eslingieši savus trīs pretiniekus pieveica visai pārliecinoši un gribēja sacensties arī ar turnīra „uzvarētāju" Berlīnes dienvidrietumu izlasi, bet berlīnieši no spēles atteicās, aicinot gan latviešus braukt pie sevis ciemos . . .

Lielais vācu sporta laikraksts „Sportbericht", sniedzot sacensību atreferējumu, atzīst, ka turnīra skaistākā spēle bijusi Eslingenas YMCAs sacensība ar Degerlochu. Latviešu basketbolisti uzvarēja Degerlochu 48:27, 1948. g. Hesenes meistaru Rosdorfu 28:20 un SV Prag 64:18. Turnīra oficiālie uzvarētāji berlīnieši savukārt pieveica SV Prag 44:26, bet zaudēja Rosdorfai 32:34.

BALTIEŠI TURPINA BASKETBOLA PROPAGANDU ZVIEDRIJĀ

Latviešu un igauņu basketbolisti trimdā aizvadītos gados daudz darījuši, lai propagandētu šo raito spēli plašākās zviedru aprindās. Stokholmā un arī lielākās provinces pilsētās baltiešu basketbolistu spējas jau ir labi zināmas Zviedrijā tomēr basketbols iesakņojas lēni un mūsu labākās vienības nevar atrast spējās līdzvērtīgus pretiniekus. Eskilstunas igauņu rīkotās basketbola propagandas sacīkstēs viesojās arī labākās Stokholmas latviešu un igauņu vienības. Vienlīdzīgā sacensībā ar 17:16 uzvarēja latviešu vienība, kaut arī iztrūka mūsu spējīgākais basketbolists V. Šmits.

Vieglatlētikas sacīkstēs Meintorpā šogad tikai otro reizi sacīkstēs piedalījās A. Graudiņš. Apgabala fabriku meistarsacīkstēs vieglatlētikā Graudiņš 110 m barjērskrējienā ierindojās 3. vietā, veicot distanci 17,8. Kārtslēkšanā Graudiņš guva 2. vietu, sasniedzot līdzīgu rezultātu 3,10 ar uzvarētāju. Arī trīssoļu lēkšanā, sasniedzot 12,44, Graudiņš guva 2. vietu. 100 m skrējienā Graudiņš distanci veica 12,5 un finālā netika.

Latviešu meistarsacīkstes vieglatlētikā Zviedrijā notiks Halstā. Pirmo reizi šogad sacensības risināsies arī jaunatnei, kas pieteikusies īsti kuplā skaitā. Pēc vieglatlētikas notiks gadskārtējā futbola sacīkste starp Stokholmas un provinces latviešu vienībām. Pirmo reizi sacentīsies arī Stokholmas un provinces sieviešu volejbola vienības. **A. G.**

Tatjana Plūme atkal sasniedz jaunus Latvijas rekordus

No kādreiz kuplās mūsu peldētāju saimes cītīgi trenējas un sacīkstēs piedalās vairs vienīgi Tatjana Plūme. Bludencā T. Plūme 100 m kraulā sasniegusi jaunu Latvijas rekordu 1:16,7. T. Plūmes Latvijā sasniegtais rekords bija 1:21,6 un trimdā 1947. gadā 1:19,5. Sniegums Bludencā liecina, ka T. Plūme savas spējas aizvien kāpina.

Piedaloties Austrijas meistarsacīkstēs peldēšanā Rozentālā T. Plūme 100 m kraulā ierindojusies 3. vietā un 400 m kraulā 2. vietā. 100 m peldējumā, pēc pirmā apgrieziena, T. Plūme bija vadībā, bet tad iepeldēja virvēs un veicot distanci 1:19,8, palika aiz uzvarētājas Janko, kas 100 m veica 1:17,4 un Dokpules 1:18,6. 400 m kraulā pārsteigumus sagādāja 13 g. vecā Austrijas skolniece Dokpule, izcīnot pārliecinošu uzvaru 6:08,2. T. Plūme distanci gan veica jaunā Latvijas rekordlaikā 6:15,7, bet bija spiesta tomēr palikt otrā. T. Plūmes rezultāts tomēr ir 35,3 sek. labāks par kādreiz Latvijā reālizēto rekordu 6:51. 1947. gadā Austrijā T. Plūme 400 m veica 6:20,2. Austrijas meistarsacīkstēs T. Plūme piedalījās nevesela, bet viņas pašreizējā „forma" ir tik laba, ka nākošos startos var noteikti gaidīt rekordu labojumus.

Vieglatlētikas meistarsacīkstes notiks 18. septembrī Fišbachā

Latviešu YMCAs/YWCAs amerikāņu joslas meistarsacīkstes vieglatlētikā notiks 18. septembrī Fišbachas latviešu nometnē. Sākums pl. 10. Dalībnieki Fišbachas YMCai jāpiesaka līdz 12. septembrim. Programmā vīriešiem sacensības paredzētas 100 un 800 m skrējienos jauniešiem, 1000 m pieaugušiem, tāllēkšanā, augstlēkšanā, lodes grūšanā, diska un šķēpa mešanā. Sievietēm: 60 m skrējienā meitenēm un 100 pieaugušām, tāllēkšanā, augstlēkšanā, lodes grūšanā un diska mešanā. Jaunatnes grupā var startēt 1931. g. dzimušie un jaunāki.

Labiem latviešu vieglatlētiem darba priekšrocības Austrālijā

Mūsu bij. sporta redaktors Arnolds Šmits no Kanberas ziņo, ka izciliem latviešu vieglatlētiem, kas nodomājuši izceļot uz Austrāliju un vēlas startēt no Sidnejas sporta biedrības St. George District Amateur Athletics Club, būs iespējams gūt atvieglinājumus darba izvēlē. Interesentiem jāsazinās ar latviešu vieglatlētu sakarnieku Austrālijā G. Salvu, rakstot uz adresi: Cronulla Hostel, Cronulla, Sydney, N. S. W. Australia.

Atombumba šachā

Jau vairākkārt dzirdēts par karaliskās spēles reformu projektiem, kuŗu autori un aizstāvji parasti sūdzas, ka līdzšinējā veidā šachs esot kļuvis pārāk vienmuļš un garlaicīgs. Visjaunāko „reformētā šacha" veidu izdomājis Transjordānas lauksaimniecības viceministrs Nasuhi Bejs. Parastajām figūrām viņš pievienojis vēl divas — lidmašīnu un tanku. Interesantākais jauninājums tomēr tas, ka ikviens bandinieks pēc ceļojuma pāri visam spēles galdiņam var pārvērsties par „atombumbu", kas, uzbrūkot kādai pretinieka figūrai, reizē iznīcina visas pārējās figūras (ieskaitot savējās) sešu kvadrātu radiusā ap uzbrukuma objektu. Tādēļ šis ierocis lietojams tikpat piesardzīgi kā īstā atombumba Bikini atollā . . . (j)

Ilustrēti
MĒRNIEKU LAIKI
nelielā skaitā (broš.) DM 10.—
Dabūjami LCK apgādā „Latvija"
Esslingen/N., Uhlandstrasse 8 (14a)
Izsūtām uz pilnu pēcmaksu, pieskaitot pasta izdevumus.

Saksijas urāna raktuves zaudējušas 35.000 strādniekus

Britu licencētais Berlīnes laikraksts Der Sozialdemokrat (22. 8.) ziņo, ka pēc slepenas padomju informācijas urāna raktuves Saksijā š. g. pirmajos 6 mēnešos zaudējušas apm. 35.000 strādniekus. 1281 strādnieks dabūjis galu nelaimes gadījumos, bet 3467 strādnieki sakropļoti. Raktuvju vadība bijusi spiesta atlaist 16.560 strādniekus sabojātas veselības dēļ.

Krievu slepenajā ziņojumā tālāk minēts, ka 534 vācu strādniekiem piespriesti ilgi cietuma sodi par „sabotāžu". 243 sakropļojuši paši sevi, lai izvairītos no darba raktuvēs. 938 strādnieces atlaistas no raktuvēm grūtniecības dēļ. Laikraksts piebilst, ka daudzas strādnieces labprāt uzņemoties ārlaulības bērnu nastu nolūkā tikt vaļā no necilvēcīgi smagā urāna raktuvju darba. (j)

AUSTRĀLIJAS VALDĪBA

iesniegusi oficiālu pieprasījumu Apvienotām nācijām pārbaudīt stāvokli Rumānijā, īpašu vērību veltījot cilvēku tiesībām un reliģijas brīvībai. Austrālija lūgusi šo pieprasījumu apspriest pilnsapulcē, kas sāksies Ņujorkā 20. septembrī. Jau pagājušās sesijas laikā tā iesniedza līdzīgu pieprasījumu, attiecinot to uz Bulgāriju un Ungāriju, jo Padomju savienība, savu satelītu atbalstīta, vienmēr norādīja, ka stāvokļa pārbaudīšana Bulgārijā un Ungārijā būtu iejaukšanās šo valstu iekšējās lietīs.

Pēc grūtām ilgām ciešanām šķīries no mums mans mīļais vīrs, mans tēvs un brālis, Latvijas Sarkanā Krusta loterijas nodaļas inspektors

Vilis Jūlijs Kochmanis

dzimis 1886. g. 13. aprīlī Rīgā, miris 1949. g. 14. augustā Flensburgā.

Sērojošie piederīgie.

Atkal dabūjams labākā pasaules humorista un jaunatnes rakstnieka
Marka Tvena
populārais darbs
„Toma Soera piedzīvojumi"
DM 0.80.
Bez tam: luksa izdevumā „Nomodā un sapnī", latviešu, angļu un vācu valodā Ed. Alaiņa teksts, J. Sternberga zīmējumi — DM 3.—.
Ļoti lielā skaitā izplatītās, katrai namamātei nepieciešamās V. Bērtiņas grāmatas: 1) „Mājas cepumi", uz sevišķi laba papīra DM 2.80, uz vienkāršāka DM 2.60, 2) „Praktiskā virtuve" DM 4.—
Ed. Alaiņa „Tēvijas kalendārs" 1950. gadam, daudzkrāsainā iespiedumā, ilustrēts (sagatavošanā).
Pasūtināt: ED. ALAINIM,
Lettenlager „Fischbach"
Nürnberg 2, (13a) (273)

ĢIFTENES KOOP. APGĀDES KOPA
izbeidz darbību sakarā ar nometnes pārcelšanu
Prasības pieteicamas likvidācijas komisijai mēneša laikā,
(23) Emden, Marine-Kaserne, Lettenlager. (275)

IRO STARPTAUTISKAIS MEKLĒŠANAS DIENESTS, AROLSENĀ, MEKLĒ:

Rūdolfu Avotnieku, dz. 1901. g. maijā Jēkabpilī, dzīv. Madlienā, 1944. g. aug. ieslodzīts Rīgas centrālcietumā, pēd. ziņas no 1944. g. sept.; Almu Baldiņu, dz. 1872. g. 21. 2. Lindenē, dzīv. Rīgā, pēd. z. no Drēzdenes 1944. g. febr.; Lidiju Ratfelderi, apm. 26 g. v., pēd. z. no Vācijas; Annu Raužī, dz. 1899. g. 18. 5., no Briseles caur Lībeku 1946. g. martā devās uz Mincheni; Vladimiru Rēdiņu, dz. 1917. g. 15. 3. Rīgā, dzīv. Rīgā, pēd z. no Vācijas; Mārtiņu Riekstiņu, dz. 1908. g. 20. 6. Ikšķilē, 1945. g. 16. 3. mobilizēts un nosūtīts uz Opočku; Frici Rokivilu, vai Kivilu, dz. Liepājā, pēd. z. 1940. g. no Liepājas; Annu Rokivili vai Kivili vai Kiveli, dzim. Balceru, dz. 1882. g. 17. 7. Padurē, dzīv. Liepājā, pēd. z. no 1940. g.; Vilmu Rudzīti, pēd. z. no Vācijas; Tālrītu Valdi Sālavu, dzim. 1925. g. 25. 6. Liepājā, dzīv. Liepājā, 1944. g. 9. 8. nosūtīts uz Vāciju, pēd. z. no Sofienvaldes. (269)

85

JĀNIS STERNBERGS no Kuldīgas meklē radus un paziņas. Rakstīt J. Sternbergam, 2. Arnold Place Whetley Hill, Bradford, Yorks England. (250)

„LATVIJAS" abonements
pasūtinot laikrakstu pa atsev. eksemplāriem (līdz 3 eks. ieskaitot), maksā DM 3.— mēn. + DM 0.50 par piesūtīšanu; pasūtinot kollektīvi vairāk par 3 eks. DM 3.— mēnesī par eksemplāru; pasūtinot uz ārzemēm un maksājot Vācijā DM 3.— mēn. + DM 1.30 par piesūtīšanu. Sludinājumi maksā DM 0.70 par vienslejīgas nonpareilles iespiedrindas aizņemto telpu. Darba meklēšanas sludinājumi par puscenu. Abonementa pieteikumi, sludinājumi, naudas pārvedumi un korespondence adresējama „Latvijai", (14a) Esslingen/N., Uhlandstrasse 8.

Britu joslas IRO galvenais štābs ziņo par jauniem DARBA PIEDĀVĀJUMIEM no Peru un Kolumbijas!

LIMĀ, PERŪ, vajadzīgs iestrādājies strādnieks stiklrūpniecībā. Priekšroka vienīniekiem, bet nav izslēgti arī ģimenes cilvēki. Alga 1000—2000 soles mēn. Darba līgums jāslēdz uz 2 gadiem. 48 st. darba nedēļa. 2000 soles sākumā maksās kvalificētam priekšstrādniekam, kas spējīgs mācīt citus, bet 1000 soles parastam strādniekam. Uzturs un dzīvoklis 400 soles mēn.

BOGOTĀ, KOLUMBIJĀ, vajadzīgi:

1) **Bilancspējīgs grāmatvedis-revidents.** Sākuma alga 400 peso mēn. 48 st. darba nedēļa. Maksimālais vecums 40—45 g. Jāprot spāniski.
2) **Pirmklasīgs pavārs** modernam restorānam. Sākuma alga 300 peso mēn. un brīvs uzturs. 60 st. darba nedēļa. Maksimālais vecums 40—45 gadi.
3) **Hoteļa pārzinis** modernam restorānam Bogotā. Jāprot spāniski. Sākuma alga 250 peso mēn. un brīvs dzīvoklis. 48 st. darba nedēļa. Maksimālais vecums 40—45 g.
4) **Tērauda veidņu taisītājs,** kas labi pārzina sudraba medaļu un nažu, dakšiņu un karošu tērauda formu taisīšanu. Sākuma alga 400 peso mēn. 48 st. darba nedēļa. Līgums jāslēdz uz 2 gadiem.

Interesentiem anketas izpildīšanai jāpieprasa BCP speciālistu kartotēkai, (21a) Detmold, Wittje-Str. 14. Vēstulei jāpievieno pastmarkas atbildei.

Sludinājums attiecas **tikai uz britu joslā dzīvojošiem DP.** (270)

Boris MANGOLDS lūdz atsaukties draugus un paziņas, Adr.: 90, Warren Street, New Jersey, U.S.A.

Britu joslas IRO galvenais štābs
ziņo par šādiem

29 jauniem darba piedāvājumiem no KOLUMBIJAS:

1) **Losandes (Los Andes) universitātei** vajadzīgi sekojoši **16 mācības spēki:** 2 inženieri — **elektriķi; fiziķis** — laborants (bez augstskolas izglītības); **fiziķis — speciālists teorijā; ekonomists** — speciālists tautsaimniecības vēsturē; **ekonomists** — speciālists tautsaimniecības teorijā; **matēmatiķis** — speciālists materiālu pretestības pārbaudē; **matēmatiķis** — speciālists saimniecības konjunktūras pētīšanā; **filologs** — speciālists grieķu un latīņu valodā; **mūzikas** skolotājs; **fiziskās audzināšanas** skolotājs; **biologs,** kas spēj mācīt botāniku un zooloģiju; **bakteriologs; ķīmiķis** —speciālists augsnas jautājumos; pirmklasīgs **vispārējās vēstures** skolotājs; **ķīmiķis** — farmaceits.

Vajadzīgas personas ar pieredzi skolotāja darbā. Vēlamas, bet nav obligātas zināšanas spāņu valodā. Alga500 peso mēnesī. Visus kandidātus paredzēts novietot kopējā nometnē, lai tie varētu pierast pie Kolumbijas klimata un dzīves apstākļiem un iegūt pamatzināšanas spāņu valodā. Minētie mācības spēki vajadzīgi jaunam universitātes mācību semestrim, kas sāksies 1950. g. februārī.

2) **Amerikāņu presbiteriaņu misijas skolai vajadzīga jauna dāma** ar pieredzi mācīt franču valodu, matēmatiku, rokdarbus, šūšanu un vingrošanu. Vēlamas mazliet zināšanas spāņu valodā. Maksimālais vecums 35 g. Reliģija — protestantu. Laba alga ar brīvu dzīvokli un uzturu.

3) **Sēra un sērskābes speciālists** vajadzīgs sēra estrahēšanai no klintīm. Maksimālais vecums 40 g. Var būt 3 piederīgie.

4) Vajadzīgs **ķīmiķis — speciālists krāsu produkcijā** krāsu ražošanai no dzelzi un krāsvielu saturošiem materiāliem. Maksimālais vecums 40 g. Var būt 5—6 piederīgie. Solīta laba alga.

5) **Antiokijā vajadzīgi sekojoši 4 mācības spēki**
a) **profesors — ģenetiķis** ar plašu pieredzi, alga 650 peso mēn., var būt piederīgie, jāprot spāņu val.; b) **profesors — agronoms,** speciālists lopkopībā un piensaimniecībā, alga pirmajā gadā 650 peso mēn., var būt piederīgie, jāprot spāņu val.; c) **profesors — matēmatiķis,** spējīgs mācīt algebru, ģeometriju, analitisko ģeometriju un trigonometriju, alga 650 peso mēn., var būt piederīgie, jāprot spāņu val.; d) **profesors — agronoms,** speciālists lauksaimniecības mašīnās, motoros un lauksaimniecības būvniecībā, alga 650 peso mēn., var būt piederīgie, vēlamas zināšanas spāņu valodā.

6) Vaadzīgs **speciālists jūras zvejniecībā** tropiskās piekrastēs.

7) Vajadzīgs **speciālists ādu ģērēšanā;** alga 600 peso mēn. Maksimālais vecums 45 g. Var būt piederīgie.

8) Vajadzīgs **speciālists audumu krāsošanā** un apdrukāšanā, it sevišķi zīda audumiem. Alga 600 peso mēn. Maksimāmais vecums 40 g. Var būt piederīgie.

9) Vajadzīgs **speciālists „yucca" miltu ražošanā** (iegūst līdzīgi kazienu miltiem). Var būt piederīgie.

10) Vajadzīgs **speciālists zāģētavām.**

11) Vajadzīgs **apretūras speciālists** vilnas priekšmetiem, sevišķi ... Alga 600—800 peso mēn. Maksimālais vecums 40 g.

Interesentiem anketas izpildīšanai jāpieprasa BCP speciālistu ... (21a) Detmold, Wittje-Str. 14. Vēstulei jāpievieno pastmarkas ... Sludinājums attiecas tikai uz britu joslā dzīvojošiem DP.

Dipl. mākslinieka-grafiķa F. Vīksnes
grāmata rokdarbiem un aušanai
LATVISKU AUDUMU PARAUGI
Maksā DM 10.—; atkalp. ar uzliktu pēcmaksu, pastā 20 proc. atlaide
Pasūt: F. VĪKSNE, (13a) Nürnberg 2, DP Lager, Fischbach.
No ārzemēm pasūtn., iesūt. 34 intern. pasta kuponus.
Anglijā: Mrs. M Ķīlītis, 128, Rotherham Rd., Coventry, iesūtot 15/6 Sh.
Austrālijā: Mrs. A. Priedītis, Woronora Dam via Waterfall near Sydney, N. S. W., ies. 18/— Sh.
Kanādā: Mrs L. Gulbis, Wawa A. C. R., Post Office, Ontario, iesūt. 3 dol.
A. S. V. Mrs E. Graubics, c/o Mr. J Cayner, R 2, Waynesboro, Wa., iesūt. dol.

raktuvēs ... s rezultātā ... a samazinā- ... 0 proc. Drīz ... isā divas lielā- ... ās Volta Redon- ... jonā. Spridzinā- ... umiem turpinoties, JAUNEKĻ ... par energiskāku rī- ... SAVIENĪB ... a visus arodbiedrību ... apcietināja 10 000 ko- ... piedāvā taut ... jaunākās ur ... tas vēl nav daudz palī- ... izr ... dzīgi polipam tagad nele- ... ūnistu partija saviem tau- ... cik tāl ... n aptver arvien jaunas saim- ... par of ... as nozares, radot satraukumu ... Taut ... aralizējot normālo saimniecisko ... Jūs ... i. Sarokabā, par Brazīlijas Man- ... vēs ... steru dēvētajā tekstilrūpniecības ... di ... entrā, tie izsludinājuši ģenerālstreiku, kam jau pirmās stundās pievienojās 20.000 strādnieku. Otrā dienā streikoja jau 50.000, kas pilsētas ielās rīkoja demonstrācijas, kuŗas beidzās ar asiņainām sadursmēm.

Brīvās Eiropas nacionālā komiteja bez Baltijas valstīm

Christian Science Monitor, kas iznāk Bostonā, ziņo par Amerikā nodibinātās Brīvās Eiropas nacionālās komitejas (National Commitee for Free Europe, Inc. — New York 1, N.Y., USA) mērķiem. Komitejas pirmais uzdevums „palīdzēt nekomūnistu, nefašistu politiskiem, intelektuāliem un zinātniekiem bēgļiem", teicis bij. ASV ārlietu ministra vietnieks Grū, kas tagad ir komitejas priekšsēdis.

Pēc Cristian Science Monitor ziņām, komiteja vispirms paredzējusi sadarboties vienīgi ar Bulgārijas, Čechoslovakijas, Ungārijas, Polijas, Rumānijas un Jugoslavijas bēgļiem, jo šīm valstīm 1945. gadā Jaltā apsolītas brīvas vēlēšanas un pamatbrīvības, kas neesot īstenots. Vēlāk komiteja cerot izmantot šo valstu vadošās personas informācijas kampaņā ar radio un iespiestā vārda palīdzību. Komitejas apjomu paredzēts paplašināt un tajā ieslēgšot vēl citas valstis, kā piem., Ķīnu un Spāniju.

Komitejas steidzamākais uzdevums esot sagādāt 300 Austrumeiropas politiskiem un intelektuāliem bēgļiem, kas atrodas ASV, darbu un iztiku. Grū uzsvēris, ka Amerikai jāpalīdzot uzturēt pie dzīvības tos politiskos vadītājus, kam ir „mūsu dzīves uzskati, vadītājus, kas atteicās kapitulēt un kas nevilcinājās riskēt savas dzīvības, lai nostātos par savu demokratisko pārliecību."

Kad šīs sešas no fašistu jūga atbrīvotās valstis būšot arī brīvas no komūnistu jūga, tad tur valdīšot chaoss un politisks vakums, jo totālo iekārtu pirmais solis esot konstruktīvo elementu iznīcināšana. Tad nu šie demokratiskie vadītāji, kas šeit būšot saglabāti, varēšot piedalīties aktīvi valsts demokratiskā jaunuzbūvē.

Baltijas valstis un to liktenis, šķiet, nav vēl komitejas darba kārtībā.

I. R.

Komūnisti plāno invāzijas operācijas Formozas salā

Vašingtona (E). — Savienotajās valstīs nerimstas kritiskas balsis amerikāņu politikai Tālajos austrumos. Dabīgi, ka turienes pārmaiņas visvairāk satrauc rūpniekus un tirgotājus, kas zaudējuši plašus tirgus. Kāds senātors savā laikā pat ironiski izteicās: „Mēs pazaudējām Ķīnu, bet ieguvām Luksemburgu." Tagad vairāki senātori pieprasījuši, lai ASV atbalsta nacionālo Ķīnu.

Pēc ārlietu ministrijas Baltās grāmatas publicēšanas, kurā nepārprotami pateikts, ka Čangkaišekam naudu vairs nedos, kārtējā preses konferencē trešdien Ečesons atkal pieskārās Ķīnas jautājumam. „Tuvākā laikā Savienotās valstis paziņos savu jauno politiku Ķīnā," teica ministrs, „kas būs saskaņota ar republikāņu un demokratu ieskatiem. Šī politika balstīsies uz abu valstu draudzīgajām attieksmēm." Ministrs liedzās sniegt tuvākus paskaidrojumus, kaut arī žurnālisti lūdza viņu noteiktāk precīzēt teikto.

Dienu iepriekš ASV plānošanas daļas šefs Kenans radio runā pateica, ka komūnistu panākumi Ķīnā ir katastrofa, kas apdraud patieso mieru Tālajos austrumos. Savienotajām valstīm tur jāaizstāv ne vien savas intereses, bet jāmēģina arī nodrošināt pasaules mieru tik labi, cik vien iespējams. Tagad arī vienkāršais amerikānis sāk saprast, ka notikumi Ķīnā apdraud Savienoto valstu saimnieciskās intereses vairāk nekā jebkad agrāk.

Notikumi Ķīnā pa to laiku turpina attīstīties komūnistiem par labu. Pēc Times korespondenta informācijas, Maotsetunga armijas atrodas vairs tikai 220 km no Kantonas. Otrdien tur negaidot ieradās maršals Čangkaišeks. Jau pusstundu pēc tam, kad viņš atstāja lidlauku, sākās vesela rinda svarīgu apspriežu, kurās piedalījās valdības locekļi un armijas pārstāvji. Reutera aģentūra ziņo, ka šajās apspriedēs izstrādāti plāni nacionālā karaspēka pretofensīvai Viduskīnā. Čangkaišekam esot bijuši divi priekšlikumi — aizstāvēt Kantonu, bet, ja tas neizdotos, visu uzmanību pievērst Šečuanas un Kvangsi provincei.

Ziņas no Hongkongas turpretim vēstī, ka komūnisti iecerājuši „izkvēpināt" nacionālistus arī no Formozas salas — tie plānojot tur izcelt karaspēku. Jau tagad komūnistu rokās ir ap 200 km gara piekraste, kas atrodas tieši šīs salas priekšā. Maotsetungs esot uzdevis diviem ķīniešu admirāļiem izstrādāt invāzijas operācijas plānu; abi šie admirāļi savā laikā atradušies angļu flotes dienestā.

Serbi izsmej Staļinu, bet Tito piedāvā konferenci „par visiem jautājumiem"

VIRSNIEKI UN INSTRUKTORI SOLA CĪNĪTIES „PRET JEBKURU IENAIDNIEKU"

Belgrade (A). — Vārdu karš Tito un Staļina starpā turpinās. Novērotāji konfliktu ar kominformu apzīmē par „karu starp komūnismu un nacionālismu". Serbu patriotisms, liekas, ņēmis virsroku pār komūnistu partijas disciplīnu un, kamēr pats Tito ar atzīstamu savaldību pieklājīgā tonī piedāvājis Staļinam „tiešas sarunas par visiem abas valstis interesējošiem jautājumiem", serbu prese, kā ziņo BBC, pārgājusi uz personīgiem uzbrukumiem Staļinam. Padomju savienības un visas pasaules komūnistu lielais vadonis attēlots neglaimojošās karikatūrās. Jugoslavijas armijas un gaisa spēku virsnieki, kā arī instruktori piesūtījuši Tito apliecinājumus, ka tie gatavi cīnīties „pret jebkuru ienaidnieku".

Kaut gan neviens neuzdrošināsies apgalvot, ka Tito savu smagāko krizi būtu jau laimīgi pārdzīvojis, liekas, ka saspīlējums, kāds izraisījās pag. nedēļā Belgradē, staiplaikā pārspēts, un jugoslavu tautas reakcija izrādījusies Tito labvēlīgāka, nekā to varēja cerēt. Kad pēc otrās Maskavas notas Belgrades ielās atklāti runāja par tūlītēju karu ar kominforma valstīm vai pat pašu Padomju savienību, ļaudis pulcējās un skaļi žestikulēdami izrādīja gatavību iet kaut vai tūlīt uz mobilizācijas punktiem. Tā ziņo NBC speciālkorespondents no Belgrades.

Par notikumiem Jugoslavijā joprojām dzīvi interesējas Londonas un Vašingtonas ārlietu ministrijas. Lielbritānijas vēstnieks Belgradē sērs Čārlzs Pīks un ASV vēstnieks Kevendišs Kenons pēdējo desmit dienu laikā nosūtījuši uz ASV un Angliju, pēc Newsweek ziņām, vismaz divi šifrētas telegrammas dienā. Arī Tito rūpējas par to, lai rietumu diplomātiem būtu pietiekami precīza un sīka informācija. Sakaru uzturētājs bijis ārlietu viceministrs Beblers, par kuru apgalvo, ka viņš savas anglo sakšu audzināšanas un nevainojamās angļu valodas dēļ esot labprāt redzēts viesis ASV un Lielbritānijas vēstniecībās.

Pēc Daily Mail autoritātīvas informācijas, kas šķiet nākam no sēra Pīka, tieša uzbrukuma iespējamības Jugoslavijai pēdējās trīs dienās vairs netiekot uzskatītas par akūtām. Toties jārēķinoties ar kominforma inspirēta puča sarīkošanu.

Paša Tito izturēšanās zināmā mērā nāk Maskavai pretī un grib dot tai iespējas mazināt konflikta asumu un atstāt vismaz „visu pa vecam". 24. augustā Belgrade nosūtījusi notu Maskavai, kurā piedāvā „sarunas par visiem abas valstis interesējošiem jautājumiem", piezīmējot, ka Jugoslavija no savas puses grib parādīt labu gribu un kā pirmā ar mieru atlaist no apcietinājuma visus 31 apcietinātos „padomju pilsoņus", ko iekšlietu ministrs Rankovičs gan klasificē par „baltkrievu bēgļiem, ko uzpirkuši kominforma aģenti". Šajā miera piedāvājumā Tito tomēr patur izteikti stingru stāju un prasa, lai gadījumā, ja Padomju savienība vēlas ņemt pie sevis 31 apcietinātos spiegus, tos apmainītu pret 63 jugoslavu skolniekiem, kurus Maskava aizturējusi Padomju savienības territorijā kopš konflikta sākuma ar kominformu, ti. 1948. gada jūnija, INS aģentūras korespondents no Belgrades apgalvo, ka maršals Tito būtu pat ar mieru satikties tieši ar maršalu Staļinu, bet nemin kurā vietā un kura diktātora policijas apsardzībā šī satikšanās varētu notikt. Kamēr oficiālā jugoslavu valdības nostāja pret Padomju savienību atstāj durvis vaļā Maskavas labās gribas parādīšanai (ko sevišķi apsveic Londonā), asās Kremļa valodas dēļ sabangotais jugoslavu patriotisms laužas uz āru. Ārzemju korespondenti ceturtdien ziņoja, ka Belgrades ielās atklāti skandē joku dziesmiņas par Staļinu un humoristiskie žurnāli ievieto Kremļa diktātora karikatūras.

UN aprindās ar interesi gaida, vai Jugoslavija iesniegs sūdzību Drošības padomei par miera apdraudējumu no Padomju savienības puses. Ņujorkā aizrāda, ka Padomju savienības oficiālā nota aicina Jugoslavijas kaimiņus uz bruņotu vardarbību un šādu atklātu deklarāciju nepārprotami varētu iztulkot kā pasaules miera un drošības apdraudējumu.

Maskavas radio nepārtraukti kampaņu pret Tito turpina. Trešdien nolasīja paziņojumu, ka Tito esot sabiedrojies ar monarchistisko Grieķiju cīņai pret komūnistu partizāniem. Kad Vitsi ofensīvas laikā nemiernieki atkāpušies pāri Jugoslavijas robežai, tiem esot uzbrukuši Tito karavīri, tos atbruņojuši un ievietojuši apcietinājumā. Uz Jugoslavijas territorijas esot notikusi asiņaina kauja pret „grieķu brīvības cīnītājiem". Uz šiem apvainojumiem nākamā dienā atbildēja Belgrades raidītājs, noraidot skaņu plates, ko ierunājuši pēc Vitsi ofensīvas sagūstītie grieķu partizāni. Tie vienbalsīgi Maskavas apgalvojumus noliedz un saka, ka viņus pēc visiem starptautiskiem likumiem, robežu pārejot, atbruņojuši un aizturējuši jugoslavu robežsargi.

Padomju preses tonis un kominforma zemēs lietotā dialektika kļūst arvien rupjāka un nesaudzīgāka. Tito vairs citādi nesauc kā par „fašistu suni, kas savu tautu pārdod amerikāņu baņķieriem", „izvirtuli renegātu, kas nodevis visas pasaules komūnistu taisnīgo lietu", „Jūdasu" un „karatavu maitu". Newsweek, kas šo izlasi sniedz, paskaidro, ka Maskavas propagandas raidījumiem acīm redzot kopš kāda laika iecelts jauns spējīgs redaktors, jo tas pat ģenerāli Omaru Bredliju, ASV ģenerālštābu priekšnieku, nupat negodinājis vis par „warmonger" — kara kūdītāju, bet gan „that cannibal in uniform" — kanibālu uniformā.

ASV vairs neticot „tukšiem solījumiem"

Vašingtona (D). — ASV valdības pārstāvju, signatārvalstu diplomātu un kongresa locekļu klātbūtnē prezidents Trūmens trešdien Baltajā namā svinīgi paziņoja, ka Atlantijas pakts stājies spēkā. Priekšpusdienā Francijas vēstnieks Bonē iesniedza svarīgā līguma ratificēšanas dokumentus, līdz ar ko bija iegūts vajadzīgais septiņu valstu skaits. Pēc proklamācijas akta svinīgas parakstīšanas prezidents Trūmens teica īsu uzrunu, ko pārraidīja visi amerikāņu radio. „Šis brīdis ir svinīgs ne vien Atlantijas pakta signatārvalstīm," sacīja prezidents, „bet arī tiem, kas kopā ar mums cīnās par mieru un drošību pasaulē. Ar paktu mēs nodrošinām mieru ne tikai Atlantijas telpā, bet visā pasaulē." Uzrunas beigās prezidents vēlreiz deklarēja, ka jaunā aizsardzības sistēma nevienu neapdraud un vēršas tikai pret agresoriem.

Tai pašā dienā ASV delegāts Apvienotajās nācijās Dr. Džesups kara veterāniem teiktajā uzrunā brīdināja Padomju savienību atmest pasaules iekarošanas plānus, citādi tā var piedzīvot tādu pašu likteni, kādu piedzīvojušas pārējās diktātūras. „Mums ir zināms," teica Džesups, „ka padomju valstsvīri respektē tikai stipras valstis, bet ar vājajām rīkojas pēc savām vēlmēm." Runas beigās viņš aizrādīja, ka ASV vēlas dzīvot mierā ar visām nācijām, bet netic vairs tukšiem solījumiem.

Durvis uz ASV...

(Turpinājums no 1. lpp.).

ņemti praktiski visās profesiju grupās, un norādīja, ka DP jāreģistrējas caur saviem pārstāvjiem nometnēs pie tuvākā Church World Service sakarnieka. Direktors Landstrīts gan uzsvēra, ka reģistrēšanās jāveic ātri, jo neaizrunāti viņa birojā Frankfurtē vēl ir apmēram 8.000 galvojumu.

No DP komisijas galvenā koordinātora A. Skvadrilli kabineta redakcijai telefoniski paskaidroja, ka 25. augustā galveno koordinātoru apmeklējis bīskaps monsinjors Rancāns, Latvijas Sarkanā Krusta direktors R. Liepiņš un Eslingenas kolonijas padomes priekšsēdis K. Kalniņš. Šai delegācijai ar A. Skvadrilli bijusi garāka saruna, kurā pēdējais iztirzājis visus DP interesējošos jautājumus, uzsverot, ka IRO akcija emigrācijas jautājumā ir pašas organizācijas ierosināta un tai nav nekāda sakara ar DP komisijas darbu šeit. No savas puses A. Skvadrilli apliecinājis, ka DP komisijai Frankfurtē vēl joprojām ir apm. 40.000 galvojumu.

„Nav šaubu, ka, tuvojoties likvidācijas termiņam, IRO nevēlas piedzīvot, ka daudzi, kas labā ticībā gaida galvojumu no ASV, pēdējā brīdī dokumentus nokārtot nevar un tie paliek šeit, dažkārt neatrisināmā situācijā. Mēs saprotam IRO rīcību kā noteikti pozitīvu vēlēšanos uzsvērt un padarīt katram DP saprotamu pašreizējo stāvokli, kurā tam ar visu enerģiju jārūpējas par emigrācijas jautājuma izkārtošanu, ja viņš repatriāciju noraidījis," paskaidroja galvenā koordinātora kanceleja.

Saimniecība pirmā vietā

Strasburga (I). — Visu pagājušo nedēļu Eiropas padome debatēja par saimnieciskām problēmām, kas, pēc vispārēja atzinuma, nokārtojamas vēl pirms saslēgšanās ciešākā politiskā vienībā. Pirmo reizi kopš darbības sākuma sanāksmes plēnumā varēja konstatēt runātāju grupēšanos pēc viedokļiem, kas faktiski atbilst viņu valstu interesēm. Padomes statūtos turpretim noteikti uzsvērts, ka deputāti šoreiz nereprezentē kādu valsti vai partiju, bet izsaka vienīgi savas personīgās domas.

Lielākas domstarpības izcēlās starp franču delegātu Polu Reino un demisionējušo angļu finanču ministru, strādnieku partijas pārstāvi J. Daltonu, kas abi ir kapacitātes saimnieciskos jautājumos. Reino brīdināja no saimnieciskās katastrofas, kurai jānāk pēc Maršala plāna nobeigšanas, ja Eiropa līdz tam laikam pati neiemācīsies kārtot savas lietas. Viņš ieteica paplašināt intereiropējisko preču apgrozību, nostabilizējot valūtas, un dibināt jaunu Rietumeiropas saimniecisko ūniju, jo amerikāņu vadītā organizācija viņu palīdzības summu sadalīšanai absolūti neatbilstot Eiropas patiesajām vajadzībām. Atbalstot Reino Maršala plāna kritizēšanā, anglis Daltons tomēr katēgoriski izteicās pret jaunas saimnieciskas ūnijas dibināšanu. Debatēs bez tam izpaudās lielā uzskatu dažādība, kas tieši saimnieciskos jautājumos pastāv angļu valdības un konservātīvo opozicijas starpā.

Neraugoties uz šīm domstarpībām, parlamenta vairākums tomēr pievienojās rezolūcijas tekstam, kurā prasīta lielāka aktīvitāte un patstāvīga rīcība Eiropas saimniecisko lietu kārtošanā. Šīs darbības koordinēšanai nodibināma jauna starptautiska organizācija, kurai bez tam jārūpējās arī par pretsoļiem draudošās krizes novēršanai.

Debates par šīm problēmām ievilkās ilgāk nekā paredzēts, jo izrādījās, ka to atrisināšanā ieinteresētas ne tikai lielvalstis, bet itin visas padomes galībnieces. Italijas pārstāvis Lamalfa pat ierosināja sasaukt īpašu ārkārtēju padomes sesiju tūliņ pēc Jaungada, kas koncentrētos vienīgi uz saimnieciskiem jautājumiem. Tad būšot arī zināmi ne tikai Vašingtonas konferences lēmumi, bet varēšot varbūt arī jau spriest, kā tie iedarbojas.

Par padomes svarīgākās, vispusīgo lietu komisijas priekšsēdi ievēlēja Francijas bij. ārlietu ministru Žoržu Bido.

Šumans sola vāciešiem piedošanu, ja tie apņemas „godīgi sadarboties"

Parīze (M). — Francijas ārlietu ministrs R. Šumans šonedēļ četras dienas pavadīja franču okupācijas joslā, lai tiešās sarunās ar vācu pašvaldības augstākiem darbiniekiem un franču uzraudzības iestādēm noskaidrotu aktuālākos jautājumus. Braucienā, kas skāra lielākos centrus, ministru pavadīja jaunieceltais franču augstākais komisārs Vācijā, vēstnieks A. Fransuā-Ponsē. Apspriedēs galvenokārt skārtas problēmas sakarā ar militārās valdības pārveidošanu civilā pārvaldē un vācu kompetenču paplašināšanu. Vairākās uzrunās Šumans deklarēja franču viedokli par Rietumeiropas turpmāko sadarbību, kurā pieaicināma arī Vācija.

„Vācijas jautājums ir arī pašlaik vēl ļoti aktuāla problēma," teica Šumans, „kaut gan šodien vairs nevaram runāt par šī kompleksa atrisināšanu ar varas līdzekļiem. No vāciešiem mums visos laikmetos ir bijis smagi jācieš, bet mēs labprāt viņiem visu piedosim, ja tie apņemtos nākotnē godīgi sadarboties ar visām pārējām tautām ilgstoša miera nodrošināšanai."

Franču valdības uzskatus par Vācijas lietām Šumans plašāki formulējis intervijā, ko viņš Eiropas padomes sesijas sākumā deva Le Monde diplomātiskajam korespondentam: „Svarīga lieta ir jaunas vācu valsts nodibināšana, bet vēl svarīgāka problēma ir vāciešu mentālitātes pārveidošana. Un par šo mentālitāti mums arī tagad nav vēl īstas skaidrības. Es domāju, ka mēs nevarēsim sekmīgi atrisināt vienotas Eiropas problēmu, ja pakāpeniski nemēģināsim kopējā darbā iesaistīt arī Vāciju. Neviens franču valdības loceklis nav ņēmis nopietni vācu vēlēšanu kampaņas laikā dzirdētos pārmetumus Francijai, it īpaši par Sāras apgabala ciešāku piesaistīšanu Rietumeiropas saimniecībai. Sāra Eiropas sadarbībā tagad faktiski jau soli priekšā Vācijai un tīri dabiski, ka tai būtu jāieņem sava vieta Strasburgā arī pirms Vācijas. Par šiem saviem nodomiem un par mūsu viedokli vispār mēs esam informējuši arī Angliju un Beneluksa valstis."

Trūmens pārliecināts par labiem rezultātiem

Vašingtona (E).—Kamēr ASV presē dzirdamas diezgan asas kritikas par britu strādnieku valdības saimniecisko politiku, prezidents Trūmens kārtējā preses konferencē trešdien izteicās, ka attieksmes Savienoto valstu un Lielbritānijas starpā nav mainījušās un nav arī ne mazākā saspīlējuma. Pēc prezidenta domām, nesaskaņas izpaužas vienīgi preses rakstos, bet ne īstenībā. Kāds žurnālists Trūmenam jautāja, vai no saimnieciskās konferences viņš sagaida arī kādus rezultātus. „Ja es tos negaidītu," atbildēja prezidents, „es vispār nebūtu akceptējis konferences sasaukšanu."

Tikpat optimistiski izteicās arī britu lietpratēju delegācijas vadītājs sērs Vilsons, kas Vašingtonā ieradās ceturtdien. Citādi domā ASV ārlietu ministrijai tuvu stāvošas personas. Kāds augsts amerikāņu valdības ierēdnis paskaidroja, ka ārlietu ministrija baidās no sēra Kripsa „dogmatikas". Konferences iznākums atkarāšoties no tā, cik tālu Bevins varēs ietekmēt finanču ministru.

Arzemnieki ASV armijā

Diplomātes bagāža

Havrā (SS). — Ceļā no ASV uz jauno dienesta vietu Luksemburgā, Havrā ieradusies Sav. valstu jaunā sūtne Mrs. Perle Mesta. Viņas līdzatvestā bagāža sastāv no jaunākā tipa automašīnas, 15 ceļa somām, gramofona ar 100 jaunākām amerikāņu platēm un vairākām kastēm ar kokakolu. Sūtni pavada sekretāre un preses atašejs, kas arī ir sieviete.

Mrs P. Mesta ir tuva Trūmena ģimenes draudzene un daudz darījusi demokratu partijas vēlēšanu fonda savākšanai. Eiropā viņa tagad ieradusies jau divdesmittrešo reizi.

ASV un Anglijas...

(Turpinājums no 1. lpp.).

metalla krājums Noksas fortā pieaudzis uz 24 miljardiem 608 miljoniem dolaru. Tas nozīmē vairāk nekā 250 miljonu dolaru pieaugumu kopš 1. augusta. Informētas aprindas Vašingtonā pēc Newsweek korespondenta ziņām izteikušās, ka no šī daudzuma 246 miljoni zelta stieņos nākuši no Lielbritānijas samaksai par nepieciešamajiem dolariem.

Sarunas Vašingtonā ASV, Anglijas un Kanādas finanču ministru starpā būs ļoti sarežģītas vēl viena iemesla dēļ. ASV un Lielbritānijas rūpniecības samērā lielā savstarpējā eksporta un importa dēļ tik cieši saistītas, ka vairāk vai mazāk abām valdībām jāturas pie viena kursa, lai izbēgtu no lieliem traucējumiem rūpniecības produkcijā un maksājumu klīringos. Pēc British Treasury pēdējā ziņojuma, bezdarba pieaugšana ASV par 3 proc, piemēram, nozīmētu 400 milj. dolaru zaudējumu eksportam no sterliņa bloka zemēm. Kanādas finanču eksperti savukārt publicējuši kādu citu analizi, kas rāda, ka algu paaugstināšana Lielbritānijā par 1 proc. automatiski pazeminātu angļu mārciņas vērtību par apm. 10 centiem, ja tai pašā laikā arī ASV netiek paaugstinātas strādnieku algas.

Taisni šai plāksnē abās zemēs vērojami pilnīgi pretēji kursi. Kamēr ASV strauji krīt ražojumu cenas, un arī algas uzrāda gan lēnu, bet noteiktu tendenci slīdēt, angļu strādnieku valdība joprojām pūlas apmierināt strādnieku prasības par algu paaugstināšanu un darba laika samazināšanu. Tā kā šaurā Streforda Kripsa budžeta rāmjos bez dabīgām zelta vai izejmateriālu rezervēm šāda ražošanas sadārdzināšana, algām augot, nav reālizējama, strādnieki streiko, vai pāriet uz t. s. go slow taktiku, lai ar gausu izrīcību piespiestu izpildīt viņu prasības. Tas savukārt pazemina un smagi ietekmē Lielbritānijas ražošanas spēju un izredzes uz eksportu, bez kura, kā to pats Stefords Kripss jau 1944. gadā konstatēja, Anglijai ir jākar zobi vadzī.

Lielbritānija gatavojas samazināt savu ierēdņu skaitu

Londona (E). — Finanču ministrs sērs Stefords Kripss īsā apspriedē ceturtdien paziņoja pārējiem kabineta locekļiem, ka nākamajā budžeta gadā Lielbritānijai jāietaupa vismaz 150 milj. mārc. sterliņu. Tas nozīmē, ka valsts pārvaldes aparāts jāsamazina par 5 proc. Šo Kripsa paziņojumu, kas nācis Vašingtonas saimnieciskās konferences priekšvakarā, informētas aprindas izskaidro ar britu vēlēšanos „sagatavot zemi" ASV.